

မာန်ကောကြေးမုံ

၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ

မင်းဆီးရပ်ဆင်စွယ်၊ ဆင်အိတ်အပိုင်းများနှင့်
 တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်အိတ်အပိုင်းများ
 မီးရှို့ပျက်ဆီးခြင်းအခမ်းအနား

မာတိကာ

➢ ပမ်းဆီးရမိဆင်စွယ်၊ ဆင်အစိတ်အပိုင်းများနှင့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန် အစိတ်အပိုင်းများ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းအခမ်းအနား	မျက်နှာဖုံး၊ ၂
➢ သစ်တောဝန်ထမ်းတို့၏ အစဉ်အလာကောင်းများထိန်းသိမ်းရေး(ခေါင်းကြီး)	၁
➢ သတင်းများကဏ္ဍ	၂-၅
➢ တရားမဝင်သစ်နှင့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများပမ်းဆီးရမိခြင်းသတင်းများ	၆-၇
➢ မြေးငယ်သစ်သစ်သို့ ပေးစာ- (၁၁)	၈-၁၀
➢ အစုအဖွဲ့ ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းများအောင်မြင်ရန် ——	၁၁-၁၃
➢ ရှုထောင့်မျိုးစုံဖြင့် လက်တွေ့ကွင်းဆင်းဆွေးနွေးခြင်း	၁၄-၁၅
➢ မြန်မာ့စားနပ်ရိက္ခာကို အန္တရာယ်ပြုခြိမ်းခြောက်နေသည့် ရွှေခရ	၁၆-၂၀
➢ တို့များရဲ့ စေတနာ(ကဏ္ဍ)	၂၀
➢ ရမ်းပြည်နယ် ဒေသခံပြည်သူ့အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ လေ့လာရေးခရီးစဉ်	၂၁-၂၄
➢ ဟဲ -ဟဲ ဒါလေးများ (၁၁)	၂၅-၂၇
➢ ရုက္ခစိုက်နှင့် သစ်ခုတ်သမား၊ သစ်တောသမား ပြောသောစကား	၂၇
➢ ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်ကို ပိုင်းဝန်းထိန်းသိမ်းမည့် ECD	၂၈-၃၁
➢ ကြိမ်အကြောင်းသိကောင်းစရာ	၃၂
➢ တာဝေးပျံ့ငှက်များ	၃၃-၃၅
➢ ကျွန်တော်လေ့လာမိသော ခေါင်းဆောင်မှု ပညာရပ်အကြောင်း (၂)	၃၆-၃၇
➢ နတ်မြွေလေးလား ထင်ယောင်မှား	၃၈-၄၁
➢ National Forest Policy in the Context of REDD+	၄၂-၄၄
➢ မောက်တင် (ကျောပုံမှအဆက်)	၄၅-၄၆
➢ ကျွန်တော်နှင့် ဒီရေတော (၂)	၄၇-၄၉
➢ မောက်တင်	ကျောဖုံး

တောပင်ကို တော်တော်စုတ်ပါ

တောပြုတ်လိမ့် နောက်နောင်

တောစုတ်လို့ တောပြောင်း

မိုးခေါင်တော့မှာဘဲ၊

မိုးခေါင်လို့ ရေမကြွယ်၊

သဲပင်လယ်ဖြစ်လိမ့်မလွဲ။

(ဆရာဇော်ရှိ)

စာတည်းချုပ်နှင့် ထုတ်ဝေသူ

ဦးစိုးဝင်း-၆

ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ တိုးချဲ့ပညာပေးရေးဌာန

ရုံးအမှတ်(၃၉)၊ သစ်တောဦးစီးဌာန၊

သယံဇာတနှင့်

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန

နေပြည်တော်

ထုတ်ဝေခွင့်အမှတ် - (မြ- ၀၀၄၀၀)

စာတည်း

ဦးလှမြင့်၊ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး

စာတည်းအဖွဲ့ဝင်များ

ဦးတင်မောင်ဝင်း

လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး

ဦးစိန်မိုး

လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး

ဦးကိုကိုထွန်း

ဦးစီးအရာရှိ

ဦးတက်နေထွန်း

ဦးစီးအရာရှိ

ဦးကောင်းညွန့်

ဦးစီးအရာရှိ

ပုံနှိပ်သူ

ဦးမြင့်ထွန်း(မြ -၀၀၆၆၀)

မဇ္ဈပုံနှိပ်တိုက်

အမှတ်(၂၄၄/ဘီ)၊ လမ်း(၄၀)၊ (၉)ရပ်ကွက်

ကျောက်တံတားမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး

ဆက်သွယ်ရန် -

၀၆၇-၄၀၄၃၃၄

extension@forest.gov.mm

သစ်တောဝန်ထမ်းတို့၏ အစဉ်အလာကောင်းများထိန်းသိမ်းရေး

မြန်မာ့သစ်တောများကို စနစ်တကျစီမံအုပ်ချုပ် ထိန်းသိမ်းခဲ့သဖြင့် အခြားသောပတ်ဝန်းကျင်နိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းစာလျှင် သစ်တောဖုံးလွှမ်းမှု ကောင်းမွန်နေကြောင်းတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်မပျက်စီးပဲ သားငှက်တိရစ္ဆာန်များလည်း သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ မှီခိုကျက်စားနေနိုင်ပြီး သစ်နှင့်သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများကိုလည်း ရေရှည်တည်တံ့စွာထုတ်ယူသုံးစွဲနေနိုင်ဆဲဖြစ်ပါသည်။

၁၉၇၆-၇၈ခုနှစ်များအတွင်း မြန်မာ့သစ်တောများကို လေ့လာ၍ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုသစ်တောအတိုင်ပင်ခံအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် Sandwell Management Consultants (Canada)၏ Feasibility Study on Forests of Myanmar အစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာ့သစ်တောအုပ်ချုပ်မှုသည် ဥရောပနိုင်ငံများမှတစ်ပါး ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရှေးအကျဆုံးနှင့် စနစ်တကျအုပ်ချုပ်ခဲ့သောနိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

မြန်မာ့သစ်တောများစီမံအုပ်ချုပ်မှုသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် နှစ်ပေါင်းများစွာ အစဉ်အလာကောင်းဖြင့်ထင်ရှားခဲ့ရခြင်းမှာ သစ်တောပညာရပ်ကို စနစ်တကျအသုံးပြုခြင်း၊ သစ်တောလုပ်ငန်းများသည် တောတွင်း၌ လူမမြင်ကွယ်ရာတွင် ဆောင်ရွက်ရခြင်းဖြစ်ရာ ရိုးသားမှန်ကန်စွာ စိတ်စေတနာကောင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြခြင်းများကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

သစ်တောဝန်ထမ်းများအနက် ပြည်တွင်းသောင်းကျန်းမှု ကြီးထွားခဲ့သော ကာလများတွင် တာဝန်ကိုစွန့်စားလုပ်ဆောင်ရင်း အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသူများ၊ အခြားသဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကို ရင်ဆိုင်၍ စွန့်စားလုပ်ဆောင်ခဲ့သူများ အမြောက်အများရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည် မိမိတို့၏တာဝန်များကို ကျေပွန်စွာထမ်းဆောင်ခဲ့ကြသော အစဉ်အလာကောင်းခဲ့သည့် ဝန်ထမ်းများပင်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ပင် သစ်တောဝန်ထမ်းများသည် နိုင်ငံ့တာဝန်ကို ခေတ်အဆက်ဆက် ကျေပွန်စွာထမ်းဆောင်ခဲ့ကြသည့် သမိုင်းမှတ်တမ်းရေးထိုးနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။ ၎င်းအစဉ်အလာကောင်းများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းသွားရန်မှာ သယံဇာတနှင့်သဘာဝဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော ဝန်ထမ်းများ၏တာဝန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအချိန်တွင် ဤဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် သစ်တောများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး၊ နိုင်ငံတော်ဘဏ္ဍာငွေရှာဖွေရေး၊ ပြည်သူများအတွက် သစ်နှင့်သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရေးများကို ယခင်ကထက် ပိုမိုကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်နေသည့်ကာလတွင် သစ်တောဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် သစ်တောပညာရပ်များနှင့် လုပ်ငန်းတိုးတက်ရာတိုးတက်ကြောင်းများအား လေ့လာဆည်းပူးလျက် စိတ်ကောင်းစေတနာကောင်းများဖြင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ကြမှာသာလျှင် ရှေးယခင်ကရှိခဲ့ပြီးသော “အစဉ်အလာကောင်းသည့် သစ်တောဝန်ထမ်းများ”ဟူသည့် အမည်နာမကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်နိုင်မည်ဖြစ်ပါကြောင်း ရေးသားဖော်ပြအပ်ပါသည်။

သစ်တောမူဝါဒ

မြန်မာနိုင်ငံသစ်တောကဏ္ဍကို အမျိုးသားလူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ သဘာဝဝန်းကျင်ထာဝစဉ်တည်ငြိမ်ရေးနှင့် ဂေဟစနစ်များမျှတရေးတို့အတွက် ဦးတည်၍ မူဝါဒများချမှတ်ပြီး စီမံခန့်ခွဲလုပ်ကိုင်လျက်ရှိပါသည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်မြန်မာ့သစ်တော မူဝါဒသဘောထား ကြေညာချက်တွင် အမျိုးသားရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များအား ပြည်မိစွာဖော်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် ပဓာနကျသောအချက်များကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်-

- (၁) **ကာကွယ်ခြင်း**
ရေ၊ မြေ၊ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်၊ ဇီဝမျိုးစုံနှင့် သဘာဝဝန်းကျင်ကို ကာကွယ်ရမည်။
- (၂) **ထာဝစဉ်တည်တံ့စေခြင်း**
သစ်တောများမှရရှိနိုင်သည့် တိုက်ရိုက်နှင့်သွယ်ဝိုက်သော အကျိုးများကို စဉ်ဆက်မပြတ် ခံစားနိုင်ကြစေရန်၊ သစ်တောသယံဇာတအရင်းအမြစ်များကို ထာဝစဉ်တည်တံ့နေစေရေးအတွက် ထိန်းသိမ်းရမည်။
- (၃) **အခြေခံစားဝတ်နေရေးလိုအပ်ချက်များ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း**
ပြည်သူလူထုအတွက် လောင်စာ၊ နေအိမ်၊ အဆောက်အအုံ၊ အစားအစာနှင့် အပန်းဖြေခန်းများအစရှိ သည့် အခြေခံစားဝတ်နေရေး လိုအပ်ချက်များ ဖြည့်ဆည်းပေးရမည်။
- (၄) **စွမ်းဆောင်ရည်တိုးတက်မြှင့်တင်ရေး**
သစ်တောသယံဇာတများမှ ရရှိနိုင်သည့် စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်တို့အား လူမှုရေးနှင့် သဘာဝဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာတို့ကို မထိခိုက်စေဘဲ အပြည့်အဝအသုံးပြုရန် စီမံရမည်။
- (၅) **ပြည်သူတို့က ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်လာစေခြင်း**
သစ်တောများပြုစုထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောသယံဇာတများ အသုံးပြုရေးလုပ်ငန်းတို့တွင် ပြည်သူတို့က ပူးပေါင်းပါဝင်လာကြစေရန်ဆောင်ရွက်သွားရမည်။
- (၆) **ပြည်သူအတွင်း နီးကြားတက်ကြွသည့် အသိရင်သန်နေစေခြင်း**
နိုင်ငံတော်၏ လူမှုစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ဖော်ဆောင်ရာတွင် သစ်တောများသည် အဓိကအခန်းမှ ပါဝင်နေကြောင်းကို ပြည်သူတို့အတွင်း အသိရင်သန်စေရန် လှုံ့ဆော်သွားရမည်။

သတင်းများကဏ္ဍ

မျက်နှာပိုးသတင်း

ဖမ်းဆီးရမိဆင်စွယ်၊ ဆင်အစိတ်အပိုင်းများနှင့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်အစိတ်အပိုင်းများ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်း အခမ်းအနားကို(၄-၁၀-၂၀၁၈)ရက်နေ့၊ နံနက်(၈:၃၀)နာရီ အချိန်၌ နေပြည်တော်ရှိ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန ယာဉ်ရပ်နားကွင်းတွင် ကျင်းပသည်။

အခမ်းအနားသို့ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများ၊ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်၊ အကတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေး ကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌ၊ နေပြည်တော်ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌနှင့် ကောင်စီဝင်၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ဥပဒေကြမ်းပူးပေါင်းကော်မတီ၊ ဥက္ကဋ္ဌနှင့်အတွင်းရေးမှူး၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့်အမျိုးသားလွှတ်တော်မှ သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌနှင့်အတွင်းရေးမှူး၊ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ နိုင်ငံခြားသံရုံးများမှ သံတမန်များ၊ သံရုံးကိုယ်စားလှယ်များ၊ ဆက်စပ်ဌာနဆိုင်ရာများမှ အကြီးအကဲများ၊ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ နိုင်ငံတကာအစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ပြည်တွင်းရှိ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ဝန်ထမ်းများနှင့် ဖိတ်ကြားထား

သည့် ဧည့်သည်တော်များတက်ရောက်ကြပါသည်။

အခမ်းအနားတွင် သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအုန်းဝင်းက မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းတွင် ဆင်နှင့်ကျားကဲ့သို့ ရှားပါးတိရစ္ဆာန်များ အပါအဝင် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များကို တရားမဝင်အမဲလိုက်သတ်ဖြတ်မှုများ၊ တရားမဝင်ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုများ ပြုလုပ်ကျူးလွန်နေခြင်းသည် တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် ပိုမိုများပြားလုပ်ဆောင်လာသည်ကို တွေ့ရှိနေရပါကြောင်း၊

ယခုကဲ့သို့ဖြစ်ပွားလာခြင်းများသည် တစ်ဖက်နိုင်ငံများတွင်ရှိသည့် တရားမဝင်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့် ယင်းတို့ပစ္စည်းများကို ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားနေသည့် ဈေးကွက်များတည်ရှိနေခြင်း၊ ပြည်တွင်းမှပါ တရားမဝင်ရောင်းဝယ်နေသည့် ဈေးကွက်များကျယ်ပြန့်လာခြင်းနှင့် အခြားသော အကြောင်းအရင်းခံအချက်များကြောင့် ဖြစ်ပွားလာခြင်းကို သုံးသပ်တွေ့ရှိရပါကြောင်း၊

ကမ္ဘာနှင့်အဝန်း တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့် ယင်းတို့၏ အစိတ်အပိုင်းများကို တရားမဝင်ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုများ၏ တန်ဖိုးသည် နှစ်စဉ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၀ ဘီလီယံခန့်ရှိနေသည်ဟု သတင်းများအရ သိရှိရပါကြောင်း၊

လက်နက်ကုန်ကူးမှု၊ လူကုန်ကူးမှုနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါးကုန်ကူးမှုများပြီးလျှင် အများဆုံး ကျူးလွန်မှုပြုလုပ်နေခြင်းဖြစ်ကြောင်းနှင့် စနစ်တကျအစီအစဉ်ချပြီး ဂိုဏ်းဖွဲ့ကျူးလွန်မှုများအဖြစ် ကွန်ရက်များ ဖြန့်ကြက်လုပ်ဆောင်နေသည်ကိုလည်း သိရှိရပါကြောင်း၊

ယခု အခမ်းအနားတွင် မီးရှို့ဖျက်ဆီးမည့် ဆင်စွယ်၊ ဆင်အစိတ်အပိုင်းများနှင့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်အစိတ်အပိုင်းများသည် နှစ်စဉ် ဖမ်းဆီးရမိခဲ့သည့် တရားမဝင်အမဲလိုက်ခြင်း၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းများမှ သိမ်းဆည်းရမိခဲ့သည့် ပစ္စည်းများဖြစ်ပြီး သစ်တော

ဦးစီးဌာနမှ နေပြည်တော်နှင့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးတွင် စုစည်းထိန်းသိမ်းထားရှိသည့်အထဲမှ ပထမအကြိမ်အဖြစ် မီးရှို့ဖျက်ဆီးမှုပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါကြောင်း။

ယခုကဲ့သို့ တရားမဝင်ဖမ်းဆီးရမိ တောရိုင်း တိရစ္ဆာန်အစိတ်အပိုင်းများကို စနစ်တကျမှတ်တမ်းတင် ထိန်းသိမ်းထားရှိခဲ့ပြီး ဆင်စွယ်၊ ဆင်အစိတ်အပိုင်း၊ တိရစ္ဆာန် ဦးချိုများ၊ အရေခွံများ၊ အရိုးအစိတ်အပိုင်းများထဲမှ အချို့ကို ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများ၊ တောရိုင်း တိရစ္ဆာန်နှင့် သစ်ပင်ပန်းမန်များ၊ တရားမဝင် ကူးသန်း ရောင်းဝယ်မှု တားဆီးနှိမ်နင်းရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက် ၍ အသိပညာ၊ ဗဟုသုတရရှိစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး မကြာမီ ဖွင့်လှစ်တော့မည့် ဆင်ပြတိုက်တွင်လည်း ထားရှိပြသ နိုင်ရေး ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါကြောင်း။

ထို့ပြင် မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းအခမ်းအနားပြုလုပ်ပြီး ပြည်သူလူထုကို တောဆင်ရိုင်း၊ ကျား၊ ဝက်ဝံနှင့် ရှားပါး တိရစ္ဆာန်များ တရားမဝင် အမဲလိုက်သတ်ဖြတ်ခံနေရမှု များ အသားဟင်းလျာအဖြစ် စားသောက်ဆိုင်များတွင် ရောင်းချနေမှုများနှင့် တရားမဝင် ကူးသန်းရောင်းဝယ်နေ မှုများအား လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အားပေးခြင်း မရှိစေ ရေးနှင့် ဝိုင်းဝန်းကူညီတားဆီးနိုင်ရေးအတွက် အသိပညာ ပေးရန် ရည်ရွယ်ကာ ပြုလုပ်ခြင်းပင်ဖြစ်ပါကြောင်း။

ဖမ်းဆီးရမိသည့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်အသေကောင် များ၊ အစိတ်အပိုင်းများနှင့် သစ်ခွခြောက်များတို့ကို အဖွဲ့ဖြင့် စနစ်တကျမီးရှို့ဖျက်ဆီးပြီး မှတ်တမ်းတင်ထား ရှိခြင်းကို နယ်မြေဒေသအလိုက် ဆောင်ရွက်မှုများပြုလုပ် ခဲ့ခြင်းရှိပါကြောင်း။ သို့သော်လည်း ယခုကဲ့သို့အရေအ တွက်အမြောက်အမြားကိုစုပြီး အခမ်းအနားဖြင့်အသိပေး ကြေညာကာ မီးရှို့ဖျက်ဆီးသည်မှာ ယခုအကြိမ်သည် ပထမဆုံးအကြိမ်ဖြစ်ပါကြောင်း။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းတွင် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့် သစ်ပင်ပန်းမန်များကို တရားမဝင် ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု များအား ဥပဒေအရ ထိရောက်စွာ တားဆီးနှိမ်နင်းရေး လုပ်ငန်းများကို ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ရန်လည်း ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဖွဲ့၏ အမိန့်ကြော်ငြာစာနှင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်က လုပ်ငန်းအဖွဲ့ကို ဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ ဆက်စပ်ဌာနဆိုင် ရာများနှင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်တွင်းမှ အရပ်ဘက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ ပြည်သူလူထုပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင် ရွက်လာစေရေးအတွက် အသိပညာပေးရေးလုပ်ငန်းများ ကို အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို ဝန်ကြီး ဌာန၏ လမ်းညွှန်ကြီးကြပ်မှုဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ် ဆောင် ရွက်နေကြောင်းကိုလည်း ဖြည့်စွက်ပြောကြားလိုပါကြောင်း။

နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် ယနေ့ကျင်းပသည့် မြန်မာနိုင်ငံ

အတွင်း တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့်သစ်ပင်ပန်းမန်များကို တရားမဝင် အမဲလိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ စုဆောင်းခြင်း၊ ကူး သန်းရောင်းဝယ်နေခြင်းများအား လျော့နည်းပပျောက်စေ ရေး၊ ဥပဒေအရထိရောက်စွာ တားဆီးနှိမ်နင်းရေးတို့ကို အစဉ်တစိုက်အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်နေမှုများကို အများပြည်သူများ ပိုမိုသိရှိလာစေရန်၊ နိုင်ငံတကာသို့ လည်း အသိပညာပေးတင်ပြနိုင်ရန်နှင့် ဆက်စပ်ဌာနများ၊ နိုင်ငံတကာအစိုးရများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း များ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ပိုမိုတိုးတက်လုပ် ဆောင်လာစေရန်တို့အတွက် ရည်ရွယ်ပြီး ဖမ်းဆီးရမိ ဆင် စွယ်၊ ဆင်နှင့်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်တို့၏အစိတ်အပိုင်းများ မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်း အခမ်းအနားကို ကျင်းပရခြင်းဖြစ်ပါ ကြောင်းပြောကြားသည်။

ထို့နောက် သစ်တောဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူး ချုပ် ဒေါက်တာညီညီကျော်က မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းနှင့် ပတ် သက်၍ ရှင်းလင်းပြောကြားသည်။

ယင်းနောက်ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးနှင့် အခမ်းအနား တက်ရောက်လာကြသူများသည် မီးရှို့မည့်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန် အစိတ်အပိုင်းများနှင့် မှတ်တမ်းတင်စာတံပုံရိုက်ကြသည်။

ထို့နောက် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးနှင့် တာဝန်ရှိသူ များသည် ဖမ်းဆီးရမိ ဆင်စွယ်၊ ဆင်အစိတ်အပိုင်းနှင့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်အစိတ်အပိုင်းများအား မီးရှို့ဖျက် ဆီးသည်။

ယနေ့အခမ်းအနားတွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း၌ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များကို တရားမဝင်အမဲလိုက်သတ်ဖြတ် ခြင်းနှင့် တိရစ္ဆာန်များ၏ အစိတ်အပိုင်းများတရားမဝင်ကူး သန်းရောင်းဝယ်မှု အရေးယူတားဆီးနှိမ်နင်းရေးလုပ်ငန်း များဆောင်ရွက်စဉ် ဖမ်းဆီးရမိခဲ့သည့် ခန့်မှန်းကာလ တန်ဖိုး၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၃၀၀၀၀၀၀၀ တန်ဖိုးရှိ ဆင် စွယ် ၂၇၇၇၇၇၇၇၊ ဆင်အရိုးနှင့်တိရစ္ဆာန်အရိုးမျိုးစုံ ၂၂၇ ချောင်း၊ တိရစ္ဆာန်ဦးချိုမျိုးစုံ ၁၅၄၄၄၄၄၄၄၄၊ သင်းခွချပ် အကြေးခွံ ၄၄၄၄၄၄၄၄၄၄၄၄၄၄ အခြားတောရိုင်း တိရစ္ဆာန်အစိတ်အပိုင်းမျိုးစုံ ၁၂၇၇၇၇၇၇၇၇၇၇၇၇၇၇ မီးရှို့ဖျက်ဆီး ခဲ့သည်။

တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်တရားမဝင်ကုန်သွယ်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ လန်ဒန်ညီလာခံသို့
ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဦးအုန်းဝင်း ဦးဆောင်သည့် မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ တက်ရောက်ခြင်း

တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များတရားမဝင်ကုန်သွယ်မှု တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာညီလာခံကို ဗြိတိန်နိုင်ငံ လန်ဒန်မြို့၌ အောက်တိုဘာလ ၁၁ရက်နေ့နှင့် ၁၂ရက်နေ့တို့တွင် ကျင်းပခဲ့ရာ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၊ ဦးအုန်းဝင်း၊ သစ်တောဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဒေါက်တာညီညီကျော်နှင့် ညွှန်ကြားရေးမှူးဦးဝင်းနိုင်သော်တို့တက်ရောက်ခဲ့သည်။

ညီလာခံဖွင့်ပွဲအခမ်းအနား၌ ဗြိတိန်နိုင်ငံ၊ ဝန်ကြီးချုပ် မစ္စတယ်ရီဆာမေမှ ဗီဒီယိုမိန့်ခွန်း ပေးပို့၍လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး မစ္စတာဂျယ်ရယ်ဟန်၊ ကင်းဘရစ်ချ် မြို့စားကြီး မင်းသားဝီလျံတို့နှင့် တက်ရောက်လာသည့် နိုင်ငံခြားဆောင်ရွက်မှုများအနက်မှ ဘော့ဆွားနားနိုင်ငံ သမ္မတ မစ္စတာမော့ဂ္ဂတီ မက်ဆီဆီတို့က အဖွင့်အမှာစကားပြောကြားခဲ့ကြသည်။

ညီလာခံကျင်းပနေသည့် နှစ်ရက်တာအတွင်း တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်မှုခင်းများ အဆုံးသတ်ရေးခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတိုးမြှင့်ရေး၊ တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေး၊ တရားမဝင် ကူးသန်းရောင်းဝယ်နေမှုများ အဆုံးသတ်ရေး၊ ဈေးကွက်များပိတ်သိမ်းရေး၊ သယံဇာတပို့ဆောင်ရေးနှင့်ခရီးသွားလုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် တားဆီးပိတ်ပင်ရေး၊ အင်တာနက်အသုံးပြုရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုများအား ပိတ်ပင်တားဆီးရေး၊ တရားမဝင်သစ်ခိုးထုတ်မှုများ တားဆီးအရေးယူရေး၊ အသိပညာပေးရေးလုပ်ငန်းများတိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရေး စသည့်ကဏ္ဍအလိုက်ခေါင်းစဉ်များနှင့် ကျွမ်းကျင်သူများပါဝင်သည့် ဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြကြောင်းသိရှိရသည်။

အဆိုပါ ညီလာခံတွင် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဦးအုန်းဝင်းက မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ် မေလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲနှင့် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးနယ်မြေများ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ

ကို အသစ်ပြဋ္ဌာန်းပြီးဖြစ်ကြောင်း၊ သားငှက်တိရစ္ဆာန်များနှင့် ပတ်သက်၍ ပြစ်မှုကျူးလွန်မှုများအတွက် ပြစ်ဒဏ်များကို တိုးမြှင့်ထားပြီး ဥပဒေအရ ပိုမိုထိရောက်စွာကာကွယ်နိုင်ခြင်းနှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲထိန်းသိမ်းရေးတွင် ပြည်သူများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများပါရှိကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဆင်စွယ်နှင့်တောရိုင်းတိရစ္ဆာန် တရားမဝင်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ခြင်းနှင့် ဈေးကွက်များကိုတားဆီးပိတ်ပင်ခြင်းနှင့် ဥပဒေအရ ထိရောက်စွာတားဆီးနိုင်ရန်ရေးလုပ်ငန်းများကို အစိုးရဌာနများ၊ အဖွဲ့အစည်းများ ပူးပေါင်းတိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်နေပါကြောင်း၊ ဖမ်းဆီးရမိ ဆင်စွယ်အပါအဝင် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်အစိတ်အပိုင်းများအား မီးရှို့ဖျက်ဆီးသည့်အခမ်းအနားကို အောက်တိုဘာလ ၄ရက်နေ့တွင် ကျင်းပခဲ့ပါကြောင်း၊ ပြည်သူများ ပိုမိုသိရှိပူးပေါင်းပါဝင်လာစေရေး အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများကို အရှိန်အဟုန်မြှင့်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိကြောင်း ဒေသအတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကိုလည်း တက်ကြွစွာ ပါဝင်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိကြောင်း ပါဝင်ဆွေးနွေးပြောကြားခဲ့သည်။

အလားတူ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဦးအုန်းဝင်းနှင့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် မြန်မာနိုင်ငံသံအမတ်ကြီးဦးကျော်စွာမင်းနှင့်အတူ အောက်တိုဘာလ ၁၀ရက်နေ့တွင် ဗြိတိန်နိုင်ငံအစိုးရ၊ နိုင်ငံခြားရေးနှင့်နေသဟာယရုံးသို့ သွားရောက်၍ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ အထူးသံတမန်အဖွဲ့မှ အထူးကိုယ်စားလှယ် Mr. Nick Bridge နှင့်တွေ့ဆုံပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကိစ္စရပ်များ၊ သစ်တောကဏ္ဍဆိုင်ရာများ၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု လျော့ချရေးဆိုင်ရာ ပဲရစ်သဘောတူညီချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နေသည့်ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ နှစ်နိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရေး ဆွေးနွေးခဲ့ကြောင်း သိရသည်။ ထို့အတူ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဦးအုန်းဝင်း၊ သံအမတ်ကြီးဦးကျော်စွာမင်းနှင့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် အောက်စဖို့ဒ်ရှိ သားငှက်တိရစ္ဆာန်ထိန်းသိမ်းရေးသုတေသနအဖွဲ့ (Wildlife Conservation Research Unit- WildCRU) သို့ သွားရောက်လေ့လာခဲ့ကြောင်းသိရသည်။

အောက်တိုဘာ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးနှင့်အဖွဲ့သည် လန်ဒန်ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာသိပ္ပံအဖွဲ့အစည်း (Zoological Society of London- ZSL) သို့ သွားရောက်ခဲ့ပြီး တာဝန်ရှိသူများနှင့်တွေ့ဆုံ၍ လန်ဒန်တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ်အတွင်း မျိုးသုဉ်းပျောက်ကွယ်နိုင်သည့် သားငှက်တိရစ္ဆာန်များအား ထိန်းသိမ်းမွေးမြူစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ မျိုးပွားပြီးနေရင်းဒေသများသို့ ပြန်လည်စေလွှတ်

ပေးခြင်းအစီအစဉ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်နေမှုများကို လှည့်လည်ကြည့်ရှုလေ့လာခဲ့ပြီး မြန်မာ့မျိုးရင်းတိရစ္ဆာန်များ မျိုးသုဉ်းပျောက်ကွယ်မှုအန္တရာယ်ကျရောက်နေမှုအား လျှော့ချကာ မျိုးပွားလာစေရေးထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ဆွေးနွေးခဲ့ကြကြောင်း သိရသည်။

ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဆိုင်ရာ ဆဌမအကြိမ်မြောက် နိုင်ငံအဆင့်အစီရင်ခံစာ (6th National Report)
မှုကြမ်းအပေါ် စိစစ်သုံးသပ်ခြင်းအလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲ

ဦးစီးဌာနအနေနှင့် ဆက်စပ်ဝန်ကြီးဌာနများ၊ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများထံမှသက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များစုစည်းခြင်း၊ ပြုစုပေးပို့ခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး 6th NR ရေးသားရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ်ဆက်သွယ်ပေးပို့ခဲ့ပါသဖြင့် ယခုအခါ 6th NR ၏

ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဆိုင်ရာ ဆဌမအကြိမ်မြောက် နိုင်ငံအဆင့်အစီရင်ခံစာ (6th National Report - NR) မူကြမ်းအပေါ် စိစစ်သုံးသပ်ခြင်း အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကို (၅-၁၀-၂၀၁၈) ရက်နေ့၊ နံနက်(၀၈:၃၀)နာရီအချိန်၌ အမရာဟိုတယ်၊ နေပြည်တော်တွင် ကျင်းပရာ သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန၊ သစ်တောဦးစီးဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဒေါက်တာညီညီကျော် တက်ရောက်၍ အဖွင့်အမှာစကားပြောကြားပါသည်။

ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်က မြန်မာနိုင်ငံသည် Convention on Biological Diversity (CBD)၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ၁၉၉၄ ခုနှစ်၌ အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများအတွက် နိုင်ငံအဆင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာနှင့်လုပ်ငန်းစီမံချက် (NBSAP)ကို ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိပြီး တိုးတက်ဆောင်ရွက်မှုကို ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဆိုင်ရာ နိုင်ငံအဆင့် အစီရင်ခံစာများရေးသား၍ CBD အတွင်းရေးမှူးရုံးသို့ (၄)နှစ်တစ်ကြိမ်ပေးပို့လျက်ရှိပြီး ပဉ္စမအကြိမ်မြောက် နိုင်ငံအဆင့်အစီရင်ခံစာကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်၌ တင်သွင်းခဲ့ပါကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲပေါကြွယ်လှသည့်နိုင်ငံဖြစ်ပါကြောင်း၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲသယံဇာတများကို ထိန်းသိမ်းရာတွင် CBD၏ မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်များ၊ မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာရည်မှန်းချက်များနှင့်အညီ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲထိန်းသိမ်းရေး၊ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အသုံးပြုရေးတို့တွင် ရေရှည်တည်တံ့စေရန်အတွက် ၂၀၁၁ခုနှစ်၌ နိုင်ငံအဆင့်ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာနှင့်လုပ်ငန်းစီမံချက် (NBSAP)ကို ရေးဆွဲခဲ့ပြီးနောက် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၌ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခဲ့ပါကြောင်း၊

ထို့အပြင် UNDP - GEF အထောက်အပံ့နှင့် ကနေဒါနိုင်ငံသား ပညာရှင်ကူညီပေးခြင်း ကနဦးအလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲကို ၂၀၁၈ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၇)ရက်နေ့မှာ နေပြည်တော်တွင်ကျင်းပခဲ့ပါကြောင်း၊ NBSAP အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကြီးကြပ်ညှိနှိုင်းရန်အတွက် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အမျိုးသားအဆင့်ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲထိန်းသိမ်းရေးကော်မတီ(NBCC)အောက်တွင် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းအဖွဲ့(၅)ဖွဲ့မှ အဖွဲ့ဝင်များတက်ရောက်ခဲ့ပါကြောင်း၊ ထို့နောက် ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ဇွန်လ(၂၉)ရက်နေ့၌ 6th NR ရေးဆွဲမှုလက်ရှိအခြေအနေ၊ အချက်အလက်လိုအပ်ချက်များ ဆွေးနွေးနိုင်ရန် အစည်းအဝေးကို နေပြည်တော်တွင် ဒုတိယအကြိမ်ကျင်းပခဲ့ပါကြောင်း၊ သစ်တော

ပထမမူကြမ်းကို ရေးသားပြုစုပြီးဖြစ်ပါကြောင်း၊ အဆိုပါမူကြမ်းတွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲသုံးသပ်ထားသည့်အချက်အလက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီးတက်ရောက်လာကြသည့် ဌာနဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်များမှ ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဖြည့်စွက်ခြင်း၊အတည်ပြုခြင်းတို့ကို ယနေ့ကျင်းပသည့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတွင် ဆောင်ရွက်ပေးကြရန် အကြံပြုတိုက်တွန်းလိုပါကြောင်း၊

ယနေ့ကျင်းပသည့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲသည် UNDP က ပြုစုထားသည့် ပထမမူကြမ်းအပေါ်တွင် အကြံပြုဆွေးနွေးပွဲဖြစ်ပြီး ယနေ့အခမ်းအနားမှရရှိလာမည့် အချက်အလက်များနှင့်အညီ နောက်ဆုံးမူကြမ်းပြုစုပြီးနောက် အပြီးသတ်အစီရင်ခံစာအား CBD သို့ပေးပို့သွားမည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊ တက်ရောက်လာကြသည့် ဌာနဆိုင်ရာများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ဖိတ်ကြားထားသော ဧည့်သည်တော်များအနေနှင့် မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲထိန်းသိမ်းရေးနိုင်ငံတကာကတိကဝတ်များအပေါ် မည်မျှလိုက်နာဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်ကို သုံးသပ်တင်ပြမည့် 6th NR ရေးသားပြုစုရေးလုပ်ငန်းအပေါ်အကြံပြုချက်၊ ဖြည့်စွက်ချက်၊အတည်ပြုချက်များပေးနိုင်ရန် ဝိုင်းဝန်းဆွေးနွေးပေးကြပါရန် ပြောကြားပါသည်။

တရားမဝင် သစ်နှင့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ဖမ်းဆီးရမိခြင်းသတင်းများ

စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး

၁-၁၀-၂၀၁၈ ရက်နေ့တွင် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ ကသာခရိုင်၊ ကသာမြို့နယ်နှင့် အင်းတော် မြို့နယ် သစ်တောဦးစီးဌာနမှဝန်ထမ်းများ၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၊ မြို့နယ်အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနမှဝန်ထမ်းများ ပါဝင်သောပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် ကသာမြို့နယ်၊ ပိန်းတောရွာထိပ်၊ ရွှေလီမြစ်ဝနှင့်အင်းတော်မြို့နယ်၊ တောင်လေး တန်အပတောအတွင်းမှ တရားမဝင် ကျွန်းသစ်/လုံးပတ်(၃)ပေအောက် ကျွန်းသစ် စုစုပေါင်း(၄၉)လုံး (၁၀.၂၄၈၀)တန်၊ အင်ဂျင်(၁)လုံး၊ လွှဲပိုင်း(၁)ပိုင်းနှင့် ဆက်စပ် ပစ္စည်း(၅)မျိုး ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

ကချင်ပြည်နယ်

၄-၁၀-၂၀၁၈ ရက်နေ့တွင် ကချင်ပြည်နယ်၊ ဗန်းမော် ခရိုင်၊ မန်စီမြို့နယ်၊ သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ဝန်ထမ်းများအဖွဲ့၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၊ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးတို့ ပါဝင်သောပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် မန်စီမြို့နယ်၊ ဗန်းမော်-မန္တလေးကားလမ်းမကြီး၊ မိုင်တိုင်အမှတ်(၁၂/၀)အနီး၊ ဒေသ အခေါ် ရထားလမ်းခွဲနေရာ ယာဉ်အမှတ်၊ YGN-6D/2650 တပ်ဆင်ထားသော (အပြာရောင်တုန်ဖုန်း)ယာဉ်ပေါ်မှ တရား မဝင် ကညင်ခွဲသားဆိုဒ်စုံ(၄၃၅)ချောင်း (၈.၂၈၇၆)တန်၊ တရားခံ(၃)ဦးအား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

ချင်းပြည်နယ်

၆-၁၀-၂၀၁၈ ရက်နေ့တွင် ချင်းပြည်နယ်၊ ဟားခါးခရိုင်၊ ဟားခါးမြို့နယ်၊ သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ဝန်ထမ်းများပါဝင်သောအဖွဲ့သည် ဟားခါးမြို့နယ်၊ ဟားခါး-မတူပီကားလမ်း၊ မိုင်တိုင်အမှတ်(၃/၂)နေရာမှ တရားမဝင် အင်ကြင်း/ထင်းရှူးခွဲသား စုစုပေါင်း(၄၉၆)ချောင်း (၈.၆၂၂၀)တန်၊ အင်ဂျင် (၃)လုံးနှင့်ဆက်စပ်ပစ္စည်းများ၊ တရားခံ(၁)ဦး ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး

၁၄-၁၀-၂၀၁၈ ရက်နေ့တွင် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ ထားဝယ် ခရိုင်၊ ထားဝယ်မြို့နယ်၊ သစ်တောဦးစီးဌာနမှဝန်ထမ်းများ၊ မြန်မာနိုင်ငံ ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနမှ ဝန်ထမ်းများ ပါဝင်သောပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် တရားမဝင်သစ် စုံစမ်းရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ထားဝယ်မြို့နယ်၊ ရေနက်ဆိပ်ကမ်းလမ်းနံဘေးမှ တရား မဝင် ပိတောက်ခွဲသား(၅၂)ချောင်း (၇.၁၀၀၁)တန်အား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ ပါသည်။

ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး

၁၁-၁၀-၂၀၁၈ ရက်နေ့တွင် ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ပဲခူးခရိုင်၊ ပဲခူးမြို့နယ်၊ သစ်တောဦးစီးဌာနမှဝန်ထမ်းများ၊ တပ်မတော်သားများ၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်သောပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် ပဲခူးမြို့နယ်၊ ရွှေသံလွင်တိုးဂိတ်အနီး၊ ရန်ကုန်-မော်လမြိုင်ကားလမ်း၊ မိုင်တိုင်အမှတ်(၆၁/၆)နှင့် (၆၁/၇)ကြားနေရာ၌ ယာဉ်အမှတ် YGN-7M/3081 တပ်ဆင်ထားသော (MISUBISHI ၁၈ ဘီးအပြာရောင်)ယာဉ်ပေါ်မှ တရားမဝင်ပျဉ်းကတိုးခွဲသား(၂၀၆)ချောင်း (၁၂.၆၅၂၈)တန်နှင့်အတူ တရားခံ(၃)ဦးအား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

ရှမ်းပြည်နယ်

၁၅-၁၀-၂၀၁၈ရက်နေ့တွင် ရှမ်းပြည်နယ်(အရှေ့ပိုင်း)၊ မိုင်းဆတ်ခရိုင်၊ မိုင်းဆတ်မြို့နယ်၊ သစ်တောဦးစီးဌာနမှဝန်ထမ်းများ၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၊ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာနမှ ဝန်ထမ်းများ၊ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်သောပူးပေါင်းအဖွဲ့သည် တရားမဝင်သစ် စုံစမ်းရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ မိုင်းဆတ်မြို့မှ (၁၄)မိုင်ခန့်အကွာ၊ မိုင်းဆတ်-မိုင်းခတ်သွား ကားလမ်းဘေး၊ မြောက်ဘက်(၂၃)ကီလိုမီတာအကွာနေရာ၌ တရားမဝင်ပိတောက် စက္ကယား(၁၇၉)တုံး (၃၄.၈၃၈၂)တန်အား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပါသည်။

တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ် သစ်တောဦးစီးဌာနများ၏ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဧပြီလမှ စက်တင်ဘာလအထိ တရားမဝင်သစ်နှင့် သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများ ဖမ်းဆီးရမိမှုစာရင်းချုပ်

စဉ်	အမျိုးအမည်	ရေတွက်ပုံ	အရေအတွက်	မှတ်ချက်
၁	ကျွန်း	တန်	၅၀၉၃.၁၂၈၇	
၂	သစ်မာ	တန်	၅၃၉၅.၈၉၁၉	
၃	အခြား	တန်	၈၁၃၀.၆၃၆၀	
စုစုပေါင်း			၁၈၆၁၉.၆၅၆၆	
၄	မီးသွေး	တန်	၅၄၅၅.၅၆၄၇	
၅	ကား	စီး	၁၃၉၃	
၆	မြေကော်စက်/ ကရိန်း	စီး	၃	
၇	ထော်လာဂျီ/ ဒိန်းဒေါင်း/ ထွန်စက်	စီး	၇၄	
၈	ဆိုင်ကယ်/ ဆိုက်တွဲယာဉ်	စီး	၄၁၀	
၉	စက်လှေ/ ရေယာဉ်/ ပဲ့ထောင်လှေ	စီး	၁၁၂	
စုစုပေါင်း			၁၉၉၂	စဉ် (၅) မှ (၉)၊ ယာဉ်/ ယန္တရား
၁၀	သစ်စက်/ အင်ဂျင်	လုံး	၃၃၀	

“မင်္ဂလာပါမြေးငယ်ရေ” -----

“မြေးလေး” နေကောင်းရဲ့လား?

မြေးလေးနဲ့မတွေ့ရတာကြာပြီ။ မိုးတွင်း တစ်တွင်းလုံး တောထဲမှာ၊ မြေးလေးက သစ်တောလုပ်ငန်းတွေ ဆောင်ရွက်နေတော့ မြို့ပြနယ်မရောက်တော့ဘူး။ “ဖိုးဖိုး” နဲ့ “မြေးလေး” မတွေ့ရတာကြာပြီပေါ့။ သစ်တောလုပ်ငန်းတွေကို တောထဲမှာ မြေးလေးဆောင်ရွက်နေတော့ မြို့ပေါ်က သတင်းတွေကြားချင်မှကြားရမှာ ---- ။ ပြောလို့တော့ မရဘူး။ ခုခေတ်က “ဖိုးဖိုး” တို့ခေတ်ကလို လှည်းခေတ် လှေခေတ်မဟုတ်တော့ဘူး။ အင်တာနက် ခေတ်ဆိုတော့ သတင်းတွေက မြန်မြန်ဆန်ဆန် ပျံ့နှံ့ ရောက်ရှိကြားသိနေလောက်ရောပေါ့။ တကယ်လို့များ မကြားရသေးရင်တော့၊ ဖိုးဖိုးပြောရကျိုးနပ်ပြီပေါ့။ “ ဖိုးဖိုး” ပြောချင်တဲ့ သတင်းက --- “ ဆင်နဲ့လူ” “ လူနဲ့ဆင်” အကြောင်းပါ။

“ ဆင်” အကြောင်းကို ပြောရင် “ တောဆင်ရိုင်း” ကစရမှာပါ။ တောထဲမှာ “ ဆင်” စားလို့ရတဲ့ စားပင်သီးနှံပင်တွေရှားတော့ ဆင်ရိုင်းတွေက သူတို့အတွက် အစားအစာကို ရပ်ထဲရွာထဲထိ တိုးချဲ့ရှာဖွေလာတယ်။ လူတွေရဲ့ စပါးခင်း၊ ကြံခင်းတွေအထိ ဝင်ရောက်စားသောက်တတ်တယ်။ ဟိုတလောက၊ တိုက်ကြီးမြို့နယ် သဲဝါကျေးရွာနဲ့ သနပ်ချောင်းကျေးရွာအကြားမှာရှိတဲ့ စပါးစိုက်ခင်း၊ ကြံစိုက်ခင်းတွေကို တောဆင်ရိုင်းအုပ်စုက ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီးကြတယ်။ အဲဒီအုပ်စုက အကောင်နှစ်ဆယ်ကျော်တယ်တဲ့။ ည(၁၀)နာရီလောက်မှာ စိုက်ထားတဲ့စပါးခင်းတွေရော ရိတ်သိမ်းပြီး စပါးတွေကော စိုက်ထားတဲ့ကြံခင်းတွေကော၊ ကြံခင်းခြောက်တွေပါမကျန် စားသောက်ဖျက်ဆီးသွားတယ်။ ထွန်စက်နှစ်စီးနဲ့ မီးထိုးကြ၊ ကားစက်နှိုးဟွန်းတီးသံပေးကြ၊ ရွာသားတွေစုပြီး ဝိုင်းဝန်းညှာသံပေးကြနဲ့ ဆင်တွေကို မောင်းထုတ်ကြတယ်။ ဆင်တွေကထွက်မသွားဘူး။

နောက်ထပ်ရွာက ထွန်စက်တစ်စီးနဲ့ ကားတစ်စီးပါထပ်ခေါ်ပြီး စစ်ကူပေးမောင်းထုတ်ကြမှ ထွက်သွားတော့တယ်။ စပါးပေါ်ချိန်၊ ကြံခုတ်ချိန်ဆို၊ တောဆင်ရိုင်းတွေလာလေ့ရှိတယ်။ သူတို့ကအုပ်စုလိုက်နေလေ့ရှိတော့ လာရင်လည်း အုပ်စုလိုက်ပဲ။ အကောင် ၂၀၊ အကောင် ၃၀ ပတ်ဝန်းကျင်ပဲ ဆင်တပ်ချီလာသလားတောင် ထင်မိမှားတယ်။ ကြောက်စရာပါ။

ခု ဒီစာရေးနေတုန်းမှာပဲ သတင်းထူး သတင်းဆန်းလေးဖတ်ရလို့ မြေးလေးကို ဖောက်သည်ချပြောပြရဦးမယ်။ ဩဂုတ်လ ၂၄ ရက်က၊ ကချင်ပြည်နယ်၊ မိုးညှင်းခရိုင်၊ ဖားကန့်မြို့နယ်၊ လုံးခင်းကျေးရွာအုပ်စုမှာ ဖြစ်သွားတာပါ။ အဲဒီလုံးခင်း-တောမှော်သွားလမ်းရဲ့ မြောက်ဖက်သုံးမိုင်ခန့်အကွာမှာ တောင်ယာလုပ်ကိုင်နေသူ ဦးယိန်ခေါသက်နဲ့ ဦးဝဒူးတန်ဝမ်းတို့ဟာ၊ တောင်ယာထဲမှာ အိပ်ပျော်နေစဉ် တောဆင်ရိုင်းသုံးကောင်က တောင်ယာတဲကို ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီးခဲ့တယ်။ အဲဒီနှစ်ဦးလုံးကို ဆင်နင်းမိသွားလို့ သေဆုံးသွားသတဲ့။ ဆင်လာတာလဲမသိ၊ တဲဖျက်တာလဲမသိ၊ တော်တော်အိပ်မောကျနေတဲ့ သူနှစ်ဦးရဲ့ အဖြစ်အပျက်ပါ။ ငယ်ငယ်ကကြားဖူးတဲ့ စကားလေးကို သွားသတိရမိတယ်။ “အဲဒီကောင် တော်တော်အအိပ်ကြီးတယ်၊ ဆင်အော်တာတောင်မနိုးဘူး---” ဆိုတာလေ။

ဒီတခါ လူတွေရဲ့ဆိုးပုံကို ပြောပြအုံးမယ်။ ငပုတောမြို့နယ်၊ မြစ်တစ်ရာသစ်တောကြီးဝိုင်းထဲမှာ မြို့နယ်ရဲစခန်းက အနက်ရောင်ဆင်ထီးတစ်ကောင် မုဆိုးတွေရဲ့ လက်ချက်နဲ့သေနေတာကို စစ်ဆေးတွေ့ရှိခဲ့ရပါတယ်။ မုဆိုးတွေက ဆင်ဆိုရင် အစွယ်ရရ၊ သားရေ ရရ၊ အသားရရ၊ သတ်ဖြတ်ကြတယ်။ ဟိုတုန်းကတော့ အစွယ်နဲ့သားရေအတွက်ပဲ ခုတော့ဆင်သားပါချန်မထားဘူး၊ ဆင်သားစားတဲ့သူတွေရှိနေပြီ။ ဟိုတုန်းက ဆင်စွယ်က အဖိုးတန်ပြီး ဈေးကွက်ကောင်းလို့ ဆင်စွယ်လောက်သာ အဓိကထားပြီး ယူကြတယ်။ ခုတော့ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတစ်ခုရဲ့ စားသုံးမှု ဈေးကွက်အရ အသားပါမကျန် လိုအပ်လာပြီး၊ ဆင်တွေအသတ်အဖြတ် ခံနေရပါတယ်။ ဆင်ရဲ့အစွယ်၊ အရေခွံ၊ နှာမောင်း၊ အသားပါမကျန် စားဖို့အတွက်ကော ဆေးဝါးဖော်စပ်ဖို့အတွက်ပါ အသုံးချလာကြတော့ တောဆင်ရိုင်းတွေ သတ်ဖြတ်ခံရမှုများလာတာပေါ့။

ဒီလိုဆင်တွေ သေဆုံးရမှုအဖြစ်များတာကတော့ ရန်ကုန်၊ ပဲခူးနဲ့ရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတွေမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုတောဆင်ရိုင်းသေဆုံးရာမှာ၊ မုဆိုးတွေလက်ချက်နဲ့ သေဆုံးကြရတာရယ်၊ ဓမ္မတာအတိုင်း သေဆုံးကြရတာတွေက တစ်ပတ်မှာတစ်ကောင်နှုန်းလောက် ဖြစ်နေတော့

နောင်အနှစ်(၂၀)ကြာရင် တောဆင်ရိုင်းအရေအတွက် များစွာလျော့နည်းသွားမှာဖြစ်ပါတယ်လို့ သစ်တောဦးစီးဌာန၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်က “ပြည်သူအတွက် ဒုတိယတစ်နှစ်တာကာလ အတွေ့အကြုံ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ” မှာပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ပြောကြားချက်အရတစ်ပတ်တစ်ကောင်၊တစ်လ(၄)ကောင်၊ တစ်နှစ်(၄၈)ကောင်၊ အကောင်(၅၀)နီးပါး။ နောင်အနှစ်(၂၀)မှာ အကောင်(၁၀၀၀)ခန့်---တော် ---တော်ဆုံးရှုံးတာနော်။

နှစ်အလိုက်၊ တောဆင်ရိုင်းတွေ သေဆုံးမှုဟာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှာ အသတ်ခံရတာက(၇)ကောင်၊ သာမန်သေဆုံးတာက (၂၅)ကောင်၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှာ အသတ်ခံရတာကအကောင်(၂၀)၊ သာမန်သေဆုံးတာက(၁၅)ကောင်၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာ အသတ်ခံရတာက (၅၉)ကောင်၊ သာမန်သေဆုံးတာက(၁၃)ကောင်၊ ၂၀၁၈ခုနှစ်မေလအထိ အသတ်ခံရတဲ့ ဆင်က(၁၁)ကောင်ရှိကြောင်း၊ မိခင်သစ်တောဦးစီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ထားရှိပါတယ်။

ဒါ့ပြင် တောဆင်ရိုင်းတွေကို သတ်ဖြတ်တဲ့သူ စာရင်းကိုလေ့လာကြည့်ရင်-

၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာ သတ်ဖြတ်သူ (၃၂)ဦး၊

၂၀၁၇ ခုနှစ်မှာ သတ်ဖြတ်သူ (၅၆)ဦး၊

၂၀၁၈ ခုနှစ်မှာ သတ်ဖြတ်သူ(၁၀)ဦးရှိပြီး ၎င်းတို့အားလုံးကို ဖမ်းဆီးရရှိပြီး၊ တရားရုံးသို့ တရားစွဲဆိုတင်ပို့နိုင်ခဲ့ပါတယ်။

တစ်ဖက်ကလည်း တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ထွက်ပစ္စည်းတရားမဝင် ကုန်သွယ်မှုလုပ်ငန်းတွေပပျောက်ဖို့ “ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအသင်း (BANCA)၊ နိုင်ငံတကာတောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့် အပင်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့ (FFI)၊ မြန်မာတောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ထိန်းသိမ်းရေးမိတ်ဆွေများအသင်း (FOW)၊ Grow Back for Pasterity (GBP)၊ သားငှက်ထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့ (WCS)၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (WWF) တို့နှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။

“မြေးလေး”ကို ကြားဖြတ်ပြောရဦးမယ်။ “ဆင်”တွေရဲ့သက်တမ်းပေါ့။ သူတို့ဟာ လူတွေရဲ့သက်တမ်းနဲ့တူတယ်။ အသတ်မခံရရင် ဒါမှမဟုတ် ရောဂါနဲ့မသေရင်၊ လူသက်တမ်းလိုပဲ၊ သက်တမ်းပြည့်နေနိုင်တယ်။ ယေဘုယျအားဖြင့်(၇၅)နှစ်ပေါ့။ တိရစ္ဆာန်တွေထဲမှာ အခြားအကောင်တွေနဲ့မတူတဲ့အချက်ပါ။ တောထဲမှာလုံခြုံမှုမရှိရင်၊ ဆင်တွေသက်တမ်းတိုမယ်။ တောထဲမှာလုံခြုံခွဲရင် ဆင်တွေနေထိုင်တဲ့ပတ်ဝန်းကျင်ကောင်းကို ပိုမိုဖန်တီးပေးနိုင်မယ်ဆိုရင်၊ တောဆင်ရိုင်းတွေ သက်တမ်းစေ့နေကြရပါမယ်။

တောလိုက်မုဆိုးတွေကြောင့် မဟုတ်ဘဲ၊ သာမန်သေဆုံးတာတွေလဲရှိပါတယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ပြေက တိုက်ကြီးမြို့နယ်၊မြောက်လှိုင်ရိုင်းမ ကြိုးဝိုင်းအကွက်အမှတ်(၂) ကွင်းသီးမြောင်ကျေးရွာအနီးမှာ ဆင်ပေါက်ငယ်တစ်ကောင် သေဆုံးနေတာကို၊ ကလေးစိုက်ခင်းက“ကရင်လေး”က တွေ့လို့ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးနဲ့ သစ်တောဦးစီးဌာနကို သတင်းပေးပို့ခဲ့ပါတယ်။ သစ်တောဦးစီးအရာရှိ တောအုပ်ကြီး၊ ဖလုံရဲကင်းမှူးနဲ့ မြိုင်ဟေဝန်ဆင်စခန်းက ဆင်ဦးစီးတို့မွေးမြူရေးနဲ့ ကုသရေးဦးစီးမှူးတို့ပါတဲ့အဖွဲ့က သွားရောက်စစ်ဆေးခဲ့ကြပါတယ်။ သေနေတာက ဆင်ပေါက်ကလေး။ “ပြင်ပဒဏ်ရာဒဏ်ချက်မရှိဘဲ သေဆုံးနေတာကို စစ်ဆေးတွေ့ရှိရပါတယ်။ ဆင်ပေါက်ကလေးက အထီးလေး၊ အသက်တစ်နှစ်ခွဲခန့် ကလေးလေးပေါ့။ လုံးပတ်က ၄' - ၇" ၊ အမြင့် ၃' ၈" အလျား ၃' ၃" ၊ အမြီး၂' ၂" ၊ နှာမောင်း ၁' ၅"တဲ့။ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိတာက အဖော်ကွဲပြီး ဝမ်းချုပ်မယ်၊ အစာရေစာပြတ်မယ်။ ဒီလိုနဲ့သေဆုံးသွားတာဖြစ်နိုင်တယ်။ နှမြောစရာကောင်းတယ်နော်။ အဲဒီတော့ ဆင်တွေဟာ မုဆိုးကြောင့်သေရတာနဲ့၊ ရောဂါနဲ့သေရတာနဲ့၊ ပုံမှန်ရိုးရိုးသေရတာနဲ့--ကြာရင် မျိုးသုဉ်းသွားမှာ စိုးရိမ်ရပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် နည်းမျိုးစုံနဲ့ကာကွယ်နေကြပါတယ်။

တရားမဝင် သစ်ခိုးထုတ်သူတွေကို ဖမ်းဆီးအရေးယူဆောင်ရွက်သလို လစဉ်စစ်ကြောင်းပုံစံနဲ့ ဝန်ထမ်းအင်အားစုဖွဲ့ဖမ်းဆီးတာ၊ တိုင်ကြားချက်များအပေါ် သတင်းခိုင်မာမှု ရှိ/မရှိစုံစမ်းပြီး အချိန်နဲ့တပြေးညီ ဖမ်းဆီးကာ ပြည်သူလူထုနဲ့ပူးပေါင်းပါဝင်မှု လူထုအခြေပြုစောင့်ကြည့်သတင်းပို့စနစ်(Community Monitoring and Reporting System- CMRS)နဲ့ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်တာ၊ တိုင်း/ပြည်နယ်/ခရိုင်/မြို့နယ်များအလိုက် “Hot Line” ဖုန်းနံပါတ်တွေကို-လူထုကွန်ရက်စာမျက်နှာများ၊ သတင်းမီဒီယာများမှာ ကြော်ငြာထားသလို၊ လူစည်ကားရာနေရာတွေမှာ ကြော်ငြာပေးထားတာ၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာတော့ သစ်တောလုံခြုံရေး ရဲတပ်ဖွဲ့တွေ ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး မိခင်သစ်တောဌာနနဲ့ အတူပူးပေါင်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခဲ့ပါတယ်။ သဘာဝသားရိုင်းတိရစ္ဆာန်တွေကိုလဲ အဲဒီလိုနည်းမျိုးစုံနဲ့ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်လျက်ရှိပါတယ်။

အဓိကအခက်အခဲတစ်ခုက ဝန်ထမ်းအင်အား မလုံလောက်တာပါ။ ဥပမာ ရေတာရှည်မြို့နယ်မှာဆိုရင် ဝန်ထမ်း ၂၂ ဦးပဲရှိတော့ ဝန်ထမ်းတစ်ဦးက သစ်တောနယ် မြေဧက(၂၁၅၂၀) ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နေရ ပါတယ်။ ဒုတိယအခက်အခဲက “ပြည်သူလူထုနဲ့ အခြား ဆက်စပ်ဌာနအဖွဲ့အစည်းများက ပူးပေါင်းပါဝင်မှု အား နည်းတာ”ပါ။ ဒီနေရာပြည်သူလူထုအကြောင်း ပြောပြချင် ပါတယ်။ တရားမဝင်သစ်တောထွက်ပစ္စည်းတွေ အများ ဆုံးထွက်တဲ့ဒေသများမှာ “ဒေသခံပြည်သူများကိုယ်တိုင် ခိုးထုတ်ရာမှာ ပါဝင်လုပ်ဆောင်နေတာပဲ” ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် မြေပြင်သတင်းရယူနိုင်ဖို့ဟာ အလွန်ခက်ခဲပါ တယ်။ အခြားဆက်စပ်အဖွဲ့အစည်းတွေဖြစ်တဲ့ သက်ဆိုင် ရာတရားရုံးတွေကလဲ ထိရောက်တဲ့ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှု အား နည်းပါတယ်။ မိခင်ဌာနဝန်ထမ်းများကိုလည်း ဆုပေး ဒဏ် ပေးကျင့်သုံး ဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိပါတယ်။ အကျင့်ပျက် ဝန်ထမ်းတွေကို ထိရောက်တဲ့ပြစ်ဒဏ်တွေပေးလျက်ရှိပါ တယ်။ “မြေး”လေးကိုပြောရအုံးမယ်။ “ဖိုးဖိုး”တို့ခေတ် ကမရှိခဲ့ဘူး။ အခုခေတ်မှာ “Voices for Wildlife” ဂီတ ပွဲတော်ကျင်းပပြီး တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ထွက်ပစ္စည်းများ တရားမဝင် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားနေတာကို ရပ်တန့်ဖို့ တောင်းဆိုသည့် လူထုလှုပ်ရှားမှုကို ထောက်ခံအားပေးပွဲ များကျင်းပလျက်ရှိပါတယ်။ အဲဒီဂီတပွဲတော်ကို “မြန်မာ နိုင်ငံဆိုင်ရာ ဒိန်းမတ်သံရုံး”နဲ့ မိုမိုတို့အတွက် ရင်တွင်း စကားသံ(Voices of Momos)အဖွဲ့တို့ ပူးပေါင်းကျင်းပ ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအစီအစဉ်ကို ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင် ဘာလက စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။ ရည်ရွယ် ချက်ကတော့ “ခုနစ်ရက်ကို ဆင်တစ်ကောင်နှုန်း အသတ် ခံနေရတဲ့ မျိုးသုဉ်းလူနီးပါး အမဲလိုက်သတ်ဖြတ်ခံနေရတဲ့ မြန်မာ့တောဆင်ရိုင်းကြီးများ၏ အခက်အခဲကို လူထုလှုပ် ရှားပွဲများမှတစ်ဆင့် ပြည်သူတွေ သတိထားမိအောင်ပူး ပေါင်းလက်တွဲ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်လာချင်အောင် စွမ်း ဆောင်ခြင်းပဲဖြစ်ပါတယ်။

“WWF” Myanmar အနေနဲ့လည်း ရွှေတိဂုံ စေတီတော်ရှိဈေးဆိုင်ခန်းတွေနဲ့ ဗိုလ်ချုပ်ဈေးအတွင်းက ဆိုင်ခန်းတွေမှာ ရောင်းချနေတဲ့ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ထွက် ပစ္စည်းများတရားမဝင်ရောင်းဝယ်မှုများကို ရပ်ဆိုင်းသွားရန်၊ တားမြစ်ရန်ကိစ္စတို့နဲ့ပတ်သက်ပြီး သက်ဆိုင်ရာနဲ့ဆွေးနွေး မှုတွေပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။ “မြေး”လေးရေ တကယ်တော့ “ဆင်”အပါအဝင် တိရစ္ဆာန်တွေဟာ သဘာဝပတ်ဝန်း ကျင်သာယာလှပဖို့အတွက် အများကြီးအထောက်အကူ ပြုတယ်နော်၊ အဲဒါကြောင့် သူတို့ကိုကာကွယ်ဖို့ မြေးလေး တို့ ဖိုးဖိုးတို့ အားလုံး အားလုံးမှာ တာဝန်ရှိပါတယ်။ ခုဆိုရင် မျိုးသုဉ်းပျောက်ကွယ်လုနီးပါး ဖြစ်လာပြီ

ဖြစ်တဲ့ဆင်တွေကို ဝိုင်းဝန်းထိန်းသိမ်းချင်စိတ်ရှိလာအောင် ဆင်တွေနဲ့ ပတ်သက်တဲ့အကြောင်းအရာတွေကို အသိ ပေးချင်တဲ့ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ “ဆင်ပြတိုက်” ဖွင့်ဖို့ ရန်ကုန်တိုင်း သစ်တောဦးစီးဌာန၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးက မိခင်ဌာနက သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့်သားငှက်တိရစ္ဆာန်ထိန်းသိမ်းရေး ဌာနရယ်၊ မြန်မာ့သစ်လုပ်ငန်းရယ်၊ အခြားမိတ်ဖက်အဖွဲ့ အစည်းတွေရယ်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။ ကမ္ဘာ လုံးဆိုင်ရာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (WWF) က ကုန်ကျစရိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာတွေအတွက် အဓိကပံ့ပိုးကူညီမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီဆင်ပြတိုက်ကို ရန်ကုန်တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ် သဘာဝသမိုင်းပြတိုက်၊ အဆောက်အအုံမှာပဲ ဖွင့်လှစ်မှာ ပါ။ အဲဒီမှာ ဆင်ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်း(၂၅)မျိုး၊ အရေအ တွက်အားဖြင့် (၄၈)၊ ဆင်အရိုး၊ အစွယ်များဖြင့် ပြုလုပ် ထားသော အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းအမျိုးပေါင်း (၇၀)၊ ဆင် ရိုး၊ ဆင်စွယ်ဆင်စာအုပ်များ မှတ်တမ်းတင်ဓာတ်ပုံများ၊ တောဆင်ဖမ်းဆီးခြင်းစာချုပ်များ၊ ဆင်ဖမ်းခြင်းနမူနာ ပုံစံ ငယ်ဒီဇိုင်းများ၊ ဆင်အသုံးအဆောင်တွေဖြစ်တဲ့ ထူး၊ ခလောက်၊ က၊ ချွန်၊ ခွေးခြေ၊ အုံးတုံ၊ သားရေ သရေ တန်းပုံစံငယ်၊ မုံထူး၊ တွဲကြိုး၊ သစ်ဆွဲကြိုး၊ ဓါးမ၊ ပေါက် ချွန်၊ ဆူးလိမ်၊ ဆင်ပိုင်းတံငယ်များ၊ ရှေးမြန်မာ နန်းတွင်း ဆင်အသုံးပြုပုံ၊ ဆင်အသုံးဝင်ပုံ မှတ်တမ်းတွေ---စတာ တွေပြသမယ်။ ဒီနှစ် နှစ်ကုန်ပိုင်းမှာ ပြသမယ်လို့ကြား သိရပါတယ်။ ဒီနှစ် ဆောင်းတွင်းပိုင်းလောက် ဖြစ်မှာပါ။ မြေးလေးမြို့တက်လာချိန်နဲ့ အံကျလောက်ဖြစ်မှာပါ။

ဒီတော့“မြေးလေး”ရေ ဆင်ထိန်းသိမ်းကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှုတွေကတော့ ဥပဒေ၊ နည်းပညာတွေနဲ့ရော ဆုပေးဒဏ်ပေးစနစ်တွေနဲ့ရော “Hot Line” စနစ်တွေနဲ့ သတင်းပေးဖမ်းဆီးရေးတွေကော လက်နက်ကိုင်ရဲတွေနဲ့ ကော ဟော---“ဂီတပွဲတော်”တွေနဲ့ကော၊ “ဆင်ပြတိုက်” တွေနဲ့ပါ အကြမ်းအခု- စုံစုံလင်လင်နဲ့ထိန်းသိမ်းလျက် ရှိပါတယ်။

ကဲ- စာလဲရှည်နေပြီ။ “ဆင်နဲ့လူ”အကြောင်းလဲ ခုရက်ပိုင်းရရှိတဲ့ သတင်းတွေအရ အတော်လေးစုံသွားပါပြီ။ အဲဒီတော့---တို့တစ်တွေ ဘာလုပ်ကြမလဲ?

အဓိကကတော့ “ဖိုးဖိုးတို့မြေးလေးတို့--- “လူသားအားလုံး”စုပေါင်းလို့ ဆင်တွေအပါအဝင် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်တွေအားလုံးကို ကာကွယ်ထိန်း သိမ်းစောင့်ရှောက်ကြဖို့လိုပါတယ်။ “စုပေါင်းကာ ကွယ် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ကြပါဖို့။”

“ မြေးလေးတို့ဘဝသာယာလှပပါစေ”

ချစ်တဲ့

‘ဖိုးဖိုး’

အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းများ အောင်မြင်ရန် လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းနှင့်လိုက်လျောညီထွေစီမံခန့်ခွဲခြင်း

ဒေါက်တာမောင်မောင်သန်း

ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းများ(Community Forestry -CF)အောင်မြင်စေဖို့လိုအပ်တဲ့ အကြောင်းတရားများကို ယခင်အပတ်များက စဉ်ဆက်မပြတ်တင်ပြခဲ့ပါတယ်။ ယခုအပတ်မှာတော့ လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းနဲ့ လိုအပ်သလို လိုက်လျောညီထွေပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း(Learning and Adaptive Management) ဆိုတဲ့အချက်ကို ထပ်မံတင်ပြသွားမှာဖြစ်ပါတယ်။

တကယ်တော့ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်လုပ်ငန်းဆိုတာကတော့ လူအများပါဝင်ပြီး ဆောင်ရွက်ရတဲ့အတွက်ကြောင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်ကြီးတစ်ခုဆိုရင်မမှားပါဘူး။ ပါဝင်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ကြတဲ့သူတွေအမျိုးမျိုးရှိတာကြောင့် သူတို့ရဲ့အခန်းကဏ္ဍတွေနဲ့ အကျိုးစီးပွားနယ်ပယ်များဟာလည်း မတူညီကြပါဘူး။ ရွာတစ်ရွာထဲမှာအတူတူနေထိုင်ကြပေမယ့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအလုပ်အကိုင်တွေမတူတဲ့အတွက်ကြောင့် သစ်တောကရနိုင်မည့် အကျိုးကျေးဇူးတွေအပေါ်မှာ မျှော်မှန်းချက်တွေဟာလည်း မတူတတ်ကြပါဘူး။ အကျိုးစီးပွားရလိုမှုတွေဟာလည်း ကွဲပြားသွားတတ်ပါတယ်။

အခန်းကဏ္ဍနဲ့ပတ်သက်လို့ ပြောရမယ်ဆိုရင် ကျေးရွာတွေမှာ အချို့လူတွေက သစ်တောနဲ့ပတ်သက်ပြီးတော့ နိစ္စရူဝစားဝတ်နေရေးနဲ့ပတ်သက်လို့ မှီခိုနေရတဲ့သူတွေရှိကြပါတယ်။ အချို့ကတော့လည်း တစ်ဆင့်ခံပြန်လည်ဝယ်ယူပြီး သုံးစွဲတဲ့သူလည်းရှိကြပါတယ်။ တစ်ချို့ကလည်း သွယ်ဝိုက်ပြီး မှီခိုအားထားနေရပါတယ်။ ဥပမာ-တောင်ပေါ်ဒေသများကို ရေရရှိရေးအတွက် တောတွေကို ထိန်းသိမ်းရပါတယ်။ ဒီရေတောဒေသတွေမှာ ရေလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးဖို့အတွက် တောတွေကိုထိန်းသိမ်းရပါတယ်။ ဒီရေတောတွေဟာ ငါး၊ ပုစွန်တွေပေါက်ဖွားကျက်စားရာ နေရာတွေဖြစ်လို့ပါပဲ။ ဒီလိုအနေအထားတွေပေါ်မှာ အခြေပြုပြီးတော့ သူတို့ရဲ့တောကိုထိန်းသိမ်းလိုစိတ်၊ ပြုစုပျိုးထောင်လိုစိတ်တွေဖြစ်လာတယ်။ သူတို့ဖြစ်ချင်တဲ့အရာတွေကို အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းတည်ထောင်တဲ့အခါမှာ တင်ပြလာကြပါတယ်။ ဒီနေရာမှာလည်း စဉ်းစားရမှာ တစ်ခုကတော့ တောကို နိစ္စရူဝမှီခိုလုပ်ကိုင်ရှာဖွေစားသောက်နေ

ရတဲ့သူတွေဟာ ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်နိုင်တဲ့ ကဏ္ဍမှာကောရှိကြရဲ့လား။ ကျေးရွာတွေမှာရှိတဲ့ ရေပေါ်ဆီလူတန်းစားတွေကပဲ ဆုံးဖြတ်နိုင်တဲ့အခန်းကဏ္ဍကိုယူထားကြသလား။

အကျိုးစီးပွားနှင့်ပတ်သက်ပြီးတော့ ဆွေးနွေးရမယ်ဆိုရင် ကျေးရွာတွေမှာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းတွေပေါ်မှာလိုက်ပြီး လူတွေရဲ့သစ်တောတွေကနေရရှိလိုတဲ့ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းရရှိလိုတဲ့ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများကလည်း ကွဲပြားသွားတတ်ကြပါတယ်။ ဥပမာ-လယ်သမားက ထွန်တုံး၊ ထွန်တံရနိုင်မည့်သစ်ပင်မျိုးတွေကို စိုက်ချင်မယ်၊ ထုတ်ယူသုံးစွဲချင်မယ်။ ရေလုပ်သားများကတော့ ငါးဖမ်းကိရိယာတွေအဖြစ်သုံးနိုင်မယ့် သစ်မျိုးတွေကိုလိုချင်ကြမယ်။ စိုက်ချင်ကြမယ်။ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူသူတွေကတော့ ကျွဲစာ၊ နွားစာနှင့် ဆိတ်စာရမယ့်မြက်တွေနှင့် အခြားအပင်များကိုလိုချင်ပါမယ်။ စိုက်ချင်ပါမယ်။ ဆိုလိုတာကတော့ သစ်တောတွေအပေါ်မှာ သူတို့ရဲ့ အကျိုးစီးပွားကို အခြေပြုတဲ့စိတ်ဝင်စားမှုတွေဟာ မတူညီကြပါဘူး။ သစ်တောတည်ထောင်ဖို့ စိတ်ကူးကြတဲ့အခါ မျှော်မှန်းချက်တွေ မတူတတ်ကြပါဘူး။ ဒါကို အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းတည်ထောင်တာကို ကူညီဆောင်ရွက်ပေးနေကြတဲ့ သစ်တောဝန်ထမ်းတွေနဲ့ အခြားအစိုးရမဟုတ်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေက ပုဂ္ဂိုလ်တွေနားလည်ဖို့လိုအပ်ပါတယ်။

တကယ်တော့ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်တဲ့အခါမှာ(One Size Fits All)လုပ်လို့မရပါဘူး။ ဆိုလိုတာကတော့ နေရာတိုင်းမှာတစ်ပုံတည်းလုပ်လို့မရပါဘူး။ အခြေအနေနဲ့အချိန်အခါပေါ်မှာမူတည်ပြီး လိုက်လျောညီထွေဆောင်ရွက်ရပါတယ်။ ရောဝတီတိုင်းမှာရှိနေတဲ့ လူမှုစီးပွားရေးအခြေအနေနဲ့ ချင်းပြည်နယ်ကအခြေအနေမတူနိုင်ပါဘူး။ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်တွေ၊ မြေအသုံးချမှုနောက်ခံသမိုင်းတွေ၊ ကျေးရွာအဆင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ တည်ဆောက်ဖွဲ့စည်းမှုပုံသဏ္ဌာန်တွေမတူညီကြဘူး။ ဒါတွေကို လေ့လာသုံးသပ်ပြီး ချမှတ်ထားတဲ့မူဘောင်အတွင်းကနေ ဘယ်လောက်အတိုင်းအတာထိ လိုက်လျောညီထွေဆောင်ရွက်နိုင်သလဲ။ ချမှတ်ထားတဲ့ မူဘောင်ကိုက ကျဉ်းနေသလား။ မူဘောင်

ကိုကော အချိန်အခါလိုက်ပြောင်းလဲ ပြင်ဆင်ဖို့လိုသလား ဆိုတာတွေကို စဉ်းစားဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်ဖို့လိုအပ်ပါတယ်။

ဒါကြောင့်မို့လို့ အုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်မှုစီမံချက် (Management Plan) စတင်ရေးသားစဉ်ကတည်းက ကျေးရွာမှာရှိနေတဲ့ မတူညီတဲ့အကျိုးစီးပွားရလိုမှုတွေကို ပေါင်းစပ်ပြီး အားလုံးက လက်ခံသဘောတူနိုင်တဲ့ စီမံချက် တစ်ခုဖြစ်လာအောင် တာဝန်ရှိတဲ့သူများက ပံ့ပိုးကူညီ ပေါင်းစပ်ပေးဖို့လိုပါတယ်။ အားလုံးလက်ခံတဲ့ စီမံချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်တဲ့အခါမှာလည်း အခြေအနေတွေ ဟာ အမြဲတမ်းပြောင်းလဲနေတဲ့အတွက် တစ်သမတ်တည်း လှေနှံခါးထစ်သွားနေလို့မရပါဘူး။ ဥပမာ-ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၊ တောမီးလောင်မှု၊ ရောဂါကျရောက်မှု၊ ဈေးကွက် လိုအပ်ချက်နှင့် နိုင်ငံတော်ရဲ့မူဝါဒ၊ ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းပြောင်းလဲမှု၊ လုပ်အားရရှိမှုစသည်ဖြင့် အခြေအနေများစွာကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နိုင်ပါတယ်။ အဲဒါတွေကို အချိန်နဲ့တစ်ပြေးညီလေ့လာသုံးသပ်နေဖို့လိုပါတယ်။ လေ့လာသုံးသပ်ပြီး သစ်တောအသုံးပြုသူအဖွဲ့ဝင်များအားလုံး တိုင်ပင်ကာ ပြောင်းလဲပြင်ဆင်သင့်တာတွေကို ပြင်ဆင်ရပါမယ်။ ပြင်ဆင်ခွင့်လည်းပေးရပါမယ်။ အဲဒီလိုမှ မလုပ်ရင်ဆုံးရှုံးမှုတွေနဲ့ကြုံတွေ့နိုင်ပါတယ်။ မိမိမျှော်မှန်းထားတဲ့ ရည်မှန်းချက်တွေကိုလည်း ရမှာမဟုတ်ပါဘူး။ ဒါကြောင့်မို့ စဉ်ဆက်မပြတ်လေ့လာသုံးသပ်နေဖို့ဆိုတဲ့အချက်ဟာ CF ဆောင်ရွက်နေတဲ့ သူတိုင်းအတွက် အလွန်အရေးကြီးပါတယ်။ သစ်တောတည်ထောင်ခွင့် အခွင့်လက်မှတ်ရပြီးတာနဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုလည်းပြီးသွားပြီလို့ မမှတ်ယူသင့်ပါဘူး။ တစ်နည်းအားဖြင့်တော့ (Trial and Error) ဆိုရင်လည်း မမှားပါဘူး။ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရင်းနဲ့ အားနည်းချက်တွေကို သိလာမယ်။ သိလာတဲ့အားနည်းချက်တွေကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်မယ်စသည်ဖြင့် စမ်းမှားသင်ယူမှုတွေနဲ့ ခရီးရှည်ကြီးကို သွားရမှာဖြစ်ပါတယ်။

အခြေအနေအတော်များများမှာ တစ်ချိန်တည်း၊ တစ်နေရာတည်းမှာ လူပေါင်းစုံရဲ့အကျိုးစီးပွားတွေကို ဖြည့်ဆည်းပေးဖို့ဆိုတာလွယ်တဲ့ကိစ္စတော့မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါတွေကိုရဖို့ တရားသေစီမံခန့်ခွဲမှုနည်းလမ်းကိုလည်း သတ်မှတ်ထားလို့ မရပြန်ဘူး။ ဒါကြောင့်မို့ လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေစီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုတာ အရေးကြီးပါတယ်။ လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းအပိုင်းကို အထက်မှာဖော်ပြခဲ့ပြီးမို့ (Adaptive Management) ကို အနည်းငယ်ဆွေးနွေးတင်ပြလိုပါတယ်။ လိုက်လျောညီထွေပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်နေတဲ့ စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုတာဟာ မိမိတို့ရဲ့လုပ်ငန်းစီမံခန့်ခွဲမှုတွေကို တိုးတက်ဖို့အတွက် စနစ်တကျချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းပါပဲ။ လိုက်လျောညီထွေစီမံခန့်ခွဲမှုဟာ လေ့လာသင်ယူခြင်းဆိုတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ်မှာ မူတည်နေပါတယ်။ လေ့လာ

သင်ယူသုံးသပ်မှုမရှိပဲနဲ့တော့ လိုက်လျောညီထွေစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုတာလည်း ဖြစ်လာနိုင်မှာမဟုတ်ပါဘူး။ လိုက်လျောညီထွေစီမံခန့်ခွဲနိုင်သည်နဲ့အမျှ ရေရှည်မှာရလဒ်ကောင်းများကို ဖြစ်စေပါတယ်။

လိုက်လျောညီထွေစီမံခန့်ခွဲတဲ့အခါမှာ တွေ့ကြုံရတဲ့အခက်အခဲတစ်ခုကတော့ ရေတိုရလဒ်ကောင်းတွေကို ရရှိစေတဲ့ လက်ရှိအသိသညာတွေနဲ့ အနာဂတ်ကာလမှာ ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ ရလဒ်ကောင်းများ ရရှိလာနိုင်ရန်အတွက် ထပ်မံသိရှိလာတဲ့ အသိသညာနှစ်ခုကြားက မျှခြေကို မှန်မှန်ကန်ကန်တွေ့ရှိသုံးသပ်နိုင်ဖို့ပါပဲ။ ဆိုလိုတာကတော့ လက်ငင်းအဆင်ပြေသင့်သလောက် ပြေနေတဲ့နည်းလမ်းနဲ့ ရေရှည်မှာတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်သင့်တယ်လို့ သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်ထားတဲ့နည်းလမ်းကို ဘယ်လိုဟန်ချက်ညီညီ ပေါင်းစပ်အသုံးပြုသွားမယ်ဆိုတာပါပဲ။

ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်တဲ့အခါမှာလည်း စတင်တည်ထောင်စဉ်က ရေးဆွဲထားတဲ့ အုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင်မှုစာအုပ်ကြီးအတိုင်း အပြောင်းအလဲမရှိပဲ ကျင့်သုံးဖို့မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ အခြေအနေတွေဟာ အမြဲပြောင်းလဲနေပါတယ်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံလို နိုင်ငံရေးအရ အကူးအပြောင်းကာလတစ်ခုကို ဖြတ်သန်းနေရတဲ့ အခါသမယမှာရင်ဆိုင်ရတဲ့အခြေအနေတွေက ပုံသေတွေမဟုတ်ပါဘူး။ အတက်အကျတွေနဲ့ စုံလင်လှပါတယ်။ ကမ္ဘာကြီးဟာလည်း ရွာကြီးတစ်ရွာလို ဖြစ်လာနေတော့ တစ်နေရာကအရွေ့တစ်ခုဟာ အခြားတစ်နေရာအပေါ်မှာ သက်ရောက်မှုတွေ လျင်လျင်မြန်မြန် ဖြစ်လာတတ်ပါတယ်။ ဈေးကွက်လိုအပ်ချက်တွေ ပြောင်းလဲလာမှုက စိုက်မယ့်သစ်မျိုးရွေးချယ်မှုတွေ၊ ခုတ်လှဲထုတ်လုပ်ချိန်ပြောင်းလဲမှုတွေ၊ နည်းပညာပြောင်းလဲမှုတွေနဲ့ ထုတ်လုပ်မှုဒီဇိုင်းပြောင်းလဲမှုတွေအပေါ်သက်ရောက်လာတာပါပဲ။ ရာသီဥတုတွေပြောင်းလဲလာတာနဲ့အမျှ ခြောက်သွေ့လို့မီးလောင်လွယ်လာတဲ့နေရာတွေမှာ မီးဒဏ်ခံနိုင်တဲ့ သစ်မျိုးတွေ၊ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်မြင့်တက်လာလို့ ဆားငန်ရေတွေဝင်လာတဲ့နေရာတွေမှာ ရေငန်ဒဏ်ခံနိုင်တဲ့အပင်တွေ၊ မိုးများပြီး ရေလွှမ်းမိုး၊ ရေဝပ်လာတဲ့နေရာတွေမှာ ရေဝပ်ဒဏ်ခံနိုင်တဲ့အပင်တွေကို ပြောင်းလဲပြီး စိုက်ပျိုးသွားရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် တာဝန်ရှိတဲ့ အဖွဲ့အစည်းများအနေနဲ့ နိုင်ငံတကာမှာ အောင်မြင်နေတဲ့ အကောင်းဆုံးလုပ်နည်းလုပ်ဟန်တွေကိုလည်းလေ့လာပြီး မိမိတို့နဲ့ သင့်တော်တဲ့အပိုင်းတွေကို ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေနဲ့ ညွှန်ကြားချက်များထုတ်ပြန်ပြီး လိုက်လျောညီထွေကျင့်သုံးသင့်ပါတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် မြေအသုံးချမှုပုံစံတွေ၊ မြေယာလုပ်ပိုင်ခွင့်တွေ၊ ပံ့ပိုးမှုတွေ၊ အခွန်အခတွေ စသည်တို့ကို လိုအပ်သလိုပြုပြင်ပြောင်းလဲပြီး တိုးတက်လာအောင်

ဆောင်ရွက်သွားရမှာဖြစ်ပါတယ်။

ပြောင်းလဲမှုတွေဟာ ကျွန်တော်တို့ကို စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့လာသင်ယူသုံးသပ်နေဖို့နဲ့ ပြောင်းလဲနေတဲ့ အခြေအနေတွေနဲ့လိုက်လျောညီထွေ စီမံခန့်ခွဲမှုတွေကို ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်ဖို့ တွန်းအားပေးနေပါတယ်။ မလိုအပ်ပဲနဲ့တော့ ခဏခဏ ပြောင်းစရာမလိုသလို လိုအပ်ချက်ရှိရင်လည်းပြောင်းလဲဖို့လိုပါတယ်။ အပြောင်းအလဲတွေလုပ်နိုင်ဖို့ အခြေအနေတွေ လိုအပ်သလို အပြောင်းအလဲကို ဖော်ဆောင်ရတဲ့သတ္တိလည်းရှိဖို့လိုပါတယ်။ ဒါကြောင့်မို့ အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တော လုပ်ငန်းတွေကို ဆောင်ရွက်တဲ့အခါမှာ မိမိတို့ရဲ့လုပ်ငန်းစဉ်များကို စိတ်ပါဝင်စားပြီး စဉ်ဆက်မပြတ်လေ့လာနေဖို့လိုပါတယ်။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်တွေပေါ်မှာ စနစ်တကျသုံးသပ်ပြီး မိမိတို့ရဲ့ စီမံခန့်ခွဲမှုများကို အခြေအနေ၊ အချိန်အခါနဲ့ တစ်ပြေးညီ လိုက်လျောညီထွေ ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်သွားကြဖို့ လိုအပ်မည်ဖြစ်ပါကြောင်း ရေးသားတင်ပြအပ်ပါတယ်။

ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းအောင်မြင်စေသည့်အချက်များ

ရှုထောင့်မျိုးစုံဖြင့် လက်တွေ့ကွင်းဆင်းဆွေးနွေးခြင်း

ဦးအုန်းလွင်

နိုင်ငံတစ်ခုအတွင်းရှိ ကဏ္ဍအသီးသီးတွင် လူသား အရင်းအမြစ်နှင့်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ယေဘုယျအားဖြင့် သင်တန်းပို့ချခြင်း (Training)၊ ညီလာခံများကျင်းပခြင်း(Conference)၊ နည်းပညာဆွေးနွေးဟောပြောခြင်း(Seminar)၊ သုတေသနဆောင်ရွက်ခြင်း(Research)၊ လေ့လာရေးခရီးထွက်ခြင်း(Study tour)၊ အစည်းအဝေးကျင်းပခြင်း(Meeting)၊ အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးခြင်း(Group Discussion)၊ ငြင်းခုံခြင်း(Debate)၊ စကားရည်လှိုင်း(Competition talk)အစရှိသည့် လုပ်ငန်းများကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ကြပါသည်။ စာရေးသူအနေဖြင့်လည်း သစ်တောဦးစီးဌာနတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ်ကာလ (၃၂)နှစ်အတွင်း ဖော်ပြပါလုပ်ငန်းများအားလုံးနီးပါး အကွမ်းတဝင် ရှိခဲ့ပါသည်။ ဌာနမှ နှစ်ပြည့်အငြိမ်းစားယူပြီးသည့်နောက် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့ (TNC: The Nature Conservancy)တွင် အစီအစဉ်မန်နေဂျာ(Terrestrial Program Manager)အဖြစ်ထမ်းဆောင်စဉ် ရှုထောင့်မျိုးစုံဖြင့် လက်တွေ့ကွင်းဆင်းဆွေးနွေးခြင်း (Multidisciplinary Field Seminar)တစ်ခု တက်ရောက်ခွင့်ရရှိခဲ့သော အတွေ့အကြုံကို သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကဏ္ဍ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုးရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရန်အလို့ငှာ အတွေ့အကြုံမျှဝေလိုက်ရပါသည်။

(၉)နိုင်ငံ (အမေရိက၊ ကိုလံဘီယာ၊ ကင်ညာ၊ တရုတ်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ မွန်ဂိုလီးယား၊ နယူးဇီလန်၊ မိုင်ခရီးရှား၊ မြန်မာ)မှ ပညာရပ်နယ်ပယ်မတူသူ (သစ်တော၊ ရေချို၊ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ထိန်းသိမ်းရေး၊ သဲကန္တာရတိုက်ဖျက်ရေးနှင့် ပင်လယ်အောက်နှင့်သမုဒ္ဒရာပညာရှင်များ၊ စီးပွားရေးပညာရှင်၊ ဥပဒေနှင့်မူဝါဒဆိုင်ရာရှေ့နေ)စုစုပေါင်း(၁၄)ဦးသည် ၂၀၁၈-ခုနှစ်၊ ဇွန်လ(၆)ရက်မှ(၁၅)ရက်အထိ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ ကိုလိုရာဒိုပြည်နယ်တွင် ရှုထောင့်မျိုးစုံဖြင့် ကွင်းဆင်းလေ့လာ ဆွေးနွေးခြင်းကို တက်ရောက်ခဲ့ရပါသည်။

ရှုထောင့်မျိုးစုံဖြင့် လက်တွေ့ကွင်းဆင်း ဆွေးနွေးခြင်းအစီအစဉ်တွင် ယေဘုယျအားဖြင့် အောက်ပါလုပ်ငန်းများ ပါဝင်ပါသည်-

လုပ်ငန်း(၁) သင်တန်းတွင်ပါဝင်သည့် ဘာသာရပ်ခေါင်းစဉ်များရွေးချယ်ခြင်း၊ ဘာသာရပ်ခေါင်းစဉ် အထောက်အကူပြု ကွင်းဆင်းနေရာရွေးချယ်ခြင်းနှင့် ခရီးအစီအစဉ်ရေးဆွဲခြင်း။

လုပ်ငန်း(၂) ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ခေါင်းစဉ်မတူညီမှုအပေါ် လက်တွေ့ကွင်းတွင် ဦးဆောင်ဆွေးနွေးမည့်သူ (Lead author)ရှင်းလင်းပြောပြမည့်သူ ရွေးချယ်ခြင်း။

လုပ်ငန်း(၃) လက်တွေ့လုပ်ငန်းခေါင်းစဉ်နှင့် ဆက်စပ်ပြီး မတူညီသောရှုထောင့်များမှ ဆွေးနွေးနိုင်မည့် သင်တန်းသားများကိုရွေးချယ်ခြင်းနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိ/မရှိ ကြိုတင်ဆန်းစစ်ခြင်း။

(မှတ်ချက်။ ။ မိမိ အတွေ့အကြုံအရ ထုံးစံအားဖြင့် သင်တန်းတစ်ခုဖွင့်လှစ်ရန်အတွက် သင်တန်းသားများကို ရွေးချယ်ရာတွင် ဌာနတူ၊ ရာထူးအဆင့်တူ၊ နောက်ခံပညာအရည်အချင်းနှင့် အတွေ့အကြုံတူသော ဝန်ထမ်းများကို ရွေးချယ်ခေါ်ယူမှုသာလျှင် သင်ကြားပို့ချရာတွင်ဖြစ်စေ၊ ဆွေးနွေးရာတွင်ဖြစ်စေ အဆင်ပြေလွယ်ကူမည်ဟု ယခင်က ယူဆထားပါသည်။ သို့သော် ယခုဆွေးနွေးပွဲတွင် ပါဝင်သူများမှာမတူညီသောလုပ်ငန်းနယ်ပယ်များမှဖြစ်ပါသည်။)

လုပ်ငန်း(၄) ကျောထောက်နောက်ခံ အတွေ့အကြုံ မတူသူများ လက်တွေ့ဆွေးနွေးရာတွင် အဆင်ပြေစေရန်အတွက် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ကိုးကားစာအုပ်များ(Reading materials)ကို ၂-လခန့် ကြိုတင်လေ့လာဖတ်ရှုစေခြင်း။

(မှတ်ချက်။ ။ယခုတက်ရောက်ခဲ့သော MFS အတွက် စာမျက်နှာပေါင်း၁၅၀၀ကျော်မျှဖတ်ရှုလေ့လာခဲ့ရပါသည်) တက်ရောက်ခဲ့သော သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးဆွေးနွေးခြင်းတွင် အောက်ဖော်ပြပါ ခေါင်းစဉ်များပါဝင်ပါသည်-

ခေါင်းစဉ်-၁။ Conservation History: in home countries, (USA, EU, Africa, Asia, Australia),

ခေါင်းစဉ်-၂။ Conservation Theory: Philosophy, Culture, and Religion- Where does the conservation idea come from?

ခေါင်းစဉ်-၃။ Conservation Context: Politics, Economics, and Society- What is conservation's context?

ခေါင်းစဉ်-၄။ Conservation Methods: Science, Planning, and Projects- How do we do conservation?

လုပ်ငန်း(၅) လေ့လာဖတ်ရှုမှုဘာသာရပ်တစ်ခုပြီးတိုင်း ပေးထားသောမေးခွန်းများအပေါ် လေ့ကျင့်ခင်းများ(Pre-trip Assignment)လုပ်ပြီး online မှ တင်ပြရခြင်း။

လုပ်ငန်း(၆) ဆွေးနွေးပွဲကာလအတွင်း တစ်ဦးချင်းနှင့် အုပ်စုဖွဲ့ဆွေးနွေးရာတွင် ထိရောက်မှုရှိစေရန် အောက်ဖော်ပြပါ မူဘောင်အတွင်း ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် တင်ပြခြင်း (Group Discussion and presentation)

- တက်ကြွစွာဆွေးနွေးရန်နှင့်ဆွေးနွေးချက်ရလဒ်များ အရည်အသွေး ကောင်းမွန်အောင် ဆွေးနွေးရန်၊
- သင်တန်းကြီးကြပ်သူ၏ ဦးဆောင်မှုကို စောင့်ဆိုင်းမနေဘဲ သင်တန်းသားအချင်းချင်း အတွေ့အကြုံ ဖလှယ်နိုင်ရန်နှင့် သိလိုသည်များကို အထူးလုံ့လ စိုက်ဆွေးနွေးရန်၊ အထူးအားဖြင့် “Harkness method” အရ led by students themselves-with minimal instructor intervention စနစ်ကိုလေ့လာပြီး လိုက်နာကြရန်၊
- ဆွေးနွေးရာတွင် ပျော်ရွှင်နှစ်လိုဖွယ်ကောင်းအောင် ဆွေးနွေးရန်၊
- ဆွေးနွေးရာတွင် သင်တန်းသားတိုင်း အတတ်နိုင်ဆုံးအခွင့်အရေး တူညီမှုရှိစေရန် Team work
- နေ့စဉ် Lead Facilitator ကို အလှည့်ကျပါဝင်ဆောင်ရွက်ပြီးဆွေးနွေးခြင်းလုပ်ငန်းကိုဦးဆောင်ရန်

လုပ်ငန်း(၇) အစီအစဉ်အပေါ် သုံးသပ်အကဲဖြတ်ခြင်း (Course Evaluation)တို့ဖြစ်ပါသည်။

ရှုထောင့်မျိုးစုံဖြင့် လက်တွေ့ကွင်းဆင်း ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် ရရှိနိုင်သောအကျိုးကျေးဇူးများမှာ-

- သမားရိုးကျကျင့်သားရနေသော ဆွေးနွေးပြောဆိုခြင်းထက် မတူညီသောရှုထောင့်မှ ဆွေးနွေးခြင်းမှ ဆန်းသစ်သော အတွေးအမြင် နည်းလမ်းများ

သိရှိနိုင်ခြင်း၊ အားနည်းချက် အားသာချက်များကို ပိုမိုသိရှိနားလည်လာစေခြင်း၊

-မတူညီသောရှုထောင့်မှ ဆွေးနွေးအကြံပြုချက်များကြောင့် ပိုမိုအသေးစိတ်လက်တွေ့ကျပြီး မမျှော်လင့်သောစွန့်စားမှု၊ ဆုံးရှုံးထိခိုက်မှု(Risk)များ လျော့နည်းစေနိုင်ခြင်း၊

-မတူညီသော အမြင်ရှုထောင့်များမှ ဆွေးနွေးမှုကြောင့် သင်တန်းသားများကိုယ်တိုင် လက်တွေ့အခြေအနေများကို နားလည်သဘောပေါက်ပြီး အတွေ့အကြုံဗဟုသုတ ပိုမိုကြွယ်ဝလာစေခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ရှုထောင့်မျိုးစုံဖြင့် လက်တွေ့ကွင်းဆင်းဆွေးနွေးခြင်း စီစဉ်ရာတွင် ကန့်သတ်ချက်များမှာ-

- ဌာနမတူခြင်း၊ ပညာရပ်နယ်ပယ်မတူခြင်း၊ ရာထူး အသက်မတူခြင်းတို့ကြောင့် ဆွေးနွေးရာတွင် ကနဦးတွန့်ဆုတ်နေတတ်ခြင်း၊ (ထိုသို့ တွန့်ဆုတ်မနေစေရန်နှင့် ရင်းနှီးမှုရှိစေရန် ပျော်ရွှင်စရာကစားနည်းများ၊ ဖျော်ဖြေမှုများပြုလုပ်ပေးရန်လိုအပ်ခြင်း)
- Facilitatorsနှင့် ဦးဆောင်ဆွေးနွေးမည့်သူ (Lead Author)တွင် ဘက်စုံအတွေ့အကြုံရှိရန်လိုအပ်ခြင်း၊
- လက်တွေ့ကွင်းဆင်းဆွေးနွေးမည့် နေရာများအတွက် စီစဉ်ခြင်း(Logistic arrangement) (သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ အိပ်ဆောင်)အစရှိသည်တို့အတွက် ငွေကြေးကုန်ကျမှုပိုခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။

သင်တန်းသားများ ရင်းနှီးမှုရှိစေရန် အပန်းဖြေအစီအစဉ်

လက်တွေ့ကွင်းဆင်းဆွေးနွေးခြင်းနှင့် အုပ်စုဖွဲ့ပြန်လည်တင်ပြခြင်း ဆောင်ရွက်နေပုံ

အထူးအလေးထား ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သော မြန်မာ့စားနပ်ရိက္ခာကို အန္တရာယ်ပြု ခြိမ်းခြောက်နေသည့် ရွှေခရု (Golden Apple Snail-GAS) (ခေါ်) စပါးဖျက်ခရု

ဒီလေးဘာထွေး(သုတေသနအရာရှိ)
သစ်တောကာကွယ်ရေးဌာနမှ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယခင်ကစပါးစိုက်ခင်းများ၌ ကျရောက်သောဖျက်ပိုးများစွာရှိသော်လည်း ခရုများကိုအဓိက ဖျက်ပိုးအဖြစ် သိရှိသူနည်းပါးပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆန်စပါးစိုက်ပျိုးရာ အဓိကဒေသဖြစ်သည့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတွင် ရွှေခရုဟုခေါ်သည့် သီးနှံဖျက်ခရုတစ်မျိုးကြောင့် မိုးစပါးစိုက်ကေ သောင်းနှင့်ချီ၍ ပျက်စီးခဲ့ရပါသည်။ ဤခရုဖျက်ပိုးသည် ရန်ကုန်တိုင်း ဒေသကြီး၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မွန်ပြည်နယ်စသည့်ဒေသထိတိုင် လျင်မြန်စွာပျံ့နှံ့လျက်ရှိပြီး စပါးစိုက်ခင်းများကို ဖျက်ဆီးလျက်ရှိပါသည်။ စပါးဖျက်ခရုသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် လောက်က ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသ ကြီး၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် မွန်ပြည်နယ်ဒေသများတွင် အနည်းအကျဉ်းသာ တွေ့ရှိခဲ့ရသော်လည်း ယခုအချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအောက်ပိုင်းတစ်ခု လုံးထိတိုင်ပျံ့နှံ့လျက်ရှိပြီး မယုံကြည်နိုင်လောက် အောင်ပေါက်ပွားနှုန်းများပြား/လျင်မြန်ခြင်း တို့ကြောင့် ထိရောက်စွာနှိမ်နင်းနိုင်မည့် နည်းပညာများ လိုအပ်လျက်ရှိနေပါသည်။

မူရင်းဒေသ

ရွှေခရုမျိုးစိတ်ပေါင်း (၁၀၀)ကျော်ရှိသည့်အနက် *Pomacea canaliculata* နှင့် *Pomacea maculate* မျိုးစိတ်နှစ်မျိုးကို ရွှေခရုဟု ယေဘုယျသိရှိရသည်။ ယင်း မျိုးစိတ်တို့သည် မျိုးပွားမှုကောင်းမွန်ပြီး စပါးသီးနှံများကို အလွန်အမင်းပျက်စီးမှုဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ရွှေခရု၏ မူရင်း ဒေသမှာ တောင်အမေရိကတိုက်ဖြစ်ပြီး ၁၉၈၀ခုနှစ်များ မှစ၍ ထိုင်ဝမ်နိုင်ငံမှတစ်ဆင့် အာရှနိုင်ငံများသို့ ပျံ့နှံ့လာ ခဲ့ပါသည်။

- မြန်မာအမည် - ရွှေခရု(ခေါ်) စပါးဖျက်ခရု
- အင်္ဂလိပ်အမည် - Golden Apple Snail (GAS)
- မျိုးပေါင်း - Mollusca
- မျိုးစဉ် - Gastropoda
- မျိုးရင်း - Ampullariidae

သိပ္ပံအမည်

- *Pomacea canaliculata*
(Lamarck, 1981)

တင်သွင်းသည့် ရည်ရွယ်ချက်များ

ဤခရုများအား ကျေးလက်နေပြည်သူများ စားသုံး ရန်နှင့် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေရရှိရန်အလို့ငှါ တင်ပို့ရောင်းချရန် အတွက် စားသောက်ဆိုင်လုပ်ငန်းများမှစတင် တင်သွင်းခဲ့ ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် ခရုဖြင့် ပေါင်းနှိမ်နင်းရန် (Biological control of weeds)ကြိုးစားရာမှ ပျံ့နှံ့ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပြီး အချို့နိုင်ငံများသည် အလှမွေးရန်တင်သွင်းရာမှ (Aquarium trade)ပျံ့နှံ့သွားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း စားသောက်ရန်အတွက် သော်လည်းကောင်း၊ အလှမွေးရန်အတွက်သော်လည်း ကောင်း၊ ရေမှော်များ(Aquatic weeds)ကို နှိမ်နင်းရန်

အတွက်သော်လည်းကောင်း ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တင်သွင်းခဲ့သကဲ့သို့ရေကြီးမှု၊ ရေလျှံမှုစသည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကြောင့်လည်း ရောက်ရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ကချင်၊ ကရင်၊ မွန်၊ ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် ပျံ့နှံ့လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အဓိကဖျက်ပိုး ဖြစ်လာရသည့်အကြောင်းရင်း

ဤခရုသည် မူရင်းဒေသတွင် သီးနှံဖျက်ပိုးမဟုတ်ဘဲ အာရှအပူပိုင်းဒေသများသို့ ရောက်ရှိသွားမှသာ အဓိကဖျက်ပိုးဖြစ်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ အပူပိုင်းဒေသတွင် တစ်နှစ်ပတ်လုံးမျိုးပွားနိုင်ခြင်း၊ ဥမှ အကောင်ပေါက်နှုန်းကောင်းခြင်း(၉၀%ခန့်)၊ ရေနေအပင်အများအပြားကို စားသောက်နိုင်ခြင်း၊ မြစ်များ၊ ချောင်းများ၊ ရေသွင်း/ရေထုတ်မြောင်းများမှ ကူးစက်ပျံ့ပွားလွယ်ခြင်းတို့ကြောင့် စပါးခင်းအခြေအနေသည် ခရုကြိုက်နှစ်သက်သောနေရာ၊ အခြေအနေနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၊ ရေမရှိသော်လည်း ရွှံ့အတွင်း(၆)လခန့်အထိ အသက်ရှင်လျက် ခိုအောင်းနေနိုင်ခြင်း၊ ရေထဲတွင်နေနိုင်ရန် ပါးဟက်(gills) များပါရှိသည့်အပြင် ရေမရှိသောအခြေအနေတွင် အသက်ရှူရန် အဆုတ်များပါရှိခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လိုက်လျောညီထွေပြောင်းလဲနိုင်ခြင်း စသည့်အချက်တို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အာရှနိုင်ငံများတွင် စပါးသီးနှံများ၏ အဓိကဖျက်ပိုး ဖြစ်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ဖျက်ဆီးသည့်ပုံစံ

ဤခရုသည် စပါးကိုသာမက ပြောင်း၊ ရှောက်၊ သံပုရာနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များတွင်လည်း အများဆုံးကျရောက်ပါသည်။ စပါးစိုက်ခင်းများတွင် ရေအနည်းအများပေါ် အဓိကမူတည်ပါသည်။ စိုက်ခင်းတွင် ရေမရှိပါက ရေထုတ်ထားနိုင်ပါက စပါးပင်ကို ဖျက်ဆီးမှုနည်းပါးသည်။ စိုက်ခင်းအတွင်း ရေများနေပါက ဖျက်ဆီးမှုပိုများပါသည်။ စပါးပင်ငယ်စဉ်နှင့် ရွှေ့ပြောင်းစိုက်ပျိုးပြီးကာစ ကောက်ပင်လွန်ချိန်၊ အရွက်နုများထွက်ချိန်တွင် ဆိုးဆိုးရွားရွားဖျက်ဆီးပါသည်။ ညဘက်နှင့် နံနက်စောစောအချိန်များတွင် စပါးပင်ပေါ်တက်၍(သို့မဟုတ်) အပင်ခြေမှ စတင်၍ကိုက်ဖြတ်စားသောက်သဖြင့် အပင်များပြန်လည်ရှင်သန်ရန်လွန်စွာခဲယဉ်းပါသည်။ နွေခင်းအချိန်များတွင် သမန်းပြင်အောက် (သို့မဟုတ်) ရေအောက်များတွင် ခိုအောင်းနေလေ့ရှိခြင်းကြောင့် နွေစပါးခင်းရေသွင်းထားချိန်တွင် ကျရောက်မှုအများဆုံးဖြစ်သည်။

ရွှေခရု၏မျိုးပွားနှုန်း

ရွှေခရုသည် ပန်းရောင်ဥများကို ရေမျက်နှာပြင်အထက် စပါးပင်စည်ပေါ်၊ သစ်ကိုင်းပေါ်၊ အိမ်တိုင်များ၊ ရေလွတ်ရာနေရာများတွင် အစုလိုက် အပြုံလိုက် ဥသည်။ ဥမြဲတစ်ခုတွင် အနည်းဆုံးဥပေါင်း ၅၀၀နှင့်အထက်ပါရှိပြီး ဥမှပေါက်နှုန်းမှာလည်း ၉၀% ခန့်ရှိသောကြောင့် ပွားများမှုများသော ဖျက်ပိုးဖြစ်ပါသည်။ ဥမှ ၁၄ ရက်ခန့်အကြာတွင်ပေါက်လာသော အကောင်ငယ်များသည် ၂လခန့်တွင် စတင်မိတ်လိုက် မျိုးပွားနိုင်ပါသည်။ တစ်နှစ်အတွင်း (၃) ကြိမ်ခန့်မျိုးပွားနိုင်ပြီး အပူချိန်နှင့် အစာရေစာပေါ်မူတည်၍ ၅-၁၀နှစ်အထိ အသက်ရှင်နေထိုင်နိုင်ကြသည်။ ထို့အပြင် ရွှေခရုသည် အာရှနိုင်ငံများ၊ အပူပိုင်းဒေသများတွင် တစ်နှစ်ပတ်လုံးမျိုးပွားနိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်နှစ်ပတ်လုံး ပန်းရောင်ဥမြဲများကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ စပါးပင်မရှိသော အချိန်များတွင်လည်း ရေမြောင်းများ၊ ချောင်းများ၊ ရေအိုင်များသည် ယင်းတို့၏ အဓိကမျိုးပွားရာနေရာများ ဖြစ်ပါသည်။

ရွှေခရု၏အစာ

ရွှေခရုသည် စပါးပင်ကိုဖျက်ဆီးသော်လည်း စပါးအပြင် အခြားရေနေအပင်များစွာကိုလည်း ကြိုက်နှစ်သက်ပါသည်။ ဥပမာ- ကန်ဖွန်း၊ ကြာ၊ မြက်၊ ဗေဒါ၊ သင်္ဘောရွက်၊ ပိန်းဥစသည့်အရည်ရွှမ်းသော အပင်၊ အရွက်များကိုလည်း ကြိုက်သည်။ ထို့အပြင် စားစရာမရှိပါက ရေညှိ၊ ရေမှော်များကိုလည်းစားသောက်ပါသည်။

စပါးခင်းများကို ဖျက်ဆီးပုံ

ရွှေခရုသည် စပါးပျိုးပင်ပေါက်များနှင့် အပင်ငယ်များကို စားသောက်ဖျက်ဆီးပါသည်။ စပါးပင်စည်ရင်းကို ကိုက်ဖြတ်စားသုံးခြင်းဖြင့် စပါးတစ်ပင်လုံးကို ပျက်စီးစေပါသည်။

ဧရာဝတီတိုင်းကဲ့သို့ ရေလွှမ်းသည့် ကျေးရွာတချို့၏ စပါးစိုက်ခင်းများတွင် တစ်ညလျှင် ၂ကေမှ ၁၀ကေခန့်အထိ ဖျက်ဆီးခြင်းခံရကြောင်း၊ တချို့မှာ ၂လသားမိုးစပါး(၇)ကေ တစ်ညတည်းနှင့် ခရုကိုက်၍ ရေပြင်သာကျန်ခဲ့ကြောင်းနှင့် တချို့မှာကေရာနှင့်ချီ၍ ဖျက်ဆီးခံခဲ့ကြရခြင်းများကြောင့် တောင်သူလယ်သမားများ ခရုရန်ကို ကြောက်နေကြရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဖျက်ဆီးမှုအကြောင်းရင်းနှင့် ဖြစ်ပေါ်သည့်နေရာ

ရေသွင်းမြောင်းများ၊ သဘာဝရေပေးဝေရာလမ်းကြောင်းများနှင့် ရေကြီးရေလျှံမှုများမှ တစ်ဆင့်စိုက်ခင်းများအတွင်းသို့ ခရုများပျံ့နှံ့ဝင်ရောက်ကြပါသည်။ ရေမရှိချိန်တွင် ရွှံ့နှံ့အတွင်း ခြောက်လခန့်အထိ ခိုအောင်းနေထိုင်အသက်ရှင်သန်နိုင်ပြီး ရေပြန်လည်ဝင်ရောက်ချိန်တွင် ပြန်လည်ထွက်ပေါ်ကာ ပွားများနိုင်ပါသည်။

ပျိုးပင်သက်တမ်း (၃၀)ရက်သားတိုင်အောင် တိုက်ရိုက်မျိုးစေ့ချ စပါးပျိုးပင်ငယ်များနှင့် ရွှေ့ပြောင်းစိုက်စပါးပျိုးပင်ငယ်များကို ဖျက်ဆီးနိုင်ပါသည်။ စပါးပင်သက်တမ်း (၃၀-၄၀)ရက်များအတွင်းတွင်မူ ပင်စည်တုတ်ခိုင်လာမှုကြောင့် ခရုများ၏စားသောက်ဖျက်ဆီးမှုကို ခံနိုင်ရည်ရှိလာပါသည်။

အခြားမည်ကဲ့သို့ ခွဲခြားသိရှိနိုင်သနည်း

ရွှေ့ချရကို ဒေသခရုမျိုးများမှ အရောင်နှင့်အရွယ်အစားအားဖြင့် ခွဲခြားသိရှိနိုင်ပါသည်။ ရွှေ့ချရများ၏အခွံမှာ အညိုရောင်ရှိပြီး အသားမှာရွှေရောင်သန်းသည့် ပန်းရောင် (သို့မဟုတ်)လိမ္မော်ရောင်ဘက်သမ်းသည့် အဝါရောင်ရှိပါသည်။ ဒေသခရုမျိုးများနှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက အရွယ်အစားပိုမိုကြီးမားပြီး ဖျော့တော့သည့်အရောင်ရှိပါသည်။ ဥများမှာ ပန်းရောင်ဝင်းသည့် အရောင်ရှိပါသည်။ စပါးပင်ပျောက်များရှိခြင်း၊ စပါးအရွက်နှင့် ပင်စည်များ ပြတ်တောက်ခြင်းများကိုကြည့်ရှုခြင်းဖြင့် ရွှေ့ချရဖျက်ဆီးမှုကို အတည်ပြုနိုင်ပါသည်။

အဘယ်ကြောင့် အရေးပါသနည်း

ရွှေ့ချရကို စပါးသီးနှံအတွက် အဓိကပြဿနာတစ်ရပ်အဖြစ် လက်ခံထားပါသည်။ နှိမ်နင်းခြင်းမပြုပါက တစ်ညအတွင်းတွင် တစ်မီတာပတ်လည်အတွင်းရှိ စပါးပင်အားလုံးကို ပျက်စီးစေနိုင်ပါသည်။ ယင်းပျက်စီးမှုကြောင့် အထွက်နှုန်းကို ၅၀% အထိ လျော့ကျစေနိုင်ပါသည်။

ကာကွယ်နှိမ်နင်းရန်နည်းလမ်းများ

ရွှေ့ချရကို အဓိကကာကွယ်ရမည့်အချိန်မှာ မြေပြင်ချိန်နှင့် အပင်စတင်ဖြစ်ထွန်းချိန် (သို့မဟုတ်) စိုက်ပျိုးချိန်တွင်ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် စပါးပျိုးပင်ရွှေ့ပြောင်းစိုက်ပျိုးပြီး ပထမဆယ်ရက်သားနှင့် တိုက်ရိုက်အစေ့ချစိုက်ပျိုးမှုဖြစ်ပါက ပထမ(၂၁)ရက်သားကာလအတွင်း ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကာလနောက်တွင်မူ စပါးပင်မှာခရုဖျက်ဆီးမှုဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိလာသဖြင့် စပါးပင်အစားပေါင်းပင်များကို စားသောက်ဖျက်ဆီးခြင်းဖြင့် ပြန်လည်အကျိုးပြုလာပါသည်။

အစုအဖွဲ့ဖြင့် ရွှေ့ချရကာကွယ်နှိမ်နင်းခြင်း (Community-based snail management)

ရွှေ့ချရကိုအထိရောက်ဆုံးနှိမ်နင်းမှုမှာ စုပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် မိမိတို့၏စိုက်ဧရိယာအတွင်း ရွှေ့ချရအရေအတွက်ကို လျော့ချခြင်းဖြစ်ပါသည်။

- အားလုံးစုပေါင်းပါဝင်ပြီး မြေပြင်ချိန်၊ စိုက်ပျိုးချိန်နှင့် အပင်စတင်ဖြစ်ထွန်းချိန်များတွင် ရွှေ့ချရနှင့် ခရုဥများကောက်ခြင်း၊
- စပါးပင်များခံနိုင်ရည်မဲ့ချိန် (၃၀ ရက်သားအောက်) တွင် စိုက်ခင်းအတွင်း တတ်နိုင်သမျှရေထုတ်ထားခြင်း (သို့မဟုတ်) ပျိုးပင်အရေအတွက် ကျသော ပျိုးခင်းများမှ ၂၅-၃၀ ရက်သားရှိ စပါးပျိုးပင်များကိုသာ ရွှေ့ပြောင်းစိုက်ပျိုးခြင်း၊

ဇီဝနည်းဖြင့် ကာကွယ်နှိမ်နင်းခြင်း(Biological control)

- အသားစားသတ္တဝါများ တိုးပွားအောင်ပြုလုပ်ခြင်း၊
- ပုရွက်နီများသည် ရွှေ့ချရများကို စားသောက်လေ့ရှိကြပြီး ဘဲများနှင့် တစ်ခါတရံတွင် ကြွက်များက ခရုငယ်များကို စားသောက်ကြပါသည်။ ငှက်မျိုးစိတ်များစွာကလည်း ရွှေ့ချရများကို စားသောက်တတ်ကြပါသည်။ နောက်ဆုံးမြေပြင်ချိန် (သို့မဟုတ်) အပင်စတင်ဖြစ်ထွန်းချိန်နောက်ပိုင်း အပင်များကောင်းမွန်စွာကြီးထွားလာချိန်(၃၀-၃၅) ရက်သားများတွင် ဒေသဘဲမျိုးများကို စိုက်ခင်းအတွင်း လွှတ်ကျောင်းခြင်း၊ ခရုဥနှင့် အကောင်ငယ်များအား စားသောက်စေရန် လယ်ထဲတွင် ငါးများထည့်သွင်းမွေးမြူခြင်း၊
- ရွှေ့ချရများကို ကောက်ယူစုဆောင်းပြီး ချက်ပြုတ်

ကာစားသုံးခြင်း (သို့မဟုတ်) တိရစ္ဆာန်စားအဖြစ် ရောင်းချနိုင်ပါသည်။ ကြွက်အဆုတ်သန်ကောင် များကို သယ်ဆောင်ကူးစက်စေသူများဟုလည်း သိရှိထားသဖြင့် ချက်ပြုတ်စဉ်တွင် သေချာစွာ ချက်ပြုတ်ရန် အထူးသတိပြုရပါမည်။

သမားရိုးကျနိမ့်နင်းခြင်း(Cultural control) လက်ဖြင့်ကောက်ယူနိမ့်နင်းခြင်း(Handpick snails)

ရွှေခရုနှင့် ဥမြုံကို ကောက်ယူပြီး ကြိတ်ချေဖျက်ဆီးခြင်းပြုပါ။ အထူးသဖြင့် ရွှေခရုများလှုပ်ရှားသည့် နံနက်ခင်းနှင့်မွန်းလွဲပိုင်းများတွင်ပြုလုပ်ရန် အသင့်တော်ဆုံးဖြစ်ပါသည်။ ဥချရန် ဝါးတိုင်များ စိုက်ထူပေးခြင်းဖြင့် ဥကောက်ယူဖျက်ဆီးရန်လွယ်ကူပါသည်။ ရွှေခရုကြိုက်နှစ်သက်သော သင်္ဘောနှင့်ပိလောပီနံအပင်များကို စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့်လည်း ခရုများကို ကောက်ယူဖျက်ဆီးနိုင်ပါသည်။ ရေဝပ်ကျင်းများတွင် ပိန္နဲခွံ၊ နာနတ်ခွံ၊ ဒူးရင်းခွံစသည့် အနံ့မွှေးသော မျှားစာများချထားပြီး ခရုများလာရောက် စုဝေးစားသောက်ချိန်တွင် ကောက်ယူဖျက်ဆီးခြင်း၊ အကောင်ငယ်နှင့် အကောင်ကြီးများကို လိုက်လံကောက်ယူပြီး အိတ်အတွင်းထည့်၍ လေလုံပိတ်ချည်နှောင်ထားခြင်း၊ ရေကတွတ်ပေါက်များ၊ ရေသွင်းရေထုတ်မြောင်းပေါက်များတွင် ကော၊ ပိုက်ကွန်စိပ်စိပ် တပ်ဆင်၍ ဖမ်းယူဖျက်ဆီးခြင်း။

စိုက်ပျိုးရေးထိန်းချုပ်ခြင်း(Manage water)

ရေအနက် ၂ စင်တီမီတာအောက်သာရှိပါက ရွှေခရုများ လှုပ်ရှားသွားလာရန် ခက်ခဲသဖြင့် စပါးပျိုးပင်များ

ခံနိုင်ရည်မဲ့ချိန်တွင် စပါးခင်းအတွင်း ရေကိုအဆိုပါအနေအထားတွင် ထားရှိရန်လိုအပ်ပါသည်။

စိုက်ခင်းအတွက် နောက်ဆုံးမြေပြင်ပြီးနောက်တွင် အလေးများထည့်ထားသည့် အိတ်များကို စိုက်ခင်းပတ်လည် (သို့မဟုတ်) ၁၀-၁၅မီတာ အကွာအဝေးတိုင်းတွင် ထားရှိကာ ၁၅-၂၅စင်တီမီတာအကျယ်နှင့် ၅ စင်တီမီတာအနက်ရှိ မြောင်းငယ်များဖော်ပေးခြင်းဖြင့် ရေထုတ်ရန်လွယ်ကူစေပြီး ရွှေခရုများကို စုဆောင်းကောက်ယူဖျက်ဆီးရန် ပိုမိုလွယ်ကူစေမည်ဖြစ်ပါသည်။

ရွှေခရုတို့အတွက် အဆိပ်အတောက်ရှိအပင်များအသုံးပြုခြင်း(Use toxic plants)

ဆေးရွက်ကြီးပင်၊ ဗေဒါပင်နှင့် ရှောက်သံပုရာပင်များကို စိုက်ခင်းများအကြား(သို့မဟုတ်) ရေမြောင်းငယ်များအကြားတွင် စိုက်ပျိုးထားနိုင်ပါသည်။

စိုက်ခင်းအတွင်း ရွှေခရုဝင်ရောက်မှုမရှိအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်း(Prevent field entry)

မိမိ၏စိုက်ခင်းအတွင်း ရေစီးရေဝင်မှုကို အစဉ်သတိပြုပါ။ ရွှေခရုသည် ရေသွင်းမြောင်းများ၊ မြစ်ချောင်းများ၊ ရေလှောင်တံမံများမှတစ်ဆင့် ဝင်ရောက်နိုင်ပါသည်။

ရေဝင်ပေါက်နှင့် ရေထွက်ပေါက်များတွင် အတားအဆီးများပြုလုပ်ပေးပါ။ ဝါယာကြိုး(သို့မဟုတ်) ဝါးကန်များ (သို့မဟုတ်) စကာအိတ်များချထားခြင်းဖြင့် ခရုဝင်ရောက်ခြင်းကိုကာကွယ်ပါ။

စပါးပင်ရွှေပြောင်းစိုက်ပျိုးခြင်း(Transplant)

ရွှေပြောင်းစိုက်ပျိုးသော ပျိုးပင်များသည် တိုက်ရိုက်စိုက်ပျိုးသော ပျိုးပင်များထက် ခံနိုင်ရည်ပိုရှိပါသည်။

ကျန်းမာသန်စွမ်းသော ပျိုးပင်များကို စိုက်ပျိုးပါ။ ပျိုးပေါင်များတွင် ပျိုးပင်ကျဲ့ကျဲ့ရရှိအောင် မျိုးစေ့ထိန်းချုပ်ခြင်း(တစ်မီတာပတ်လည်အတွင်း မျိုးစေ့ ၁၀၀ ဂရမ်နှုန်းဖြင့်ပျိုးထောင်ခြင်း)နှင့် ရွှေပြောင်းစိုက်ပျိုးရက် နောက်ဆုတ်ခြင်းဖြင့် ပိုမိုသန်စွမ်းကြံ့ခိုင်သော ပျိုးပင်များကိုရရှိနိုင်ပါသည်။

ရွှေခရုဖျက်ဆီးမှုကြောင့် ပင်ပျောက်ပြဿနာကို လျော့ချနိုင်ရန် ကောက်ကွက်တစ်ကွက်တွင် ကောက်ပင်တစ်ပင်ထက်မက စိုက်ပျိုးနိုင်ပါသည်။

ဓာတုဆေးဖြင့်နှိမ်နင်းခြင်း(Chemical control)

အခြားနှိမ်နင်းမှု နည်းလမ်းများ မအောင်မြင်သော တစ်ခါတစ်ရံအခြေအနေများတွင် ခရုသတ်ဓာတုဆေးများ သုံးစွဲရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဒေသတွင်းရရှိနိုင်ပြီး လူနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အတွက် အဆိပ်အတောက်နှင့် အန္တရာယ်နည်းပါးသည့်ဆေးများကို ရှာဖွေအသုံးပြုပါ။

သာမန်အသုံးပြုရမည့် ဓာတ်မြေဩဇာနှုန်းထားနှင့် အချိန်ဇယားကိုလည်းလိုက်နာပါ။ ရေအနက် ၂-စင်တီမီတာတွင် မြေဩဇာကိုထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် ရွှေခရုများ နှိမ်နင်းမှုကို ပိုမိုထိရောက်စေပါသည်။ စိုက်ခင်းတစ်ခုလုံးထက် နိမ့်နေသောနေရာများနှင့် ရေမြောင်းငယ်များ အတွင်းသာ ဆေးနှင့်မြေဩဇာကိုထည့်သွင်းပါ။ အန္တရာယ်ကင်းစွာအသုံးပြုရန် အစဉ်သတိရှိပါ။

အသုံးပြုခဲ့ပါက ခရုသတ်ဆေး(molluscicides) များကို ပျိုးပင်ရွှေပြောင်းစိုက်ပျိုးပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် (သို့မဟုတ်) တိုက်ရိုက်အစေ့ချပျိုးပင်ဖြစ်ပါက အပင်စတင် ဖြစ်ထွန်းချိန်နှင့် သက်တမ်း(၃၀)ရက်သားအောက်ရှိ စပါးပင်ငယ်များအတွက်သာ အသုံးပြုသင့်ပါသည်။

နိဂုံး

ဤဆောင်းပါးကို Facebook တွင် နိုင်ငံတော်နှင့်ပြည်သူများအတွက် အရေးကြီးသည့် အထူးအရေးပေါ်သတင်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် တွေ့ရှိဖတ်မိရာမှ ကမ္ဘာနှင့်အဝှမ်း သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် အငတ်ဘေးသင့်ခဲ့ရသော အီသီယိုးပီးယား၊ ဆိုမားလီးယား၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် စသည့်နိုင်ငံများကဲ့သို့ မဖြစ်ပွားရလေအောင် အများပြည်သူသိရှိ၊ ကာကွယ်နိုင်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဖြည့်စွက် ရှာဖွေရေးသားဖော်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ကျမ်းကိုး

- ၁။ https://en.wikipedia.org/wiki/Pomacea_canaliculata
- ၂။ <http://www.fftc.agnet.org/library.php?func=view&id=20110714110545>
- ၃။ The Farmer Myanmar (ဇူလိုင် ၂-၈၊ ၂၀၁၈ခုနှစ်)
- ၄။ The Farmer Myanmar (ဇူလိုင် ၂-၈၊ ၂၀၁၈ခုနှစ်)
- ၅။ The Farmer Myanmar (ဇူလိုင် ၂-၈၊ ၂၀၁၈ခုနှစ်)

ပိုးမွှားရဲ့ ဓမ္မဇာ (သို့) ကမ္ဘာမြေကိုပေးသောသူ

မြေကရွှေသီး
ဒီပြည်ကြီးဝယ်
စုစည်းအင်အား
စိတ်ဓါတ်များနဲ့
စိုက်ထားသစ်ပင် လှအစဉ် . .

တောင်ကတုံးတွေ
သျှောင်ထုံးနေရင်း
စိမ်းစေဆန္ဒ
ခွန်အား ပြကာ
အလှကမ္ဘာ ဖန်တီးမှာ . .

ကျေးလက်ပြည်သူ
လက်တွဲကူရင်း
အားတူညီမျှ
ရိုင်းပင်ကြခါ
များလှသစ်ပင် ထိန်းအစဉ် . .

ဘေးရန်သဘာဝ
မဖြစ်ရအောင်
ဆန္ဒတွေးခါ
ဥတုရာသီ
ချိန်ခါညီရေး
စွမ်းဆောင်ပေးလို့ နေခဲ့ပြီ . .

ပင်ပန်းရွေးစက်
ကျဆင်းလျက်လည်း
ဆက်လက်ကြိုးစား
ခိုအင်အားကို
အများခံစား
အမွေထားလို့ နေတော့မည် . .

ပြုပြင်ထိန်းသိမ်း
ကမ္ဘာစိမ်းဖို့
ခြယ်လိမ်းအစဉ်
လှစေချင်ရင်း
အားအင်ပေးဆပ်
ခွန်အားမြတ်လို့ နေခဲ့ပြီ . .

စိုပြေ(ကျောက်မဲသစ်တော)

ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ

ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ လေ့လာရေးခရီးစဉ်

ခင်မောင်ထွေး (၂၀၀၄)

ဩဂုတ်လ(၁၆)ရက်နေ့ ပုံမှန်ရုံးတက်ဖို့ နံနက်(၉) နာရီမထိုးမီ ရုံးကိုရောက်လာတော့ ထုံးစံအတိုင်း လက်ဖက်ရည်ဆိုင်(Canteen)ထိုင်ဖြစ်တာပေါ့။ လက်ဖက်ရည်ဆိုင်ထိုင်ရင်း စကားစမြည်ပြောဖြစ်တော့ ညီတစ်ယောက်က ကျွန်တော်တို့ (၁၈)ရက်နေ့ စနေနေ့မှာ တောင်ကြီးဘက်ကို ခရီးထွက်ရမယ်ဆိုပြီး ပြောတာကြားလိုက်မိတယ်။ နောက်ထပ်ညီတစ်ယောက်ကလည်း ကျွန်တော်လည်း အဲဒီ ခရီးစဉ်လိုက်ချင်တာဗျာ၊ ထိုင်းနိုင်ငံသွားရမှာမို့လို့ဆိုပြီး ပြန်ပြောတော့ ကျွန်တော့်ရဲ့စိတ်ဝင်စားမှုကမြင့်တက်လာပြီ။ အဲဒါနဲ့ မင်းတို့ဘာကိစ္စပြောနေကြတာလဲဆိုပြီး သိချင်လို့မေးလိုက်မိတယ်။ ဒုတိယညီက ရှမ်းပြည်နယ် CF Unit လေ့လာရေးခရီးစဉ်လေ အစ်ကို၊ အစ်ကိုမသိဘူးလားတဲ့။ ဦးစီးရုံးချုပ်CF Unit ခရီးစဉ်ကို အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်တဲ့ ကျွန်တော်ဘာလို့မသိရကောင်းလဲဆိုပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကို မချင့်မရဲဖြစ်မိတယ်။

အကြောင်းကြားစာရတော့ ခရီးစဉ်ကို အရင်ဆုံးကြည့်မိတယ်။ စီမံကိန်းတစ်ခုရဲ့အကူအညီနဲ့ သွားရမယ်ဆိုတော့ နေထိုင်စားသောက်မှုအားလုံးက အရမ်းအဆင်ပြေတယ်လေ။ ဒေသခံပြည်သူတွေ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေတဲ့ ခရီးသွားလုပ်ငန်းတွေ၊ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်လုပ်ငန်းကနေပြီး စီးပွားရေးအသွင်ဆောင်ရွက်နေမှုတွေကို လေ့လာရမယ်ဆိုတော့ ပိုပြီးစိတ်ဝင်စားမိတယ်။

တောင်ကြီးခရိုင်၊ ညောင်ရွှေကိုသွားမှာဖြစ်လို့ ရန်ကုန်-မန္တလေးကားလမ်းဟောင်းအတိုင်း ထွက်ခွာလာရာ အမိတက္ကသိုလ်ရဲ့အငွေ့အသက်များနဲ့ ရေဆင်းကျောင်းပေါက်ကိုရောက်တော့ ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့နဲ့အတူ လိုက်ပါမယ့်သူများကိုကြိုရတာပေါ့။ ဘယ်သူတွေလဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ CF Unit အဖွဲ့ဝင် လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူးတွေထဲမှာမှ ရှားရှားပါးပါး အမျိုးသမီးဒေါက်တာမမ (အမည်သိပြီးသားမို့ မပြောတော့ပါ)နဲ့ ခရီးစဉ်တစ်ခုလုံးအဆင်ပြေချောမွေ့စေရေး ကူညီဆောင်ရွက်ပေးမယ့် ICIMOD စီမံကိန်းက ညီမ ဒေါက်တာနဲ့အဖွဲ့ဝင်တွေပဲပေါ့။ အမိတက္ကသိုလ်တည်ရှိရာ ရေဆင်းကျောင်းပေါက်

ကနေ နံနက်(၆)နာရီလောက်မှာစထွက်တော့ လူစုံတက်စုံဖြစ်ပြီလေ။ ကျွန်တော့်ရဲ့အဓိကတာဝန်က လမ်းခရီးတစ်လျှောက်လုံးလိုက်ပါလာသူများ စုံညီစွာရောက်ရှိမှု ရှိ/မရှိစစ်ဆေးရမှာဆိုတော့ ပထမခြေလှမ်းအနေနဲ့ တာဝန်ကိုကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။

ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ လေ့လာရေးခရီးစဉ်မှာ CF အကြောင်းမပြောဘဲ ညီအစ်ကိုမောင်နှမတွေအကြောင်း ပြောတာတွေများနေတော့မှာ။ တော်လောက်ပါပြီ။

ဒီလိုနဲ့ပဲ ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့ ခရီးထွက်ခွာခဲ့တာ တပ်ကုန်းမှာ နံနက်စာစားပြီး၊ ရမည်းသင်း၊ ပျော်ဘွယ်၊ သာစည်(ဘုရားငါးဆူ)ကနေတစ်ဆင့် ယင်းမာပင် ဘိနယ်စခန်းကို(၁၀)နာရီခန့်မှာရောက်ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဘိနယ်တာဝန်ခံ တောအုပ်က ယင်းမာပင်ဘိနယ်အတွင်း ဆောင်ရွက်နေတဲ့ သစ်တောလုပ်ငန်းများ၊ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်းများကို ရှင်းလင်းပြပါတယ်။ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင်ကလည်း မြို့နယ်တာဝန်ခံတစ်ဦးအနေနဲ့ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ဖူးတော့ နယ်မှာတာဝန်ကျနေတဲ့ ဝန်ထမ်းတွေကို စာနာနားလည်မှုအပြည့်ရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် မိမိတာဝန်ယူရတဲ့လုပ်ငန်းတွေကိုတော့ ဘယ်သူတွေဘာမေးမေး စနစ်တကျဖြေကြားနိုင်ဖို့တော့လိုတာပေါ့။ မသိလို့မဟုတ်ပေမယ့် မေးမြန်းမှုအပေါ် အချက်အလက်အထောက်အထားနဲ့ မဖြေကြားနိုင်တော့ မသိသလိုဖြစ်နေတာပေါ့။ တွေ့မြင်ခဲ့ရတဲ့အပေါ် အပြုသဘောအနေနဲ့ အကြံပြုရရင်တော့ အခြေခံ ဘိနယ်ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် ယခင်လိုပြုမူနေထိုင်ခြင်းကို စွန့်လွှတ်ပြီး ပြောင်းလဲလာတဲ့ ခေတ်နဲ့အညီ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုတွေကို ပိုမိုဆောင်ရွက်ကြဖို့ တိုက်တွန်းလိုပါတယ်။

ဒီလိုနဲ့ပဲ သာစည်မြို့နယ်၊ ယင်းမာပင်ဘိနယ်စခန်းကနေထွက်ခွာပြီး ရှမ်းပြည်နယ်မှ လိုက်လံစွာကြိုဆိုပါ၏ဆိုင်းဘုတ်ကိုဖြတ်ရင်း အေးချမ်းလှတဲ့ ရှမ်းပြည်နယ်ထဲကို စတင်ခြေချရောက်ရှိခဲ့ပါတော့တယ်။ ကလောမြို့

နယ်ဦးစီးအရာရှိရဲ့ စီစဉ်မှုကောင်းများစွာဖြင့် ခမ်းနားထည်ဝါမှုမရှိသော်လည်း သန့်ရှင်းသပ်ရပ်တဲ့ ကလောမြို့အဝင် ရေယားကျေးရွာထမ်းဆိုင်မှာ ကြက်သားကာလသားချက် ပူပူလေးနဲ့ နေ့လယ်စာကိုနေ့လယ်(၁၂)နာရီလောက်မှာ လွှဲခဲ့ရပါတယ်။ ကောင်းမွန်ပြည့်စုံတဲ့ နေ့လယ်စာအတွက် ကလောဦးစီးကြီးကိုလည်း ကျေးဇူးအထူးတင်ရှိပါတယ်။

ကလောနဲ့ညောင်ရွှေ လမ်းတစ်လျှောက်လှပတဲ့ ရှုခင်းလေးကိုနောက်ခံလုပ်ပြီး ဓာတ်ဖမ်းတဲ့ညီမနဲ့အစ်မ ကတော့ရှိနေပြန်တယ်။ ရတဲ့အချိန်လေးမှာ လှပတဲ့ရှုခင်း ကိုအားပြုရင်း မဟာဆန်စွာနေထိုင်မှုနဲ့လှပတဲ့မှတ်တမ်း လေးကိုတော့ ရအောင်ယူခဲ့သေးတယ်ဗျာ။ လှတဲ့ပုံလေးတွေ မြင်တော့ အများသူငါစိတ်ချမ်းမြေ့စေရေး လူမှုကွန်ရက် မှာတင်ရပြန်တာပေါ့။ ဒီလိုနဲ့ခရီးစဉ်တစ်လျှောက် လူစစ် ရင်း၊ စရင်းနောက်ရင်းနဲ့ပဲ မွန်းလွဲ(၂)နာရီလောက်မှာ ညောင်ရွှေမြို့နယ်ကိုရောက်ရှိခဲ့ပါတယ်။

ခရီးစဉ်ရဲ့လေ့လာရမယ့်ကဏ္ဍကို စတင်ရမယ့် အချိန်ရောက်လာပါတယ်။ ညောင်ရွှေမရောက်မီ ယူနီဖောင်းကို ကားပေါ်မှာအမြန်လဲပြီး(စကားမစပ် အစ်မနဲ့ညီမ တွေကတော့ ရေယားထမ်းဆိုင်မှာ တစ်ခါတည်း Dressing Change ခဲ့)ချက်ချင်းပဲ တောလမ်းခရီးအတွက် နောက် ကားတစ်စီး ပြောင်းစီးခဲ့ရပါတယ်(အချိန်မရလို့ ရတဲ့အချိန် လေးအတွင်းလုပ်ဆောင်ချက်တွေပေါ့)။ ကျေးလက်လမ်း တစ်လျှောက် နာရီဝက်ခန့်သွားရောက်ခဲ့ရပါတယ်။ (၂)နာရီ ခွဲခန့်မှာတော့ သဘာဝအခြေခံခရီးသွားလုပ်ငန်း (Community Based Tourism-CBT)ကို ကနဦးစတင်အကောင် အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နေတဲ့ လွယ်ခေါ်ကျေးရွာကိုရောက် ရှိခဲ့ပါတယ်။ လေ့လာရေးအဖွဲ့ရောက်ရှိတာနဲ့ တစ်ပြိုင်နက် ပအိုဝ်းရိုးရာ အိုးစည်ဝိုင်းနဲ့ ကြိုဆိုနေတာမြင်ရတော့ မြန်မာ တိုင်းရင်းသားတို့ရဲ့ ရိုးရာဓလေ့ကို ပြန်ခံစားရလို့ ဝမ်းသာ ဂုဏ်ယူခဲ့ရပါတယ်။

ခရီးဦးကြိုနေတဲ့ ပအိုဝ်းရိုးရာ အိုးစည်ဝိုင်း

မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်တဲ့ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင်က

မြန်မာတိုင်းရင်းသား ပအိုဝ်းရိုးရာဓလေ့ အိုးစည်ဝိုင်းရဲ့ အနုပညာကို တွေ့မြင်ရလို့ အခုလိုဝမ်းသာပီတိဖြစ်မိရင် နိုင်ငံတကာက ညွှန်သည့်တွေ ယခုလိုမြန်မာတိုင်းရင်းသားတို့ရဲ့ ရိုးရာဓလေ့ကို လေ့လာခွင့်ရရှိပြီး အသိအမှတ်ပြု ခဲ့မယ်ဆိုရင် ဘယ်လောက်များ ဂုဏ်ယူစရာကောင်းလိုက်မလဲလို့ တွေးတောမိပါတယ်။

အင်းလေးအရှေ့ကြိုးဝိုင်းမှာ ဆောင်ရွက်ထားရှိတဲ့ လွယ်ခေါ်ကျေးရွာရဲ့ သဘာဝအခြေခံခရီးသွားလုပ်ငန်း (Community Based Tourism-CBT)ကို ၂၀၁၇ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလက နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုရဲ့ အကူအညီနဲ့စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့တာဖြစ်ပြီး လွယ်ခေါ်(လယ်၊ ကျောင်းနား၊ ကျောင်းမြောက်၊ အင်းသား၊ ကုန်းပေါ်)စတဲ့ ကျေးရွာ(၅)ရွာက ကိုယ်စားလှယ်များပါဝင်တဲ့ စီမံခန့်ခွဲမှု ကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းထားတာတွေ့ရပါတယ်။ လွယ်ခေါ်(လယ်)ရွာမှ ဦးခွန်ညွန့်မောင်က ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီးတော့ ကျေးရွာမှကိုယ်စားလှယ်များရဲ့ စည်းလုံးညီညွတ်မှုနဲ့သဘာဝတောကို စနစ်တကျထိန်းသိမ်း ထားတာကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။

စတင်ဖွင့်လှစ်တဲ့အချိန်ကနေ သွားရောက်လေ့လာတဲ့အချိန်အထိ (၁၀)လတာခန့်ကာလအတွင်း နိုင်ငံခြားသား ညွှန်သည့်(၃၀)ဦးခန့် လာရောက်လည်ပတ်ခဲ့ပြီးတော့ (၁၀) ဦးခန့်မှာ ညအိပ်တည်းခိုခဲ့ပါတယ်။ နိုင်ငံခြားသား(၁)ဦး လျှင် တည်းခိုခ အမေရိကန်ဒေါ်လာ(၄၀) သတ်မှတ်ထားပါ တယ်။ လာရောက်လည်ပတ်တည်းခိုစဉ် လိုက်နာဆောင် ရွက်ရမယ့် စည်းကမ်းချက်များ၊ ဆောင်ရန်၊ ရှောင်ရန်များ ကိုပြောကြားရာတွင် အဓိကအချက်အနေနဲ့ သဘာဝပတ် ဝန်းကျင်ကို ချစ်ခင်မြတ်နိုးရန်နဲ့ ရိုးရာဓလေ့ကို တန်ဖိုးထား ရန်မှာကြားတယ်လို့လည်း လေ့လာသိရှိခဲ့ရပါတယ်။တည်းခို ဆောင်မှာ(၂)ယောက်အိပ် အခန်း(၈)ခန်းရှိပြီး၊ ထမင်းစား ဆောင်၊ ရေချိုးခန်း၊ ရေအိမ်စသည်ဖြင့် သပ်ရပ်စွာထား ရှိထားတာကိုလည်း တွေ့ရှိခဲ့ရပါတယ်။ စီးပွားရေးအကျိုး အမြတ်များစွာ မရရှိသေးသော်လည်း သဘာဝပတ်ဝန်း ကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအတွက် လက်ရှိတောကိုထိန်းသိမ်းကာ သဘာဝအခြေခံခရီးသွားလုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်ထား ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြင့် ရရှိ နိုင်တဲ့အကျိုးအမြတ်ကို သိရှိနားလည်နေလို့Conservator တစ်ဦးအနေနဲ့များစွာ စိတ်ကျေနပ်စရာပါ။

လွယ်ခေါ်ကျေးရွာ သဘာဝအခြေခံခရီးသွား လုပ်ငန်း(CBT)အနေဖြင့် လာရောက်လည်ပတ်သူ နည်း ပါးခြင်းကြောင့် အကျိုးအမြတ်ရရှိမှု နည်းပါးသော်လည်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အား စဉ်ဆက်မပြတ် ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းဖို့နဲ့ သဘာဝအခြေခံခရီးသွားလုပ်ငန်းဖြစ်လို့ သဘာဝကို မြတ်နိုးသူများ စဉ်ဆက်မပြတ် လာရောက်

လည်ပတ်နိုင်ရေး ကြော်ငြာဆိုင်းဘုတ်စိုက်ထူခြင်း၊ သတင်း မီဒီယာများတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်းများ ဆောင်ရွက် သင့်တယ်လို့ ထင်မြင်ယူဆမိပါတယ်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ကာမူ လွယ်ခေါ် ကျေးရွာသူ/ ကျေးရွာသားများ၏ စွန့်ဦး တည်ထွင်မှုအနေဖြင့် သဘာဝအခြေခံခရီးသွားလုပ်ငန်း အား ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းကို ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ဂုဏ်ယူ အသိအမှတ်ပြုခဲ့ရပါတယ်။ ကြော်ငြာဝင်ရမယ့် အချိန် ရောက်ပြီဆိုတော့ နည်းနည်းလေးတော့ Promotion လုပ် ပါရစေ။ သဘာဝကို ချစ်ခင်မြတ်နိုးသူ၊ ရိုးရာဓလေ့ကို လေ့လာချင်သူ၊ အားလပ်ရက် မိသားစုပျော်ရွှင်ဖွယ် ခရီး သွားရောက်ချင်သူ၊ အေးချမ်းသာယာစွာဖြင့် လွတ်လပ်စွာ နေထိုင်ချင်တဲ့ ကြင်စဦးဇနီးမောင်နှံတို့ကို တစ်ခါတစ် ခေါက်သွားရောက်လည်ပတ်ခြင်းဖြင့် စိတ်နှလုံးကြည်နူး မှုကို အပြည့်အဝခံစားကြရမှာဖြစ်တယ်လို့ သတင်း ကောင်းပါးလိုက်ပါတယ်။

ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်း သိမ်းရေးကို အထောက်အကူပြုမည်ဟု ကျွန်တော့်အနေနဲ့ ယုံကြည်မိပါတယ်။

လွယ်ခေါ် သဘာဝဝါးပိုးတော

CBT နှင့် သဘာဝတော

CBT ကို လေ့လာပြီးတော့ လွယ်ခေါ်(လယ်)ရွာမှာ တည်ထောင်ထားတဲ့ ဦးမျိုးမြင့်ပါ(၉၁)ဦးရဲ့ သဘာဝတော ထိန်းဒေသခံပြည်သူ့အစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်း(၁၉၈) ကေကိုထပ်မံလေ့လာခဲ့ပါတယ်။ ဝါးဘိုးဝါးများအဓိကပေါက် ရောက်နေတာကိုတွေ့ရှိရပြီး အဖိုးတန်သစ်မျိုးများပေါက် ရောက်မှုမရှိဘဲ သဘာဝတောထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းကို စုပေါင်းဆောင်ရွက်ထားတာကို တွေ့ရှိခဲ့ရပါတယ်။ ဒေသခံ ပြည်သူများ၏ အဓိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းကတော့ သနပ်ဖက် စိုက်ပျိုးခြင်းဖြစ်ပြီး လွယ်ခေါ်ကျေးရွာသွား လမ်းတစ် လျှောက် သနပ်ဖက်စိုက်ပျိုးထားတာကို အများဆုံးတွေ့ရှိ ခဲ့ရပါတယ်။ အသုံးပြုသူများအဖွဲ့ရဲ့ အခြားစီးပွားရေး လုပ်ငန်းကတော့ ထောပတ်၊ နနွင်း၊ မာလာဥနဲ့ ပြောင်း စိုက်ပျိုးခြင်းဖြစ်တယ် လို့သိရှိခဲ့ရပါတယ်။

လွယ်ခေါ်(လယ်)ရွာ CF ဧရိယာအတွင်း ဝါးဘိုး ဝါးများပေါက်ရောက်မှု ကောင်းမွန်တာကိုတွေ့ရှိရလို့ စနစ် တကျထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်း၊ ပြုစုထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများကို

နံနက်(၅)နာရီကနေ စတင်ထွက်ခဲ့တဲ့ခရီး ညနေ (၅)နာရီခွဲမှတည်းခိုမယ့် ဟူပင်ဟိုတယ်ကိုပြန်လည်ရောက် ရှိခဲ့သော်လည်း အတွေ့အကြုံသစ်များရရှိခဲ့လို့ ကျေနပ် နှစ်သိမ့်မှုများစွာနဲ့ပင်ပန်းမှုကို ဖြေဖျောက်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ အာဆီယံအမွေအနှစ်ဥယျာဉ်(ASEAN Heritage Park)၊ လူသားနှင့် ဇီဝအဝန်းအဝိုင်းနယ်မြေ(Man and Biosphere Reserve)နဲ့ Ramsar Siteအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီးဖြစ်တဲ့ အင်းလေးကန်ကို အခြေပြုဆောက်လုပ်ထားတဲ့ ဟူပင်ဟို တယ်ရဲ့ ညနေခင်းကတော့ သာယာလှပနေတာပေါ့။ တည်းခိုခန်းခကာမိစေရေး အပြိုင်အဆိုင် မှတ်တမ်းတင် ကြတာပေါ့။ အစ်မနဲ့ညီမတွေအကြောင်းတော့ မပြော တော့ပါဘူး။ ခရီးစဉ်တစ်လျှောက် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးတဲ့ ညီမဒေါက်တာရဲ့ကျေးဇူးကြောင့် တည်းခိုခွင့်ရရှိတဲ့အပြင် ညစာကိုလည်း ကောင်းမွန်စွာလွှဲလွှဲခဲ့ရပါတယ်။

၁၉-၈-၂၀၁၈ ရက်နေ့ နံနက်(၆)နာရီမှာ အိပ်ယာ ထ၊ ဆောင်ရွက်ရမယ့်ကိစ္စရပ်တွေကိုတွေးရင်း အင်းလေး ကန်ကနေဖြတ်သန်းလာတဲ့ သန့်ရှင်းလတ်ဆတ်တဲ့ နံနက် ခင်းလေနေအေးကို ရှုရှိုက်ခွင့်ရရှိခဲ့ပါတယ်။ မင်္ဂလာအပေါင်း နဲ့ ပြည့်စုံတဲ့ သာယာဖွယ်နံနက်ခင်းမှာ ရှုထောင့်မျိုးစုံဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ကြတဲ့သူတွေကတော့ ထုံစံအတိုင်း ခရီးစဉ်ရဲ့ လှပျိုဖြူတွေပဲပေါ့။ အင်းလေးကန်ရဲ့ အလှနဲ့အပြိုင် ICIMOD က ဖြန့်ဝေပေးထားတဲ့ အပြာနုရောင် တူညီ ဝတ်စုံတွေဝတ်ဆင်ထားတဲ့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ CF Unit အဖွဲ့ဝင်တွေကလည်း ကျက်သရေအပေါင်းခညောင်း လျက်ပါ။ လေ့လာရေးခရီးစဉ်အမှတ်တရ ဟူပင်ဟိုတယ် ရှုခင်းတွေနဲ့ Group Photoရယူပြီး မနက်(၇)နာရီခွဲမှာ ခရီးစတင်ထွက်ခွာခဲ့ပါတယ်။

ဟုပင်ဟိုတယ်နှင့်အမှတ်တရ

မနက်(၈)နာရီလောက်မှာ ညောင်ရွှေမြို့နယ်၊ လွယ်ငြိမ့်ကျေးရွာ၊ အင်းလေးအနောက်ကြိုးပြင်ကာကွယ် တောမှာရှိတဲ့ ဦးစံထွန်းပါ(၉၀)ဦးရဲ့ သဘာဝတောထိန်း ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်း(၆၀၀)ဧက ကို ရောက်ရှိလေ့လာခဲ့ပါတယ်။ နေ့စဉ်သုံးထင်းရရှိရေးနဲ့ အင်းလေးကန် ရေရှည်တည်တံ့ရေးထိန်းသိမ်းကာကွယ် ရန်ရည်ရွယ်ကာ သဘာဝတောထိန်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းကို ၂၀၀၀ခုနှစ်မှာ စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။ အရင် က တောင်ကတုံးဖြစ်နေတဲ့ဧရိယာကို အဖွဲ့ဝင်ကျေးရွာသူ/ သားများရဲ့ စုပေါင်းညီညွတ်မှုဖြင့် ထိန်းသိမ်းခဲ့တာကြောင့် ယခုအခါ သာယာစိမ်းလန်းတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်နဲ့အတူ အေး ချမ်းသာယာမှုကိုလည်း ခံစားခဲ့ရပါတယ်။

လူငယ်မျိုးဆက်သစ်များ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းမှာ စိတ်ပါဝင်စားလာစေရေး စည်းရုံး ဆောင်ရွက်ထားတာကိုတွေ့ရှိရလို့ အနာဂတ်သစ်တော များအတွက် ဝမ်းသာဖွယ်တွေ့ရှိခဲ့ရပါတယ်။ အင်းလေးပျော် အသေးစားငွေစုငွေချေးအသင်းကို ဖွဲ့စည်းထားပြီး CF အသုံးပြုသူများအဖွဲ့ဝင်အားလုံးထံသို့ တစ်ဦးလျှင်(၃)သိန်း နှုန့်ဖြင့် ချေးငွေထုတ်ပေးထားပါတယ်။ ရေနံ မြေဆီလွှာ တိုက်စားမှု ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းဖို့အတွက် ကွန်တိုကန်သင်း ကန့်စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တော လုပ်ငန်းရေရှည်တည်တံ့ရေးအတွက် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အ စည်းများထံမှ အတိုးနှုန်းသက်သာစွာဖြင့် ချေးငွေများရယူ ၍ ဝင်ငွေတိုးလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ရရှိတဲ့အမြတ်ငွေ များကို CF ရန်ပုံငွေထားရှိခြင်း၊ လွယ်ငြိမ့်ကျေးရွာ၌ အလုပ်သမားမရှိဘဲ အိမ်ထောင်စု(၁၅၀)တွင် စက်လှေ (၂၀၀)စီးခန့်ရှိပြီး တစ်ရွာလုံး လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် နေတာကို တွေ့ရှိရခြင်းတို့ကြောင့် သစ်တောဦးစီးဌာန ဝန်ထမ်းတစ်ယောက်အနေနဲ့ ကျေနပ်အားရမှုဖြစ်ခဲ့ရပါ တယ်။

လွယ်ငြိမ့်ကျေးရွာ CF ဥက္ကဋ္ဌ သည် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကို စိတ်ပါဝင်စားသူဖြစ်တာ

နဲ့အညီ ကျေးရွာသူ/သားများအား စည်းရုံးမှုဖြင့် သဘာဝ တောကို စဉ်ဆက်မပြတ်ထိန်းသိမ်းထားခြင်းကြောင့် ပတ် ဝန်းကျင်စိမ်းလန်းစိုပြည်ပြီး အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းနေတာ ကိုတွေ့ရှိရပါတယ်။ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရေး ထောက်ပံ့ပေးတဲ့အဖွဲ့အစည်းများနဲ့ ချိတ်ဆက်ပေးဖို့ လို အပ်ပါတယ်။ CF အသုံးပြုသူများ အဖွဲ့အတွင်း အနာဂတ် မှာ ဦးစီးဆောင်ရွက်နိုင်မယ့် မျိုးဆက်သစ်များအား အများ သဘောတူစနစ်ဖြင့် ကြိုတင်ရွေးချယ်ထားသင့်ပြီး လမ်းပန်း ဆက်သွယ်ရေး အဆင်ပြေချောမွေ့မှုကြောင့် သဘာဝ အခြေခံခရီးသွားလုပ်ငန်းကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သင့် တယ်လို့ ထင်မြင်မိပါတယ်။

လွယ်ငြိမ့်သဘာဝတော CFနဲ့ ကွန်တိုကန်

လွယ်ငြိမ့်ကျေးရွာ CF မှတစ်ဆင့်အင်းလေးကန် သဘာဝဝန်းကျင်နှင့် သားငှက်တိရစ္ဆာန်ထိန်းသိမ်းရေး ဌာနရုံးမှာ ရှမ်းပြည်နယ်ရေဝေရေလဲဒေသအုပ်ချုပ်ရေးဌာန၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးစိုးခိုင်က လုပ်ငန်းစဉ်(၉)ရပ်နဲ့ ရေဝေရေလဲဒေသထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက် နေမှုအခြေအနေ၊ သစ်တောဦးစီးဌာန/နော်ဝေအစိုးရ/ UNDP တို့ ပူးပေါင်းကာ အင်းလေးကန်ရေဝေရေလဲဒေသ ထိန်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နေမှုအခြေအနေကို ရှင်းလင်းတင်ပြပါတယ်။

ဆက်လက်ဖော်ပြပါမည် ➤

မကျန်းမာနေတဲ့ မြေကမ္ဘာဟာ သစ်ပင်စိုက်သူတွေကို စောင့်မျှော်နေတယ်။

ဟဲ -- ဟဲ-- ဒါလေးများ ---- သ

သီရိတင်(သစ်တော)

“မင်္ဂလာပါမြေးလေးရေ”-

ပြီးခဲ့တဲ့လကုန်ရက်က လစာထုတ်ဖို့၊ ရိက္ခာဝယ်ဖို့ လအတွင်းလုပ်ငန်းပြီးစီးမှု အစီရင်ခံစာနဲ့ ဒိုင်ယာရီတင်ပြဖို့ စတဲ -- စတဲကိစ္စတွေနဲ့ မြို့တက်လာတဲ့ “မြေးလေး-- -- မရောက်တာနှစ်ချီကြာပြီဖြစ်လို့၊ တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ်ကို အချိန်လုပြီး သွားလည်ခဲ့တယ်နော်။ အိမ်ပြန်ရောက်တော့

မြေးလေးက ပြုံးပျော်ရွှင်လန်းစွာနဲ့ တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ်ထဲမှာ မြင်တွေ့ခဲ့ရတဲ့ “Wildlife”တွေအကြောင်း “ဖိုးဖိုး”ကို ပြောပြလေရဲ့၊ အဲဒီအထဲမှာ ၊ “ဆင်မလေးမိမိ”အကြောင်းက ထိပ်ဆုံးကပါလာတယ်နော်။ “မိမိ”လေးသိပ်ချစ်စရာ ကောင်းတဲ့အကြောင်း၊ သိပ်လိမ္မာတဲ့အကြောင်း၊ ဒီတိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ်ကို၊ သူ့အသက်(၇)နှစ်အရွယ်ငယ်ငယ်လေးကတည်းက ရောက်ရှိကြောင်းအခု အသက်(၆၅)နှစ်တောင်ရှိပြီဖြစ်ကြောင်း၊ အသက်ရလာပေမဲ့ ကြီးကြီးမားမား နာမကျန်းမှုလုံးဝ မရှိကြောင်း၊ ဆေးကုသမှုကြီးကြီးကျယ်ကျယ်မလုပ်ရကြောင်း၊ အသက်ကြီးလာပေမဲ့ အခုထိသွားကြွေကျခြင်း၊ သွားကျိုး ခြင်းမရှိကြောင်း၊ “မိမိ”ငယ်ငယ်တုန်းက ကယားပြည်နယ် လွိုင်ကော်တောကြီးမျက်မည်းထဲမှာ တစ်ကောင်တည်း အဖော်မပါ။ အန္တရာယ်ကြီးစွာ လှည့်လည်သွားလာနေတာကို လွိုင်ကော်မြို့က၊ သစ်လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူ “ဦးခွန်ဆန္ဒ”က တွေ့တယ်။ မိဘမဲ့ဆင်လေး၊ မိခင်နဲ့ညီအကိုမောင်နှမ ဆွေမျိုးသားချင်းအုပ်စုတွေနဲ့ ဘယ်လိုလုပ်ကွဲကွာသွားရတာလဲ? သနားစရာလေးပါလား? ဒီလိုတောထဲမှာ၊ တစ်ကောင်တည်းအုပ်ထိန်းသူမရှိဘဲ၊ လှည့်လည်သွားလာနေရင်၊ တစ်နေ့နေ့ ဒုက္ခတွေ့မယ်။ သူ့ဘဝခရီးရှင်သန်ဖို့အခွင့်အရေးနည်းလှပါလားလို့--- တွေးမိစိုးရိမ်မိပြီး အဲဒီဆင်လေးကို “ဦးခွန်ဆန္ဒ” ကခေါ်ယူ ထိန်းသိမ်းကျွေးမွေးထားခဲ့တယ်။ လိမ္မာတဲ့“မိမိ”ကို “ဦးခွန်ဆန္ဒ”က သံယောဇဉ်ဖြစ်လာတယ်။ သူ့လက်ထဲမှာ “မိမိ”ကြီးပြင်းလာရင် အခြားဆင်တွေလိုပဲသစ်ထုတ်ရမှာ၊ သစ်လုံးကြီးတွေဆွဲရမှာ ---တွေးမိတယ်။ “မိမိ”ဆင်းရဲ ပင်ပန်းမှာကိုစိုးရိမ်ပြီး -“ရန်ကုန်တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ်”ကို လှူလိုက်တယ်။ “တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ်”ကတာဝန်ရှိတဲ့သူတွေက အဲဒီဆင်ငယ်ငယ်လေးရဲ့ နာမည်ကိုမေးတော့ အဲဒီဦးခွန်ဆန္ဒက သူနဲ့အတူဆင်လှူရာမှာ အတူတကွ လိုက်ပါလာသူ ဆင်ဦးစီးက သူဇနီးနာမည်ရဲ့ နောက်ဆုံးစကားနှစ်လုံးကိုပြောလိုက်တယ်။ အဲဒီကနေ“မိမိ”လို့တွင်သွားတယ်-တဲ့။ ကဲ --ဒီတော့ ဒီတစ်ပါတ်“မိမိ”နဲ့ဆက်နွယ်ပြီးတော့ ဆင်အကြောင်း၊ ဆင်ဗဟုသုတအကြောင်းဆွေးနွေးရအောင်။

“မြေးလေးတို့အားလုံး ဘေးရန်ကင်းကွာ စိတ်ချမ်းသာ၍ လိုရာဆန္ဒပြည့်ဝကြပါစေ”

ချစ်တဲ့ -----

ဖိုးဖိုး

အောက်ဖော်ပြပါ ကွက်လပ်များကိုဖြည့်ပါ။ အမှန်ရွေးချယ်ပါ။
(အဖြေမှန်တစ်ခုလျှင် (၅) မှတ်ရမည်ဖြစ်ပြီး အဖြေမှန် (၂၀)ခုအတွက်
အမှတ်(၁၀၀) ပေးထားပါသည်။

- ၁။ ဆင်၏လမ်းလျှောက်နှုန်းမှာ တစ်နာရီလျှင် (က) ၁မိုင် / ၂မိုင် / ၃ မိုင် ဖြစ်ပြီး တစ်ရှိန်ထိုးပြီးပါက တစ်နာရီလျှင် (ခ) မိုင်၃၀/ မိုင်၄၀/ မိုင်၅၀ ထိပြီးနိုင်သည်။
- ၂။ အာရှဆင်များသည် (က)ရေမကူးတတ်ပါ/ရေကူးကျွမ်းကျင်သည်။
- ၃။ အာရှဆင်(Elephas maximus)မှာ ဦးခေါင်းတုတ်ခိုင်၍ နားရွက်မှာ (က)တြိဂံပုံ/ စတုဂံပုံ/ ဗဟုဂံပုံ ရှိသည်။
- ၄။ ဆင်များနှင့်ပတ်သက်၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ထိန်းသိမ်းမှုအဆင့်မှာ IUCN အနေဖြင့် (က)Vulnerable / Endangered ဟုလည်းကောင်း၊ CITES အနေဖြင့် (ခ)Appendix I/ Appendix II ဟုလည်းကောင်း သတ်မှတ်သည်။
- ၅။ အာရှတိုက်တွင် ဆင်ဦးရေအများဆုံးပိုင်ဆိုင်သောနိုင်ငံမှာ (က) အိန္ဒိယ/ မြန်မာ/ ထိုင်းနိုင်ငံဖြစ်ပြီး (ခ)အိန္ဒိယ/ မြန်မာ/ထိုင်းနိုင်ငံမှာ ဒုတိယအများဆုံး ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။
- ၆။ ၁၉၇၉ ခုနှစ် FAO စစ်တမ်းအရ မြန်မာနိုင်ငံ၌ တောဆင်ရိုင်းကောင်ရေ စုစုပေါင်း (က) ၆၀၀၀/၅၀၀၀/၄၀၀၀ ကျန်ရှိခဲ့သော်လည်း ယခုအခါတွင် (ခ) ၅၀၀၀/၄၀၀၀/၃၀၀၀ ကျော်ရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းကြပါသည်။
- ၇။ ၂၀၀၁ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၃ခုနှစ်အတွင်း သစ်တောဦးစီးဌာနနှင့် Smithsonian Institute တို့ပူးပေါင်း၍ ဆင်စာရင်း ကောက်ယူခဲ့ရာ တောဆင်ရိုင်းကောင်ရေ (က) ၆၀၀၀/၅၀၀၀/၄၀၀၀ ခန့်ရှိကြောင်းသိရှိခဲ့ရသည်။
- ၈။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရှေးမြန်မာမင်းများ လက်ထက်ကတည်းက“ဆင်”များကို၊ ဆင်ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေဖြင့် ထိန်းသိမ်းခဲ့ရာ၊ သမိုင်းအထောက်အထားများအရ၊ ၁၈၇၉ ခုနှစ် (က)အင်းဝခေတ်/ ကုန်းဘောင်ခေတ်/ ပုဂံခေတ်တွင် ဆင်ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေကိုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။
- ၉။ ဆင်များထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေးအက်ဥပဒေ (Elephant Preservation Act)ကို ၁၈၇၉ခုနှစ်တွင် စတင်ရေး ဆွဲပြီး (က) ၁၈၈၂/၁၈၈၃/၁၈၈၄ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ကြော်ငြာ၍ အာဏာသက်ရောက်စေခဲ့သည်။
- ၁၀။ သီးခြားဥပဒေအဖြစ် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များနှင့် ငှက်များထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေးအက်ဥပဒေ (The Wild Birds and Animals Protection Act) ကို (က) ၁၉၁၁/ ၁၉၁၂/ ၁၉၁၃ ခုနှစ်တွင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။
- ၁၁။ သားငှက်တိရစ္ဆာန်ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရေးအတွက် ပိုမိုခိုင်ခံ့ထိရောက်သော ဥပဒေတစ်ရပ်အဖြစ် မြန်မာ့တောရိုင်း တိရစ္ဆာန်များကာကွယ်ရေးဥပဒေ (Burma Wildlife Protection Act)ကို (က) ၁၉၃၅/ ၁၉၃၆/ ၁၉၃၇ ခုနှစ်တွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။
- ၁၂။ (က) ၁၉၄၉/ ၁၉၆၄/ ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ပြန်ထားရှိသော “တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့် သဘာဝအပင်များကာကွယ် ရေးနှင့် သဘာဝနယ်မြေများထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေပုဒ်မ ၁၅(က)အရ ဆင်များကို လုံးဝကာကွယ်ထားသည့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များအဖြစ်သတ်မှတ် ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းလျက်ရှိသည်။
- ၁၃။ သဘာဝခရီးသွားလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန် ရည်ရွယ်လျက် “ဆင်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး အခြေပြု ခရီးသွားလုပ်ငန်း (Elephant Conservation Based Tourism ECBT)”ကို မြန်မာ့သစ်လုပ်ငန်းပိုင် ဆင်

ကောင်ရေ (က) ၂၅၀ / ၂၀၅/ ၅၀၂ ကောင်ဖြင့် အမြဲတမ်းဆင်စခန်း၊ ယာယီဆင်စခန်းများဖွင့်လှစ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

၁၄။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇွန်လကုန်အထိ ဆင်စခန်းပေါင်း (က) ၁၆/ ၁၇ / ၁၈ ခုအကောင်အထည်ဖော် ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

၁၅။ ဆင်များသည် တောတွင်းတွင် ဝါး၊ နွယ်ပင်နှင့် ခြုံပင်အမျိုးမျိုး၊ မြက်ရှည်မျိုးများကို စားသုံးသည်။ ဆင်များအတွက်သင့်တော်သောမြက်မှာ (က) မြက်ဖြစ်သည်။

၁၆။ ၂၀၁၀ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်အတွင်း တောဆင်ရိုင်းများသတ်ဖြတ်ခံရမှုနှင့်သေဆုံးမှုမှာ ကောင်ရေ (က) ၁၀၄/ ၁၄၀/ ၄၀၁ ကျော်ရှိသည်ဟု သစ်တောဦးစီးဌာနက ထုတ်ပြန်သည်။

“ရက္ခစိုးနှင့် သစ်ခွက်သမား၊ သစ်တောသမား ဖြောင့်သောစကား”

တင်သောင်း(တောအုပ်)

- “အို - - - - - အသင်လူသား ငါ၏ ဘုံနန်းဗိမ္မာန်စခန်းကို အသင်အဘယ့်ကြောင့် ကျူးရသနည်း?”
- “ဟာ- - - ဒီမယ်၊ ဒီမယ် တောတောင်တစ်ခွင်ကို အပိုင်စိုးထား ဘိုးတော်ခေါ်တဲ့ ရက္ခစိုး၊ အကျွန်ုပ်သည် ကား တောတောင်စိမ့်စမ်းမြိုင် ဟေဝန်နန်းတစ်ကြောကို စိုက်ခင်းတည်ထောင်ဖို့ ခုတ်ထွင်သွားမယ့် လောဘ လူသားပါ။ ဒါပေမယ့် အကျွန်ုပ်သည် အမှားကိုမြင်၊ အမှန်ပြင်ပြီး ရောက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်တယ်။ အရင်ကလို လောဘဇောနဲ့ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်လာခြင်းမဟုတ်ပါ။ အသင်ပိုင်စိုးထားတဲ့ ဟေဝန်နန်းကို အေးမြစိမ်းစို သာယာပိုအောင် စိုက်ပျိုးထိန်းဖို့လာရောက်ပေသည် အသင်ရက္ခစိုး။”
- “ဟင်- - - သဟာဆိုရင်ဖြင့် အသင်လူသား သင့်အပေါ် အကျွန်ုပ် စိတ်ထားမှောက်မှားမိခဲ့လေပြီ။ အသင် လိုရာပြုပါလော့ - - -။ သို့သော်ငြားလည်း အကျွန်ုပ်ဘုံနန်းကိုတော့ ချန်လှဲထားပြီး၊ တစ်တောတစ်တောင် ခုတ်လျှင် တစ်ပင်တော့ချန်ပါလေ - - -။”
- “သဟာဆိုရင်ဖြင့် ကောင်းလှပါပြီ အသင်ရက္ခစိုး၊ ဒီဆောင်းကုန်လု နွေဦးချဉ်းလျှင်တော့ အကျွန်ုပ်တော့ခုတ် ပေါင်းသင် စိုက်ဖို့ပြင်ပြီး အလုပ်လုပ်တော့မယ် အသင်ရက္ခစိုး - - -။”
- “ကောင်းပါပြီ အသင်လူသား - - - အသင်ပြုလိုက ပြုပေတော့။”
- “ကောင်းလေစွ - - -ကောင်းလေစွ - - - ကောင်းလေစွ။”

(စိုက်ခင်းတည်ထောင်ရန် မြေနေရာရွေး ၊ ယာခွဲဝေ၊ မြေတိုင်းယာခုတ် - ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပုံများကို ဖော် ညွှန်းလျက်)

ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဝိုင်းဝန်းထိန်းသိမ်းမည့် ECD

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန နှစ်ပတ်လည်နေ့ ဂုဏ်ပြုဆောင်းပါး

ဗဟိုဌာန၊ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန

ယနေ့ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတွေမှာ စီးပွားရေးအင်အား တောင့်တင်းခိုင်မာဖို့၊ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတွေအကြား အင်အားကြီး နိုင်ငံဖြစ်စေဖို့၊ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ကမ္ဘာ့အဆင့်မီစေဖို့ စတဲ့အရေးကြီးကိစ္စရပ်တွေ အမျိုးမျိုးရှိတဲ့အနက် မဖြစ် မနေ အာရုံစိုက်လာရတဲ့ အရေးကြီးကိစ္စရပ်တစ်ခုကတော့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကဏ္ဍပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ စာရေးသူ တို့ လူသားတွေအပါအဝင် သက်ရှိသက်မဲ့၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲ အားလုံးဟာ အတူတကွဟန်ချက်ညီမျှတဲ့ ဂေဟစနစ်နဲ့ ကမ္ဘာကြီးကို အမှီပြုလည်ပတ်တည်ရှိနေကြခြင်းဖြစ်ပါ တယ်။ ဒါပေမဲ့ သစ်ထုတ်လုပ်ရေးအတွက် မဆင်မခြင် သစ်ခုတ်လှဲခြင်းတွေ၊ စက်ရုံ၊ အလုပ်ရုံတွေက စွန့်ပစ်လိုက် တဲ့ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်တွေနဲ့ အဆိပ်အတောက်ဖြစ် စေတဲ့စွန့်ပစ်ပစ္စည်းတွေ၊ ကြွပ်ကြွပ်အိတ်အပါအဝင် တစ်ခါ သုံးပလတ်စတစ်စွန့်ပစ်အမှိုက်တွေ၊ ရေရှည်မျှော်မှန်းတွက် ချက်မှု အားနည်းတဲ့စီမံကိန်း(Plan)တွေ၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုပုံရိပ် ဆောင်စနစ်ကျနမှုမရှိတဲ့ စက်မှုကဏ္ဍရဲ့ဆိုးကျိုးဆက်တွေ နဲ့ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်အသိ၊ ပတ် ဝန်းကျင်သတိချို့ယွင်းတဲ့ မဆင်မခြင်လုပ်ရပ်တွေ စတာ တွေကြောင့် ယနေ့စာရေးသူတို့ရဲ့ကမ္ဘာကြီးဟာ တစ်စ တစ်စနဲ့ချို့ယွင်းလာပြီး ယိုယွင်းလာမှုကို လစ်လျူရှုလို့ မရ နိုင်ကြောင်းကို မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းခြင်း၊ မုန်တိုင်း ကျရောက်ခြင်း၊ ရေကြီးခြင်း၊ ရေတိုက်စားမြေပြိုခြင်း၊ ငလျင်လှုပ်ခြင်း၊ ဆူနာမီစတဲ့ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်တွေ နဲ့ မိုးခေါင်ခြင်း၊ အပူချိန်ပြင်းထန်ခြင်း၊ အအေးလွန်ကဲခြင်း၊ ရာသီဥတုမမျှတခြင်း၊ လေထုညစ်ညမ်းခြင်း၊ ရေရှားပါး ခြင်း၊ ဝင်ရိုးစွန်းဒေသ ရေခဲပြင်အရည်ပျော်ခြင်း၊ ကမ္ဘာ့ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်မြင့်တက်လာခြင်းစတဲ့ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ယိုယွင်းပျက်စီးမှု အခြေအနေတွေကို လက်တွေ့ တွေ့ကြုံခံစားလာရခြင်းဖြင့် သက်သေပြလျက်ရှိပါတယ်။

ဒါတွေကို သိမြင်လာတာနဲ့အမျှ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတိုင်း က ကမ္ဘာမြေကို ဝိုင်းဝန်းထိန်းသိမ်းနိုင်ဖို့ အထောက်အကူပြု ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းတွေကို အင်တိုက်အား တိုက်လုပ်ဆောင်နေကြပါတယ်။ ယနေ့အချိန်ထိ မိမိနိုင်ငံ တစ်ခုတည်းရဲ့ အကျိုးစီးပွားတစ်ခုတည်းကိုသာ အကျိုး

မျှော်ပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ကဏ္ဍကို လစ်လျူရှုနေကြဆဲ နိုင်ငံ အချို့ရှိနေပေမယ့်လည်း နိုင်ငံအများစုကတော့ ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးကဏ္ဍရဲ့ အရေးပါအရာရောက်ပုံကို ကောင်း စွာ သိရှိနားလည်လာကြပြီး လက်လှမ်းမီသလောက် ထိန်း သိမ်းရေးလုပ်ငန်းတွေ ဆောင်ရွက်လာခဲ့တာ ဆယ်စုနှစ် (၅)စုတာ ကာလလောက်ပင်ရှိခဲ့ပြီလို့ ဆိုနိုင်ပါတယ်။

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန(ECD)ရဲ့အစ

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအနေနဲ့ စနစ်ကျတဲ့ ရေရှည်စဉ် ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုရဖို့ဆိုရင် လူမှုစီးပွားကဏ္ဍ တွေမှာ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကဏ္ဍကိုပါ ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမှာဖြစ်ပြီး အမှန်တကယ် ရေရှည်စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုရရှိဖို့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွေအပါအဝင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းတွေကိုပါ ထိန်းကျောင်းနိုင်တဲ့ တော် တည့်မှန်ကန်တဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး လုပ်ဆောင် ချက်တွေလိုအပ်လှပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးရဲ့ အရေးပါပုံကို ကောင်းစွာသဘောပေါက်နားလည်တာနဲ့ အတူ ရှေ့ကဖြစ်ရပ်တွေကိုသုံးသပ်ပြီး ပိုမိုအားကောင်းခိုင် မာတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းတွေကို ထိရောက် ခိုင်မာအကျိုးရှိစွာ အားသွန်ခွန်စိုက် ဆောင်ရွက်နိုင်စေဖို့ အတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန(Environmental Conservation Department)ကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ(၁၁)ရက်နေ့မှ စတင်တည်ထောင်ဖွဲ့စည်း ကာ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကို နိုင်ငံတွင်းသက်ဆိုင်ရာဌာနတွေ၊ အဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်နေရုံသာမက ဒေသတွင်းနိုင်ငံတွေ၊ အဖွဲ့အစည်း တွေ၊ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတွေနဲ့အတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၁၁)ရက်၊ ကြာသပတေး နေ့ဆိုရင်(၆)နှစ်ပြည့်မြောက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တွေကို နိုင်ငံတကာအဆင့် ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်နိုင်စေဖို့ ၁၉၉၀ပြည့်နှစ်ကတည်းကပင် ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး အမျိုးသားကော်မရှင်(NCEA)ကို စတင်ဖွဲ့ စည်းခဲ့ပြီး လိုအပ်တဲ့မူဝါဒတွေ၊ မဟာဗျူဟာလမ်းညွှန်ချက်

တွေကိုထုတ်ပြန်ပြီး လုပ်ငန်းတွေကို စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါတယ်။ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအမျိုးသား ကော်မရှင်ရုံး(NCEA)ကို ၁၉၉၂ခုနှစ်၊ဧပြီလမှာ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှာ တွဲဖက်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီး ၂၀၀၅ခုနှစ်မှာတော့ သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်က စီမံကိန်းနှင့်စာရင်းအင်းဦးစီးဌာနအောက်မှာ ဌာနခွဲတစ်ခုအဖြစ် ပြောင်းရွှေ့ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလမှာ နိုင်ငံတော်အစိုးရက သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာနကို ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာနအဖြစ် ပြောင်းလဲပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး နိုင်ငံတော်ရဲ့စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဟူသည့် အဓိကမဏ္ဍိုင်(၃)ရပ်ဟန်ချက်ညီညီ ဖွံ့ဖြိုးစေဖို့၊ နိုင်ငံတော်ရဲ့လူမှုစီးပွား ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းတွေရေးဆွဲချမှတ်ခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းတွေမှာ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကို အဓိကလုပ်ငန်းတစ်ခုအဖြစ် ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ဖို့ အတွက် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ဖို့နဲ့ ၂၀၁၂ခုနှစ်မတ်လ(၃၀)ရက်နေ့မှာ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ဥပဒေအမှတ်(၉)အဖြစ်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့တဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေပါလုပ်ငန်းတာဝန်တွေကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့ဆိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်တွေနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနကို နေပြည်တော်၊ ရုံးအမှတ်(၅၃)မှာ ရုံးစတင်ဖွင့်လှစ်ကာ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းတွေကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။

ဦးစီးဌာနသက်တမ်း(၆)နှစ်ပြည့်မြောက်ပြီဖြစ်

ယခုအစိုးရသစ်လက်ထက်မှာတော့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနဲ့သစ်တောရေးရာဝန်ကြီးဌာနကို သယံဇာတနှင့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနအဖြစ် ထပ်မံပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနကို နေပြည်တော်၊ ရုံးအမှတ်(၅၃)မှာပင် ဆက်လက်ထားရှိပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းတွေကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ဦးစီးဌာနရဲ့သက်တမ်းဟာ ၂၀၁၈ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ(၁၁)ရက်၊ ကြာသပတေးနေ့မှာ (၆)နှစ်တာကာလ ပြည့်မြောက်ပြီးဖြစ်ပါတယ်။

နိုင်ငံတကာနဲ့လည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိ

ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာအချို့ဟာ မိမိနိုင်ငံတစ်ခုတည်းအနေနဲ့ ဖြေရှင်းလို့မရနိုင်ဘဲ တစ်ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာနဲ့သက်ဆိုင်နေတဲ့အတွက် နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနဲ့သာ ဖြေရှင်းနိုင်မှာဖြစ်ရာ မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့လည်း နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းတွေ၊ ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့ပါချိတ်ဆက်ပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့ အိုဇုန်းလွှာကာကွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ ဗီယင်နာကွန်ဗင်းရှင်း (Vienna Con-

vention on the Protection of Ozone Layer)၊ အိုဇုန်းလွှာပျက်စီးစေသော ဒြပ်ပစ္စည်းများ ထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာ မွန်ထရီအယ်(လ်) နောက်ဆက်တွဲစာချုပ် (Montreal Protocol for the Greater Protection of the Ozone Layer)၊ ကုလသမဂ္ဂရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်ကွန်ဗင်းရှင်း(Climate Change)နဲ့ ကျိုတိုနောက်ဆက်တွဲစာချုပ်(Kyoto Protocol to the Convention on Climate Change)၊ ရေတိမ်ဒေသ/ရေဝပ်ဒေသထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ရမ်ဆာကွန်ဗင်းရှင်း(Ramsar Convention)၊ မျိုးသုဉ်းရန်အန္တရာယ်ရှိသော တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်နှင့်သစ်ပင်ပန်းမန်များ နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်မှု တားဆီးရေးဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း(Convention on the International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora - CITES)၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဆိုင်ရာကွန်ဗင်းရှင်း(Convention on Biological Diversity-CBD)၊ ကုလသမဂ္ဂ သဲကန္တာရတိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း(United Nations Convention to Combat Desertification)၊ ရေယာဉ်များကြောင့် ပင်လယ်ပြင်ညစ်ညမ်းစေမှု တားဆီးရေးဆိုင်ရာ မာပိုလ်ကွန်ဗင်းရှင်း (The Marpol Convention) ကုလသမဂ္ဂ ပင်လယ်ပြင်ဥပဒေဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (United Nations Convention on the Law of the Sea – UNCLOS)၊ ဆီ(ရေနံ)ညစ်ညမ်းမှုများ မဖြစ်ပေါ်စေရေးအတွက်ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရေး၊ တုံ့ပြန်ရေးနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကွန်ဗင်းရှင်း(International Convension on Oil Pollution Preparedness Response and Cooperation)၊ ကမ္ဘာ့အမွေအနှစ်ကွန်ဗင်းရှင်း(World Heritage Convention – WHC)၊ ရေရှည်စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ ရီယိုကြေညာစာတမ်း(The Rio Declaration)၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ(၂၁)ရာစုအစီအစဉ်(Agenda 21)၊ ဘေးအန္တရာယ်ရှိ စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်မှု တားဆီးရေးဆိုင်ရာ ဘာဆယ်(လ်)ကွန်ဗင်းရှင်း(Basel Convention on the Control of Transboundary Movements of Hazardous Wastes)၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ညစ်ညမ်းစေပြီး ကြာရှည်စွာမပျောက်မပျက် တည်မြဲနေနိုင်သည့် ဒြပ်ပစ္စည်းများ ထိန်းချုပ်ရေးဆိုင်ရာ စတော့ဟုမ်းကွန်ဗင်းရှင်း(Stoekholm Convention on Persistent Organic Pollutants)၊ လူနှင့်ဇီဝအဝန်းအစီအစဉ် (Man and the Biosphere-MAB Programme)၊ အာဆီယံဒေသတောရိုင်းတိရစ္ဆာန် တရားမဝင်ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု တားဆီးရေးကွန်ရက်(ASEAN Wildlife Enforcement Network -ASEAN-WEN)၊ အာဆီယံဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲဗဟိုဌာန(ASEAN Centre for Biodiversity-ACB) စတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်း ကာ

ကွယ်ရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ကွန်ဗင်းရှင်းနဲ့ဒေသဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်တွေမှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ကုလသမဂ္ဂ ပတ်ဝန်းကျင်အစီအစဉ် (UNEP)၊ ကုလသမဂ္ဂအခြေချနေထိုင်ရေးအစီအစဉ် (UN-HABITAT)၊ ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးမှု အစီအစဉ် (UNDP)၊ ကုလသမဂ္ဂစက်မှုဖွံ့ဖြိုးမှုအဖွဲ့ (UNIDO)အပါအဝင် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းများနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေမှာ တက်ကြွစွာပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။ ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအထောက်အပံ့(Global Environment Facility - GEF)၊ အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်(Asian Development Bank -ADB)တို့ရဲ့ အထောက်အပံ့နဲ့ စီမံကိန်းတွေကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။

ဒေသတွင်းအာဆီယံဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ

ဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအနေနဲ့ ဒေသတွင်း အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနဲ့အတူ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းတွေကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။ အာဆီယံအဖွဲ့ကြီးအနေနဲ့ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိတဲ့ ပထမအာဆီယံဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး အစီအစဉ် (The First ASEAN Environmental Programme)ကို ၁၉၇၇ ခုနှစ်မှာ စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး နယ်နိမိတ်ဖြတ်ကျော် လေထုညစ်ညမ်းမှုထိန်းချုပ်ရေး(Transboundary Pollution)၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း(Climatic Change)၊ သဘာဝသယံဇာတများနှင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ထိန်းသိမ်းခြင်း (Natural Resources and Biodiversity Conservation)စတဲ့ အဓိကလုပ်ငန်းနယ်ပယ်(၃)ရပ်ရဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ၊ ကြေညာစာတမ်းတွေနဲ့ လုပ်ငန်းအစီအစဉ်တွေကို ဒေသတွင်း နိုင်ငံတွေနဲ့အတူ တက်ကြွစွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးမူဝါဒများ

မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့ အမျိုးသားပတ်ဝန်းကျင်ရေးရာမူဝါဒကို ၁၉၉၄ ခုနှစ်မှာလည်းကောင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ မြန်မာ(၂၁)ရာစုအစီအစဉ်ကို ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှာလည်းကောင်း၊ အမျိုးသားရေရှည်စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး မဟာဗျူဟာကို ၂၀၀၉ခုနှစ်မှာ လည်းကောင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေကို ၂၀၁၂ခုနှစ်မှာလည်းကောင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး နည်းဥပဒေများကို ၂၀၁၄ခုနှစ်မှာလည်းကောင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းမှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနဲ့အမျိုးသားပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အရည်အသွေး(ထုတ်လုပ်မှု) လမ်းညွှန်ချက်များကို ၂၀၁၅ခုနှစ်မှာလည်းကောင်း ရေးဆွဲချမှတ်ခြင်း၊ ပြဋ္ဌာန်းခြင်းတွေဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ သယံဇာတ

ထိန်းသိမ်းရေးအနေနဲ့ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများထိန်းသိမ်းရေးအတွက်အရေးပါတဲ့ နိုင်ငံအဆင့်မျိုးစုံဇီဝအရင်းအမြစ်များထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းနှင့် အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေခံစားခြင်း မူဝါဒနဲ့အဖွဲ့အစည်းမူဘောင်ကိုလည်း ရေးဆွဲထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ် အမျိုးသားပတ်ဝန်းကျင်ရေးရာမူဝါဒကို အခြေခံတဲ့ အမျိုးသားပတ်ဝန်းကျင်ရေးရာမူဝါဒ၊ မဟာဗျူဟာမူဘောင်နဲ့ ပင်မလုပ်ငန်းအစီအစဉ်များ ရေးဆွဲခြင်းကို ၂၀၁၅ခုနှစ်မှာလည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာမူဝါဒ၊ မဟာဗျူဟာနဲ့ပင်မအစီအစဉ်များ ရေးဆွဲခြင်းကို ၂၀၁၆ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလမှာလည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့တာ အခုဆိုရင် အပြီးသတ်မူကြမ်းအနေနဲ့ အတည်ပြုထုတ်ပြန်နိုင်ဖို့ အဆင့်အထိရောက်ရှိနေပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါ့အပြင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းမှု အနည်းဆုံးဖြစ်စေတဲ့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ကိုညစ်ညမ်းမှုဖြစ်စေရုံသာမက ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကိုပါ ဖြစ်ပေါ်စေကာ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုကိုလျော့နည်းစေတဲ့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွေ ဖွံ့ဖြိုးလာစေဖို့ အမျိုးသားအဆင့် အစီမံခန့်ခွဲရေးစီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာမူဘောင်နဲ့ ပင်မအစီအစဉ်များ အပြီးသတ်မူကြမ်းကို အတည်ပြုထုတ်ပြန်နိုင်ရေးနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှု ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ရေးအတွက် အမျိုးသားအဆင့်နဲ့ မြို့တော်အဆင့် စွန့်ပစ်ပစ္စည်းစီမံခန့်ခွဲမှုမဟာဗျူဟာနဲ့ ပင်မအစီအစဉ်များ(မူကြမ်း)ရေးဆွဲခြင်းကိုလည်းကောင်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။

ပညာပေးရေးနှင့် အသိပညာပြန့်ပွားရေး

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုမှာ သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတွေ အပါအဝင် နိုင်ငံသားတစ်ဦးချင်းက အသိစိတ်ရှိရှိနဲ့ ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်လာစေဖို့အတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ပညာပေးရေးနဲ့ အသိပညာပြန့်ပွားရေးလုပ်ငန်းတွေကို နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးမှာရှိတဲ့ အခြေခံပညာကျောင်းတွေ၊ ကျေးလက်ဒေသတွေမှာ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိတဲ့အပြင် ထုတ်ပြန်ထားတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ရှင်းလင်းချပြခြင်းနဲ့ စက်မှုလုပ်ငန်းများမှ စွန့်ပစ်ရေသန့်စင်ခြင်းဆိုင်ရာ အသိပညာပေးဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကိုလည်း ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနရုံးများက ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။

စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်မှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိ

မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွေမှာ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်တွေကိုစနစ်တကျ ပေါင်းစပ်ဆောင်ရွက်ဖို့လိုအပ်တဲ့အလျောက်

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနအနေနဲ့ ပစ္စုပ္ပန်နဲ့ အနာဂတ်မျိုးဆက်တွေရဲ့ အကျိုးအတွက် ကောင်းမွန်သန့်ရှင်းတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်ပေါ်လာစေဖို့ ဆုတ်ယုတ်ပျောက်ကွယ်စဖြစ်နေတဲ့ ဂေဟစနစ်တွေကို ဖြစ်နိုင်သမျှပြန်လည်ဖော်ထုတ်ဖို့၊ သဘာဝသယံဇာတအရင်းအမြစ်တွေ လျော့နည်းဆုံးရှုံးမှုကိုတားဆီးဖို့နဲ့ စဉ်ဆက်မပြတ် အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုနိုင်စေရန် စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အသိအမြင်ပြန့်ပွားဖို့အတွက် ပညာပေးဖို့၊ နဲ့ပညာသင်ကြားရေးအစီအစဉ်တွေမှာ အများပြည်သူတွေ သိရှိပြီး ပူးပေါင်းပါဝင်မှု တိုးတက်လာစေဖို့၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်တွေမှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဒေသဆိုင်ရာနဲ့ နိုင်ငံအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်ရန်စတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဥပဒေရဲ့ရည်ရွယ်ချက်တွေကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။

ဒါ့အပြင် ရေရှည်စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ရရှိရေးအတွက် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့်ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အဓိကမဏ္ဍိုင်(၃)ရပ် ဟန်ချက်ညီညီ ဖွံ့ဖြိုးစေဖို့ နိုင်ငံတော်ရဲ့လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများ ရေးဆွဲချမှတ်ခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့မှာ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကို အဓိကလုပ်ငန်းရပ် တစ်ခုအနေနဲ့ ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ဖို့ လိုအပ်တဲ့အတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနအနေနဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာမူဝါဒတွေကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးကို အရှိန်အဟုန်မြှင့်တင်ခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုကိုကာကွယ်ခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်အရည်အသွေးထိန်းသိမ်းခြင်းနဲ့မြှင့်တင်ခြင်း၊ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနည်းလမ်းများ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များနဲ့ ထွက်ကုန်များရဲ့ စံချိန်စံညွှန်းများသတ်မှတ်ခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်နဲ့ စပ်လျဉ်းတဲ့

ဥပဒေရေးရာကိစ္စရပ်များ၊ လမ်းညွှန်ချက်များဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေခြင်း၊ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ဖို့ရန် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းမှုအနည်းဆုံးဖြစ်စေတဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ နည်းလမ်းတွေနဲ့ စည်းကမ်းချက်တွေကိုဖော်ထုတ်ခြင်း၊ စက်မှုလုပ်ငန်း၊ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း၊ ဓာတ်သတ္တုတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်း၊ အညစ်အကြေးစွန့်ပစ်ရေးလုပ်ငန်းနဲ့ အခြားဘေးအန္တရာယ်ရှိတဲ့ စွန့်ပစ်ပစ္စည်းတွေရဲ့ အမျိုးအစားနဲ့အတန်းအစားများသတ်မှတ်ခြင်း၊ အဆိပ်အတောက်နဲ့ ဘေးအန္တရာယ်ရှိတဲ့ စွန့်ပစ်အစိုင်အခဲ၊အရည်၊အခိုးအငွေ့များ ပြုပြင်သန့်စင်ရေးအတွက် လိုအပ်တဲ့အခြေခံအဆောက်အအုံများ တည်ထောင်ခြင်းနဲ့ စက်မှုနယ်မြေများအတွက်လိုအပ်တဲ့နေရာ၊ စွန့်ပစ်ရေသန့်စင်မှုဆိုင်ရာ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ခြင်းတို့ကိုလည်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါတယ်။

ဒါကြောင့် နိုင်ငံတော်ကြီး သန့်ရှင်းသာယာလှပစိမ်းလန်းစိုပြည်ရေး၊ ရေရှည်တည်တံ့နိုင်ရေး၊ ရေရှည်စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်တဲ့ နိုင်ငံတော်တစ်ရပ်ဖြစ်ပေါ်လာရေးတို့ကိုမျှော်မှန်းပြီး ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး အခွန်ရှည်တည်တံ့ပါစေကြောင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန ဝန်ထမ်းများရဲ့ စိတ်အားထက်သန်သောအားထုတ်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများက ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနရဲ့လုပ်ငန်းတွေ ပိုမိုထိရောက်အောင်မြင်အောင် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးကိုသာမက ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအတွက် တစ်ဖက်တစ်လမ်းက အထောက်အကူပြုစေနိုင်မည် ဖြစ်ပါကြောင်း ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန တည်ထောင်ခြင်း (၆)နှစ်မြောက်နေ့ကို ဂုဏ်ပြုရေးသားလိုက်ရပါတယ်။

(၆)နှစ်ပြည့် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အခမ်းအနား မှတ်တမ်း ဓါတ်ပုံများ

ကြိမ်အကြောင်းသိကောင်းစရာ

ချောရူပစိုဓ်း
သုတေသနလက်ထောက်-၃

ကြိမ်သည် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအတွက် အဖိုးတန်သောအရာတစ်ခု အပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။ ကြိမ်များသည် ဆလင်ဒါ ပုံပင်စည်ရှိပြီး ၂-၅ စင်တီမီတာ အချင်းရှိပါသည်။ အရွက်တစ်ခုနှင့် တစ်ခုကြားတွင် ရှည်လျားသည့်အဆစ် ပိုင်းများပါရှိပါသည်။ ကြိမ်သည် သစ် ပင်အမျိုးစားမဟုတ်ပဲ နွယ်ပင်မျိုးဖြစ် ပါသည်။ ကြိမ်သည် ဝါးနှင့်ဆင်တူ သည်ဟုထင်ရသော်လည်း ကြိမ်၏ ပင်စည်သည် မာကြောခြင်း(solid)၊ ကြိမ်မျိုးစေ့အများစုသည် သူတို့ဘာ သာမရပ်တည်နိုင်ပဲ သူတစ်ပါးအ ထောက်အပံ့ဖြင့် ရှင်သန်ကြရသည်။ ကြိမ်ပင်များတွင်ကျောရိုးရှိပြီး ၎င်းသည် အခြားအပင်များပေါ်သို့ နွယ်တက် ချိတ်ဆက်ပေးပြီး တခြားအပင်စား ပိုး မွှားကိုလည်း ဟန့်တားကာကွယ်ပေး ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် တခြားနိုင်ငံ များနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် ကြိမ်ထွက်ရှိမှု နည်းပါးပါသည်။ အကြောင်းရင်းတစ် ခုအနေဖြင့် စီးပွားဖြစ်ရောင်းဝယ်နိုင် ရန် နည်းပညာချို့တဲ့မှုနှင့် စိုက်ပျိုးရန် အရင်းအမြစ် မဖွံ့ဖြိုးမှုတို့ကြောင့် ဖြစ် သည်။ ကြိမ်ကိုသစ်ဖောင်များတွင် ကြိုး အဖြစ်လည်းကောင်း၊ တံတားအဖြစ် လည်းကောင်း၊ ခြင်းတောင်းအပါအဝင် လူသုံးကုန်ပစ္စည်းများ၊ တခြားအိမ်တွင်း အလှဆင်ပစ္စည်းများအဖြစ် သုံးကြ သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကြိမ်ကို ပြည် တွင်းအသုံးပြုရန်နှင့် ပြည်ပတင်သွင်း ရန်ဟူ၍(၂)မျိုးခွဲခြားထားပါသည်။ ပြည် တွင်းတွင်ကြိမ်လုံး၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ငါး ဖမ်းလုပ်ငန်းသုံးပစ္စည်းများ၊ မီးဖိုချောင် သုံးပစ္စည်းများ၊ ကြိမ်ဖြင့်ပြုလုပ်သော လက်မှုပစ္စည်းများ၊လူသုံးကုန်ပစ္စည်းများ၊ အမှတ်တရ လက်ဆောင်ပစ္စည်းများ၊ ဟိုတယ်နှင့် စားသောက်ဆိုင်များတွင်

အသုံးပြုသည့် အလှဆင်ပစ္စည်းများအဖြစ် ဈေးကွက်တွင်တွေ့ရှိရသည်။ ကြိမ် ဖြင့်ပြုလုပ်သော လူသုံးကုန်ပစ္စည်းများကို နိုင်ငံခြားဈေးကွက်သို့ အဓိကတင်ပို့ သည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။

ကြိမ်ပင်များသည် ခြောက်သွေ့သောသစ်တောများထက် စိုစွတ်သော သစ်တောများတွင် ကျယ်ပြန့်စွာပေါက်ရောက်သည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ အလေ့ကျ ပေါက်သည့်ကြိမ်များကို မြေနိမ့်ဒေသ၏ စွတ်စိုသောသစ်တောများတွင် မကြာ ခဏတွေ့ရတတ်ပြီး ရွက်ပြတ်တော၊ မြစ်ဝှမ်းနှင့်မြစ်ကမ်းပါးများတွင် ပေါက် ရောက်နေသည်ကို တစ်ခါတစ်ရံတွေ့ရှိရပါသည်။ အဓိကအားဖြင့် အပူပိုင်းအမြဲ စိမ်းသစ်တောများ၊ အစိုဓာတ်များသည့် ရွက်ပြတ်တောများ၊ တောင်ကုန်းများနှင့် temperate အမြဲစိမ်းသစ်တောများတွင် ပေါက်ရောက်သည်ကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ ကြိမ်များကို အေးသောရာသီဥတုနှင့် ခြောက်သွေ့သောရာသီဥတုတွင် အပျက် အဆီး၊ အနာအဆာနည်းပါးစွာ ခုတ်ယူနိုင်ပါသည်။ တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ပဲခူးရိုးမနှင့် အထက်မြန်မာပြည် (ကချင် ပြည်နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး အထက်ပိုင်းအပါအဝင်)များတွင် အများဆုံး ပေါက်ရောက်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း၌ ၅၀၀၀ဟက်တာ နီးပါးရှိသည်ဟု ခန့်မှန်းသိရှိရပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ကြိမ်(၃၀%)သည် အင်ဒိုနီး ရားနိုင်ငံတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သစ်တော သယံဇာတများ ပြုန်းတီးပျောက် ကွယ်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် သစ်တောများကို ထိန်းသိမ်းရန် လို အပ်သကဲ့သို့ ဝါးနှင့်ကြိမ်များကို လည်းထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကြိမ်ပင်များ မျိုးတုန်းမပျောက်ကွယ် ရန် စိုက်ခင်းများစိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ကြိမ်ထုတ်ကုန်များအား ဆက်လက် ထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်း၊ ကြိမ်မျိုးစေ့များ အား ထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်းစသည့် အကျိုးကျေးဇူးများရရှိနိုင်ပါသည်။ သစ်တောများ ရေရှည်တည်တံ့ ထိန်းသိမ်းနိုင်မှုသာလျှင် ရာသီဥတု ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲမှုဒဏ်မှ ကာ ကွယ်နိုင်ခြင်း၊ ကမ္ဘာကြီးပူဇွေလာ မှုကို အထိုက်အလျောက် ဟန့်တား နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ကြိမ်အပါအဝင် သစ်တောသစ်ပင် များကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်း စောင့် ရှောက်ရန်မှာ လူသားတိုင်း၏ တာ ဝန်ဖြစ်သည်ဟု တွေးထင်မိပါတော့ သည်။

တ

ဝေ

ဖျံ

နှေ

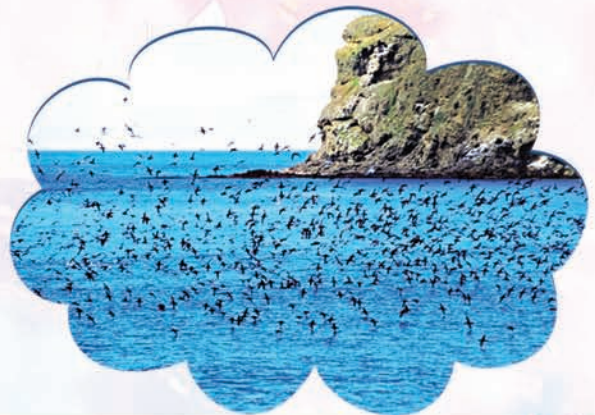
များ

ခင်အောင် (ငြိမ်း)

သည် နွေရာသီတစ်လျှောက် နေရင်းဒေသတွင် အစာရှာဖွေစားသောက်၍ အသိုက်များဆောက်လုပ်ပေါက်ဖွားကာ ပျော်ပျော်ကြီးနေခဲ့ကြသည်။ နေခြည်စောင်း၍ ဆောင်းဥတု၏ အရိပ်အယောင်များ ထင်ဟပ်လာသောအခါတွင် မူကား နေရပ်ကို စွန့်ခွာ၍ ပိုမိုနွေးထွေးသောဒေသများသို့ မိုင်ပေါင်း ထောင်ချီ ပျံသန်းသွားကြတော့၏။ ယင်းကို “ဆောင်းခိုသည်” ဟုခေါ်သည်။ နေရာသစ်တွင် နှစ်ဝက်ခန့်နေထိုင်စားသောက်ကြပြီး မိမိတို့၏မူလနေရင်းဒေသတွင် နွေဦးပေါက်ချိန်ရောက်သောအခါ တစ်ဖန်ပြန်လာကြပြန်သည်။ ဤဖြစ်စဉ်ကို “မိုက်ဂရေးရှင်း” (Migration) ဟုခေါ်၏။

နှစ်တစ်ဝက်ကာလအတွင်း ရောမငှက်အုပ်ကြီးများ ရုတ်တရက်ပျောက်ကွယ်သွားပြီး နောက်နှစ်ဝက်တွင် ဘွားကနဲပြန်ပေါ်ပေါက်လာခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ၁၉ရာစုစောစောပိုင်းကာလများအထိ အယူအဆများမှာ စိတ်ကူးယဉ်ဆန်လွန်းလှသည်။ အချို့သောငှက်မျိုးများသည် ဝေးရာအရပ်သို့ သွားရောက်ဆောင်းခိုကြသည် (သို့) အခြားမျိုးစိတ်များအဖြစ်ပြောင်းလဲသွားကြသည်ဟု အစ္စတိုတယ်လ်(Aristotle)က ယုံကြည်၏။ “ခရင်းဘဲငန်း” (Barnacle geese) များသည် သစ်ပင်ပေါ်တွင် ကြီးပြင်းကြပြီး ဆောင်းရာသီရောက်မှ ပြန်ပေါ်လာကြသည်ဟု ဥရောပအလယ်ခေတ်လူများက ယူဆကြသည်။ ၁၇ရာစုနှစ်အင်္ဂလိပ်မျိုးကြီးမတ်ရာတစ်ဦးကမူ ဆောင်းရာသီတွင် ငှက်များလပေါ်သို့ သွားရောက်နေထိုင်ကြသည်ဟု ကောက်ချက်ချဖူး၏။ ငှက်တို့နေရာပြောင်းရွှေ့သွားခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍သိသာထင်ရှားသော အထောက်အထားတစ်ရပ်ကို ၁၈၂၂ ခုနှစ်တွင် တွေ့ရှိလေသည်။ ဂျာမနီမှငှက်ပစ်မှဆိုးတစ်ဦး ပစ်ချလိုက်သော “ငှက်ကျားဖြူ”(White stork)တစ်ကောင်၏လည်ပင်းတွင် မြားတစ်စင်း စူးဝင်နေသည်ကို အံ့သြဖွယ်တွေ့ရ၏။ ပို၍အံ့သြရသည့်အချက်မှာ ယင်းမြားသည် အာဖရိကအလယ်ပိုင်းဒေသမှ လူမျိုးများအသုံးပြုသည့် မြားဖြစ်နေခြင်းပင်တည်း။ သဘာဝလောကပညာရှင်များက ငှက်ကျားဖြူသည် မိုင်ပေါင်းထောင်ချီသောခရီးကို ပျံသန်းလာခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ချက်ပြုကြသည်။

လူတို့တွင် ရေကြည်ရာ မြက်နုရာ လှည့်လည်နေထိုင်လေ့ရှိသည့် လူမျိုးများရှိ၏။ ၎င်းတို့ကို “ခြေသလုံးအိမ်တိုင်သမား” (Nomad) ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ အလားတူပင် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များသည်လည်း ရာသီဥတုအခြေခံကြောင့်လည်းကောင်း၊ အစားအစာလိုအပ်ချက်ကြောင့်လည်းကောင်း စားကျက်ဒေသတစ်ခုမှတစ်ခုသို့ လှည့်လည်သွားလာတတ်ကြသည်။ ယင်းသတ္တဝါတို့အနက် ငှက်များမှာ “ခြေအရည်ဆိုး” သတ္တဝါများဟုဆိုလျှင် မှားမည်မထင်ပါ။ အထူးသဖြင့် ကမ္ဘာ့အအေးပိုင်းစုအနီးတစ်ဝိုက်မှ ရေပျော်ငှက်များဖြစ်ကြ၏။ ၎င်းတို့

၁၉၀၆ခုနှစ် ရောက်သောအခါ ‘ငှက်စောင့်ကြည့်သမား’ များသည် ငှက်ကျားဖြူ အချို့၏ခြေထောက်တွင် ခြေချင်း ဝတ်ပေး၍ ဆောင်းရာသီတွင် ယင်းတို့ ပြောင်းရွှေ့ကျက် စားသည့်နေရာကို ထောက်လှမ်းကြတော့၏။ လည်ပင်း တွင် မြားတန်းလန်းနှင့်ငှက်ကျားဖြူတစ်ကောင်တွေ့ရှိပြီး နောက်ရာစုနှစ် ၂၃ကြာမှ သိပ္ပံပညာရှင်များနှင့် ငှက်စောင့် ကြည့်သမားများသည် ထောင်နှင့်ချီသော ငှက်မျိုးစိတ်များ ရာသီအလိုက် နေရာပြောင်းရွှေ့နေထိုင်မှုဖြစ်စဉ်ကို ဖော် ထုတ်နိုင်ခဲ့ကြလေသည်။

မဟာခရီးရည်

နယူးဇီလန်၏ ‘ပင်လယ်ငှက်ညို’(Godwit) များ သည် ပေါက်ဖွားချိန်ကာလရောက်တိုင်း ပျောက်ကွယ်သွား တတ်ကြ၏။ နယူးဇီလန်တိုင်းရင်းသား ‘မာယိုရီ’(Maori) များက ၎င်းငှက်မျိုးသည် ဖမ်းမခံနိုင်သော လျှို့ဝှက်ဆန်း ကြယ် ငှက်မျိုးဟု တင်စားပြောဆိုကြသည်။ “ပင်လယ် ငှက်ညိုဥကို ဘယ်သူဘယ်တုန်းကရဖူးသလဲ” ဟုပြော လေ့ရှိသည်။ ၁၉၇၀ခုနှစ်ရောက်သောအခါ ငှက်စောင့် ကြည့်သမားများနှင့် ဇီဝဗေဒပညာရှင်များ သံသယဖြစ် စရာတစ်ခုကြုံရလေသည်။ မြောက်အမေရိကတိုက် ထိပ် စွန်းရှိ ‘အလက်စကာ’ ဒေသတွင် အသိုက်ဆောက်လုပ် နေထိုင်ကြသော ပင်လယ်ငှက်ညိုများမှာ နယူးဇီလန်မှ ငှက်များဖြစ်နေခြင်းပင်တည်း။ ၂၀၀၇ခုနှစ် ရောက်မှသာ သိပ္ပံပညာရှင်များသည် ငှက်များ၏ ပြောင်းရွှေ့ပျံသန်းသည့် လမ်းကြောင်းများကို ခိုင်ခိုင်မာမာ သတ်မှတ်နိုင်တော့၏။

တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်ဆိုင်ရာ ဇီဝဗေဒပညာရှင် သုတေသီနှစ်ဦးသည် အလက်စကာဒေသမှ ပင်လယ်ငှက် ညိုအချို့ကို ဖမ်းဆီးကာ ယင်းတို့ဝမ်းဗိုက်ထဲတွင် အချက် ပြစက်ငယ်သွတ်သွင်းပြီး ‘အင်တာနာ’တိုင်ကို အပြင်ဘက် တွင် ထုတ်ထားသည်။ အချက်ပြစက်ကို ဂြိုဟ်တုနှင့်ချိတ် ဆက်ပြီး ငှက်များကိုလွှတ်ပေးလိုက်တော့၏။ ၂၀၀၇ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃၀ရက်တွင် ‘E7’ ဟု နံပါတ်တပ်ထားသော ပင်လယ်ငှက်ညိုသည် အလက်စကာဒေသမှ စတင်ထွက် ခွာလာကြောင်း အချက်ပြလာလေသည်။ သုတေသီနှစ်ဦး သည် ငှက်၏ပျံသန်းရာလမ်းကြောင်းကို စိတ်လှုပ်ရှားစွာ မျက်ခြည်မပြတ်စောင့်ကြည့်နေကြ၏။ E7 သည် ဟာဝိုင်း ယီကျွန်းနှင့်ဖီဂျီကျွန်းတို့ကို ဖြတ်၍ပျံသန်းကာ စက်တင် ဘာလ ၇ရက်တွင် နယူးဇီလန်နိုင်ငံ အနောက်မြောက်စွန်း ပင်လယ်ကမ်းစပ်သို့ ဆင်းသက်လေတော့သည်။ မိုင်ပေါင်း ၇၁၅၀ကို ရှစ်နေ့ရှစ်ညမနားတမ်းပျံသန်းခဲ့ခြင်းပင်ဖြစ်ပါ၏။ ခရီးဝေးဆက်တိုက်ပျံသန်းမှုစံချိန်ပေတည်း။

အပြန်ခရီး

ငှက်များနေရာရွှေ့ပြောင်း ‘ဆောင်းခို’ရခြင်းတွင် အဓိကအကြောင်းနှစ်ရပ်ရှိသည်။ ပထမအကြောင်းမှာ နေရင်းဒေသ၏ ဆောင်းရာသီအအေးဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည် မရှိ၍ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအကြောင်းမှာ ဆောင်းရာသီ၌ စား ကျက်နေရာများတွင် ဆီးနှင့်ရေခဲများဖုံးလွှမ်းသဖြင့် အစာ ရေစာ အခက်အခဲကြုံရ၍ဖြစ်၏။ ငှက်တစ်ကောင်အဖို့ အစာရေစာပေါများသည့် ဒေသသည် မည်မျှပင်ဝေးပါစေ ပျံသန်းသွားရုံမှတစ်ပါး အခြားရွေးချယ်စရာလမ်းမရှိပေ။ အလက်စကာဒေသမှလာသော ငှက်များသည် ပိန်ချူးချီနဲ့ ညစ်ပေစွာ နယူးဇီလန်သို့ရောက်ရှိလာခဲ့ကြ၏။ ယင်း နောက် ကမ်းခြေတစ်လျှောက် ရေစပ်စပ်ရွံ့နွံများ အတွင်း သို့ ၎င်းတို့၏ နှုတ်သီးရှည်ကြီးများ ထိုးသွင်းကာ အကောင် ငယ်များ ကဏန်းငယ်များကို ဖမ်းဆီး၍ လောဘတကြီး စားသောက်ကြလေသည်။ ဤသို့ဖြင့် နှစ်ဝက်ခန့်ကြာ သောအခါ ကိုယ်တွင်းအဆီများဖုံးကာ ဝ၍လုံး၍နေကြချေ ပြီ။ ပြန်ခရီးရက်သတ္တပတ်များတွင် အဆီများကိုပို၍ စုဆောင်းကြ၏။ အဆီသည် ငှက်များအဖို့ လောင်စာဆီနှင့် ညွှာတူပြီး ခရီးဝေးပျံသန်းရာတွင် အသုံးပြုသည်။

နယူးဇီလန်ဖော့(စ်)တွန်(Foxton) ပင်လယ်ကမ်း ခြေ၏ ညနေခင်းတစ်ခုတွင် ပင်လယ်ငှက်ညိုအုပ်ကြီးသည် ရေစပ်စပ်တွင် စုရုံးလျက်ရှိ၏။ အချို့က ရေထဲဆင်း၍ရေ ချိုးကြသည်။ အမွေးအတောင်များကို သကြသည်။ အချို့ မှာ ရွံ့နွံအတွင်း နှုတ်သီးရှည်ကြီးများ ထိုးသွင်းပြီး အစာ ရှာဖွေနေကြဆဲ။ ထိုအခိုက်တွင် ငှက်တစ်ကောင်က ရုတ် တရက်စူးစူးရှရှ ကျယ်ကျယ်လောင်လောင် ထအော်လိုက် ၏။ အခြားငှက်များကလည်း အလားတူအသံအတိုင်း လိုက်အော်ကြသည်။ အနီးအနားရှိ ငှက်ညိုများလည်း ရောက်ရှိလာကာ ဆူညံစွာ အော်ဟစ်နေကြသည်မှာ နာရီ နှင့်ချီ၍ကြာမြင့်လေသည်။ အပြန်ခရီးအတွက် လမ်း ကြောင်းရွေးချယ်ညှိနှိုင်းနေကြသလော။ နေဝင်ခါနီး ရောက်လေ အသံများပို၍ ကျယ်လောင်လာလေဖြစ်သည်။ ယင်းနောက် ရုတ်တရက်ချက်ချင်းပင် ငှက်အုပ်ကြီးထဲပျံ ကာ မိုးပေါ်သို့ လျင်မြန်စွာမော့တက်သွားကြလေ၏။ အစ ပိုင်းတွင် ငှက်များရောရောထွေးထွေးပျံသန်းနေရာမှ တဖြည်းဖြည်း ‘V’ စာလုံးပုံသဏ္ဌာန် အုပ်စုဖွဲ့ကာ ပင်လယ် သမုဒ္ဒရာ၏ မိုးကုပ်စက်ဝိုင်းဆီသို့ ဦးတည်ပျံသန်းသွားကြ လေတော့သည်။ အပြန်ခရီးစလေပြီ။ သူတို့လာခဲ့သည့် လမ်းကြောင်းအတိုင်း အလက်စကာဒေသသို့ တိုက်ရိုက် ပျံသန်းကြမည်မဟုတ်ချေ။ ခရီးစဉ်ပထမပိုင်းအဖြစ် မိုင် ပေါင်း ၆၀၀၀ကို ဆက်တိုက်ပျံသန်းပြီး “ပင်လယ်ဝါ” (တရုတ်နှင့်ကိုရီးယားနိုင်ငံကြား)ကမ်းခြေသို့ အရောက် သွားကြမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းနေရာတွင် အစာစားရင်း

အားဖြည့်ရင်း ရက်သတ္တ ၆ပတ်ခန့်နေကြမည်။ ၎င်းနောက် မိုင်ပေါင်း ၄၀၀၀ခန့်ကိုဖြတ်သန်းပြီး အလက်စကာဒေသ သို့ အချိန်ကိုက်ပျံသန်းကြမည်ဖြစ်၏။ ထိုအချိန်ကား အလက်စကာတွင် နွေဦးပေါက်ရာသီရောက်ပြီဖြစ်၍ အစာ အသစ်များလည်း အလွန်ပယ်ရှိနေချေတော့မည်။

ငှက်များသည် ဤသို့ မိုင်ပေါင်းထောင်နှင့်ချီ ခရီးကို စရက်ကျော်စရက်ခန့် မနားတမ်း ပျံသန်းနိုင်ခြင်းမှာ ၎င်းတို့၏ စွမ်းအားသက်သက်ချည်းကြောင့်မဟုတ်ချေ။ လေစီးကြောင်းများအကူအညီဖြင့် တောင်ပံကို ညင်သာ စွာခတ်ရင်းခရီးနှင့်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ အလက်စကာဒေသ မှ ထွက်ခွာသည့်အချိန်က ကမ္ဘာတောင်ဘက်သို့ တိုက် ခတ်နေသည့်လေစီးကြောင်းကို ခိုစီးလာကြသည်။ အပြန် ခရီးတွင် နယူးဇီလန်မှ ပင်လယ်ဝါသို့ ပျံသန်းကြရာတွင် လည်း လေစီးကြောင်းများ အလိုက်သင့်အနေအထား ကြုံ ရပြန်သည်။ ပင်လယ်ဝါမှတစ်ဖန် အလက်စကာဒေသသို့ ပျံသန်းသည့်ခရီးတွင်လည်း ရာသီပြောင်းသွားသည့် အလျောက် လေစီးကြောင်းများပါ ပြောင်းလဲကာ ငှက်များ ကို လိုရာအရပ်သို့ဆောင်ပေးကြပြန်ပါသည်။

ခရီးလမ်းညွှန်

ရာသီအလိုက် နေရပ်ပြောင်းရွှေ့ကျက်စားကြ သည့် ငှက်များ၏ ခရီးတာကား ရှည်လွန်းလှပါဘိ။ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာကြီးများနှင့် ကမ္ဘာတိုက်ကြီးများကို ဖြတ်သန်းကျော်လွှားကြသည်။ ကနေဒါမှ ‘တေးဆိုငှက်’ (Warbler)အမျိုးအစားသည် တောင်အမေရိကတိုက်အထိ ပျံသန်းပြီး ဆောင်းခိုလေ့ရှိသည်။ အလားတူပင် ဂျာမနီ မြောက်ပိုင်းမှ ငှက်ကျားဖြူသည် အာဖရိကတောင်ပိုင်း တွင် ဆောင်းခိုသည်။ အလက်စကာဒေသမှ ပင်လယ် ငှက်ညိုများက နယူးဇီလန်အထိပျံသန်းပြီး ဆောင်းခိုကြ သလို အခြားငှက်မျိုးများလည်း ရာသီအလိုက် နေရပ် ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြ၏။ ၎င်းတို့သည် နေရင်းဒေသသို့ မမှားမယွင်းအချိန်မီ ပြန်ရောက်လာတတ်ကြစမြဲ။ သူတို့ကို မည်သည့်အရာက လမ်းညွှန်မှုပြုသနည်း။

ငှက်များတွင် ခရီးစဉ်တစ်လျှောက် မှတ်သားစရာ များစွာရှိနေ၏။ နေ့အခါ၌ တိုက်ကြီးများအပေါ်ဖြတ်၍ ပျံသန်းစဉ် တောင်တန်းကြီးများ၊ မြစ်ကြီးများ၊ ပင်လယ် ကမ်းခြေ စသည့်အမှတ်အသားများကို ကြည့်၍ ပျံသန်း ကြသည်။ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာကြီးများကို ဖြတ်ပျံရာ၌ နေကို ကြည့်၍ ပျံသန်းကြ၏။ ညဘက်တွင်မူ ကြယ်တာရာ များကို လမ်းညွှန်အဖြစ် အသုံးပြုကြသည်။ ကမ္ဘာဝင်ရိုးစွန်း နှင့်နီးသော ဒေသများတွင်မူကား ကမ္ဘာသံလိုက်စက်ကွင်း ကို လမ်းညွှန်အဖြစ် အသုံးပြုလေသည်။ အချို့ငှက်များ၏ မျက်လုံးတွင်လည်းကောင်း၊ နှုတ်သီးတွင်လည်းကောင်း ကမ္ဘာသံလိုက်စက်ကွင်းကို ထောက်လှမ်းနိုင်သော အစိတ်

အပိုင်းများပါရှိသည်။ ထိုသို့သော ခရီးလမ်းညွှန်မှုအမျိုးမျိုး ကိုအသုံးပြု၍ ငှက်များသည် ကမ္ဘာတောင်ခြမ်းနှင့် မြောက် ခြမ်းကို နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်ပျံသန်းနေ ကြသည်မှာ နှစ်ပေါင်းထောင်နှင့်ချီ၍ ကြာမြင့်ခဲ့လေပြီ။ နောင်ကိုလည်းဆက်၍--ဆက်၍ပျံသန်းနေကြဦးမည်သာ။

(NATIONAL GEOGRAPHIC, MARCH 2018" EPIC MEGRATIONS"ဆောင်းပါးကို ကောက်နုတ်ပြန်ဆိုပါသည်။)

“တဲ---တဲ---ဒါလေးများ---(၁၁) အဖြေမှန်များ”

- ၁။ (က) ၁ မိုင်
(ခ) မိုင် ၃၀
- ၂။ (က) ရေကူးကျွန်းကျင်သည်။
- ၃။ (က) ကြိတ်ပုံ
- ၄။ (က) Endangered
(ခ) Appendix I
- ၅။ (က) အိန္ဒိယ
(ခ) မြန်မာ
- ၆။ (က) ၆၀၀၀
(ခ) ၃၀၀၀
- ၇။ (က) ၅၀၀၀
- ၈။ (က) ကုန်းဘောင်ခေတ်
- ၉။ (က) ၁၈၈၃
- ၁၀။ (က) ၁၉၁၂
- ၁၁။ (က) ၁၉၃၆
- ၁၂။ (က) ၁၉၉၄
- ၁၃။ (က) ၂၀၅
- ၁၄။ (က) ၁၈
- ၁၅။ (က) နေပီယာ
- ၁၆။ (က) ၁၄၀

ကျွန်တော်လေ့လာမိသော ခေါင်းဆောင်မှု ပညာရပ်အကြောင်း အပိုင်း(၂)

အောင်နိုင် (လက်ဆွဲ)

ခေါင်းဆောင်ဆိုသည်မှာ လူတစ်ဦးထက်ပိုလာ လျှင်လိုအပ်လာမြဲပင်ဖြစ်သည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်၏ တိုးတက်မှု၊ ဆုတ်ယုတ်မှုသည် ထိုအဖွဲ့အစည်းတွင်ပေါ် ထွန်းလာသော ခေါင်းဆောင်၏ ပြောဆိုပြုမူ၊ လုပ်ကိုင်ဦး ဆောင် အကောင်အထည်ဖော်မှုပေါ်တွင် အလွန်တည်မှီ နေပါသည်။ ထို့အတူခေါင်းဆောင်၏ အလိုဆန္ဒကို မတုံ့မ နှေး လိုက်နာဖြည့်ဆည်းပေးမည့် နောက်လိုက်ကောင်းများ (Good Followers)လည်းရှိနေရန် အထူးလိုအပ်လှပါ သည်။ ခေါင်းဆောင်မှု(Leadership)ဟူသော ဝေါဟာရ သည် ခေါင်းဆောင်နှင့်ခေါင်းဆောင်ခြင်းခံရသော နောက် လိုက်တို့အကြား ဆက်သွယ်ဆက်ဆံမှု(Communication) ကိုလည်းဖော်ပြလျက်ရှိပါသည်။ ခေါင်းဆောင်များ ပြုစုပျိုး ထောင်နေစဉ်၊ တစ်ချိန်တည်း တစ်ပြိုင်တည်းနောက်လိုက် ကောင်းပျိုးထောင်မှုကိုလည်း ပြုလုပ်ရန်အထူးလိုအပ်သည် ကိုသတိချပ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ခေါင်းဆောင်နှင့် နောက် လိုက်တို့၏ ဆက်သွယ်ရေးသည် ခေါင်းဆောင်မှုရာသီဥတု (Climate of Leadership)ကိုဖော်ပြနေသည်။

ဦးစီးခေါင်းဆောင်မှုပေးခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ ရည်မှန်းချက်(Mission) (သို့မဟုတ်) သတ်မှတ်ပေးထားသော ပန်းတိုင်သို့ရောက်ရှိရန်နှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်များပြီးမြောက်စေရန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ လူတစ်ဦး တစ်ယောက်သည် လုပ်ငန်းတာဝန်တစ်ခုကို ရရှိသောအချိန် တစ်ခု၌ကောင်းမွန်သေသပ်စွာ ပြီးမြောက်အောင် လုပ် ဆောင်ရန် လွယ်ကူသလောက် လူများစုအဖွဲ့များပြားကျယ် ပြန့်လှသော လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ရရှိသောအချိန်အတိုင်း အတာအတွင်း သေသပ်စွာ စနစ်တကျပြီးမြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်မှာ လွယ်ကူသော ကိစ္စတစ်ရပ်မဟုတ်ပေ သို့သော် ၎င်းအခက်အခဲကို ခေါင်းဆောင်မှုကောင်းခြင်း၊ စနစ်တကျဖွဲ့စည်းမှုရှိခြင်း၊ လုပ်ငန်းတာဝန်ကျွမ်းကျင်ခြင်း တို့ဖြင့်ကျော်လွှားအောင်မြင်နိုင်ပါသည်။ ၎င်းအချက်(၃)ချက် တွင် ခေါင်းဆောင်မှုသည် စနစ်တကျဖွဲ့စည်းမှုရှိခြင်းနှင့် လုပ်ငန်းတာဝန်ကျွမ်းကျင်ခြင်းများကို အလိုအလျောက် ပေါ်ထွန်းစေနိုင်သည် ဖြစ်သောကြောင့် အဓိကအရေးကြီး သောအချက်ဖြစ်လေသည်။ ခေါင်းဆောင်မှုပညာဆိုသည်

မှာပါရမီတစ်ခုမဟုတ်ပါ နည်းနာကောင်းများကို အတုယူ ကြိုးစားလေ့လာကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် အောင်မြင်မှုရရှိနိုင်သော ပညာရပ်ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ခေါင်းဆောင်မှုပညာရပ် ကိုလေ့လာသင်ကြားရာ၌ တစ်ခဏ(သို့မဟုတ်) လပိုင်းနှစ် ပိုင်းနှင့် လေ့လာတတ်မြောက်နိုင်မည်ကားမဟုတ်ပေ၊ နေ့ရီ သ၍ အချိန်ရှိသရွေ့အစဉ်တစိုက် လေ့လာကျင့်သုံးပေးခြင်း ဖြင့်သာရရှိနိုင်မည်ကို သိရှိထားရန်လိုအပ်ပေသည်။

ခေါင်းဆောင်မှုပညာရပ် လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာ၌ ခေါင်းဆောင်ကောင်းဖြစ်ရန် ဖြည့်ဆည်းရမည့် အခြေခံအရည် အချင်းများ(Leadership Traits)ကို သိရှိလိုက်နာကျင့်သုံး ရခြင်း၊ မိမိလုပ်ငန်းတာဝန်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထူးခြားသောဝိသေသ လက္ခဏာများကို သိရှိနားလည်အောင် လေ့လာမှတ်သား ကျင့်သုံးရခြင်း၊ခေါင်းဆောင်နှင့်နောက်လိုက်များ၏ ဆက်ဆံ ရေး၊ အခြားအဖွဲ့အစည်းများ၏ ကိစ္စများဆိုင်ရာ ဆက်ဆံ ရေးစသည့် လူအချင်းချင်းဆက်ဆံရေးတို့ကို ညီညွတ်မျှတ အောင်ကျင့်ကြံရခြင်းတို့ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ခေါင်းဆောင်နှင့်ပတ်သက်၍ ထေရဝါဒဝိဇ္ဇာကတ် နှင့်အညီ “ခေါင်းဆောင်လုပ်ကိုင်လိုသူ မည်သူမဆို၊ မိမိ၏ အကျိုးကိုအများအတွက် စတေးနိုင်ပါမှ အများ၏အလေး အမြတ်ပြုခြင်း၊ ကြည်ညိုခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်း၊ မြတ်နိုးခြင်း တို့ကိုခံယူရရှိပေလိမ့်မည်”ဟု ဦးရွှေအောင်(မဟာဝိဇ္ဇာ)၏ “ထေရဝါဒအုတ်မြစ်”စာအုပ်၌ ဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်း အပြင်“ခေါင်းဆောင်များသည် တရားမျှတစွာရပ်တည် နိုင်ရမည်၊ လာဘ်လာဘဒဏ်ကိုလည်း ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ရမည်၊ ပူဇော်သက္ကာရဒဏ်ကိုလည်း ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ရမည်၊ ထင်ပေါ် ကျော်ကြားမှုဒဏ်ကိုလည်း ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ရမည်။ လုပ်သင့် လုပ်ထိုက်သည်ကို လုပ်ရသောသတ္တိရှိ၍ မလုပ်သင့် မလုပ် ထိုက်သည်ကို မလုပ်ဘဲနေရသော သတ္တိလည်းရှိရမည်”ဟု ထပ်မံဖော်ပြထားပါသည်။ ခေါင်းဆောင်မှုပညာရပ်ဆိုင်ရာ တစ်ဦးချင်းဖြည့်ဆည်းရမည့် ခေါင်းဆောင်မှု အရည်အချင်း များ (Leadership Traits)၊ လူသဘာဝအပြုအမူများ (Human Behavior)၊ ခေါင်းဆောင်မှု အခြေခံစည်းမျဉ်းများ (Leadership Principles)ကိုသိအောင် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် မပြီးပါ၊ လက်တွေ့ကျင့်သုံးလျက်“အသိ”“ဝိဇ္ဇာ”နှင့် “အကျင့်”

“စရဏ”တို့အချင်းချင်း ညီညွတ်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်မှသာခေါင်းဆောင်ကောင်း ဖြစ်လာမည်ဖြစ်သည်။

ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာသူတစ်ဦးသည် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ချမှတ်ပြီး ဆောင်ရွက်ရသကဲ့သို့ လက်အောက်ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ရမည့်အလုပ်၊ တာဝန်များကို ညွှန်ကြားရမည်ဖြစ်ပြီး မိမိ၏လက်အောက်ဝန်ထမ်းများကိုလည်း ပါဝင်လုပ်ဆောင်လာအောင်လည်း စည်းရုံးလှုံ့ဆော်နိုင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ လုပ်ငန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်နေဆဲကာလမှာပင် မိမိတို့အဖွဲ့အစည်းကို ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ဖို့အတွက် အခက်အခဲပြဿနာများ ဖြေရှင်းနိုင်အောင်လည်း လေ့ကျင့်သင်ကြားပြသပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အတူ လုပ်ငန်းများအောင်မြင်ရေးအတွက် အောက်ပါတာဝန်(၉)ချက်ကိုလည်း အဆက်မပြတ်ဆောင်ရွက်နေရမည်ဖြစ်ပါသည်။ -

(၁)ယုံကြည်သက်ဝင်စေခြင်း။

ခေါင်းဆောင်သည် မိမိတို့လုပ်ဆောင်နေသော လုပ်ငန်းများ၏ မွန်မြတ်မှု၊ မှန်ကန်မှု၊ တရားမျှတမှု၊ တန်ဖိုးရှိမှု၊ အကျိုးကျေးဇူးပြုမှုတို့ကို အဖွဲ့ဝင်များလည်းခံယူသဘောပေါက်စေရပါမည်။ မိမိနည်းတူ လက်အောက်ငယ်သားများ ကိုယ်တိုင်ခံယူချက်၊ ယုံကြည်ချက်ရှိစေရန် လိုအပ်ပါသည်။

(၂)အလုပ်ကိုကျွမ်းကျင်ခြင်း။

ခေါင်းဆောင်ကိုယ်တိုင်ကပင် လေ့လာမှု၊ လေ့ကျင့်မှု၊ အတွေ့အကြုံရင့်ကျက်မှုတို့ဖြင့် မိမိတို့ဆောင်ရွက်ကြရမည့် အတတ်ပညာ၊ နည်းပညာနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်တို့ကို တက်မြောက် ကျွမ်းကျင်ရပါမည်။ မသိသေးလျှင်သိအောင် မေးပြီး၊ မတတ်သေးလျှင် တတ်မြောက်အောင် လေ့ကျင့်နေရမည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့မှသာ ငယ်သားများအပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။

(၃)တာဝန်ယူတတ်ခြင်း။

ခေါင်းဆောင်သည် မိမိအဖွဲ့အစည်းအတွက် ကောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ ဆိုးသည်ဖြစ်စေရရှိလာသော ရလဒ်ကိုတာဝန်ခံ၊ တာဝန်ယူရမည်ဖြစ်ပါသည်။ တာဝန်ယူလိုစိတ်၊တာဝန်ခံရဲသောသတ္တိလည်းရှိရန်လိုပါသည်။ မိမိလက်အောက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများအား ညွှန်ကြားခြင်း၊ ကြီးကြပ်ခြင်း၊ ဆက်သွယ်မှုပြုခြင်း၊ ထိတွေ့နေခြင်း၊ စစ်ဆေးခြင်း၊ လိုက်နာအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ပြီးမပြီး ထပ်မံစစ်ဆေးခြင်း တာဝန်များကိုလည်းထမ်းဆောင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

(၄)စွမ်းဆောင်ရည်တိုးတက်စေခြင်း။

တစ်ဦးချင်းလေ့ကျင့်မှု၊ အစုအဖွဲ့လေ့ကျင့်မှု၊ လုပ်ငန်းခွင်သင်ကြားပြသမှု၊ ဆွေးနွေးပွဲ၊ သင်တန်း၊ စာတမ်းဖတ်ပွဲစသည်တို့ဖြင့် အစဉ်မပြတ်လုပ်ရည်ကိုင်ရည်နှင့် စွမ်း

ဆောင်ရည်တိုးတက်နေအောင်လည်းစီမံကြပ်မတ်ရပါမည်။

(၅)စံနမူနာပြသနိုင်ခြင်း။

ခေါင်းဆောင်အစစ်အမှန်သည် စံနမူနာပြသပြီး အောင်မြင်စွာ ဦးစီးခေါင်းဆောင်နိုင်သကဲ့သို့ လွဲမှားသော ခေါင်းဆောင်သည် ငါပြောသလိုလုပ်၊ သို့သော် ငါလုပ်သလိုမလုပ်နဲ့ဟုအမိန့်ပေးပြီး ဖရိုဖရဲဖြစ်စေတတ်တာကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ မိမိကိုယ်တိုင်က စံပြရှေ့ဆောင်ဖြစ်မှသာ ခေါင်းဆောင်ကောင်းပါသည်။ အောင်မြင်မှုရရှိစေပါမည်။

(၆)တာဝန်ရှာဖွေယူခြင်း။

မိမိ၏တာဝန်များက လေးလံနေပြီဖြစ်သော်လည်း အားနည်းနေသော ငယ်သားတစ်ဦး၏ တာဝန်ကိုလည်း အစစ်အမှန်ခေါင်းဆောင်က ကူညီပံ့ပိုးပေးတတ်ရန်လိုပါသည်။ ခေါင်းဆောင်သည် အနစ်နာခံတတ်ခြင်း၊ တာဝန်ကို ရှာဖွေယူတတ်ခြင်းဖြင့် လေးစားမှုကိုခံရမှာဖြစ်ပါသည်။

(၇)ကျွမ်းကျင်မှုအလိုက် တာဝန်ပေးတတ်ခြင်း။

လူတစ်ဦးချင်း၏ အားသာချက်နှင့်အားနည်းချက်များကို အသေးစိတ်သိရှိအောင် လေ့လာအကဲဖြတ်ကာ စူးနေရာစူး၊ ဆောက်နေရာဆောက် အသုံးပြုတာဝန်ခွဲဝေပေးတတ်ရန်လည်း အထူးလိုအပ်လှပါသည်။

(၈)မေတ္တာထားခြင်း။

မိမိလက်အောက်ငယ်သားများအပေါ် ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်း၊ တစ်ဦးချင်းအပေါ် လေးစားစွာ ဆက်ဆံပြောဆိုခြင်း၊ အောင်မြင်စွာ လုပ်ဆောင်မှုတစ်ခုခြင်းအတွက် ချီးမွမ်းခြင်း၊ ဆုပေးခြင်း၊ အချင်းချင်းစည်းလုံး ညီညွတ်မှုကို အားပေးခြင်း၊ အပြန်အလှန်နားလည်မှုရှိစေပြီး အစေးကပ်အောင် လုပ်ဆောင်တတ်ခြင်းတို့ကို တာဝန်တစ်ရပ်အနေနှင့်ဆောင်ရွက်နေရမည်ဖြစ်ပါသည်။

(၉)အသိပညာပေးခြင်း။

မိမိလက်အောက်ငယ်သားများကို အသိပေးသင့်သောအချက်များကို အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ အသိပေးနေရမည်။ လုပ်ငန်းခွင်အတွင်း လှည့်လည်စစ်ဆေးကြည့်ရှုကာ လိုအပ်ချက်များကို တည့်မတ်ပြုပြင်ရမည်၊ ပညာပေးရမည်၊ မိမိလုပ်သောလုပ်ငန်းသည် အများအတွက် အကျိုးရှိကြောင်း လက်အောက်ငယ်သားကိုယ်တိုင် သိရှိအောင်၊ နားလည်အောင် အသိပညာပေးရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

အထက်ပါအချက်များကို လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေစဉ် တစ်ချိန်တည်းမှာဘဲ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် လုပ်ငန်းများကို အောင်မြင်တိုးတက်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ခေါင်းဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာရမည့် အချက်များ၊ သိရှိသင့်သောအချက်များအား အလျဉ်းသင့်သလို ဆက်လက်တင်ပြသွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤဖြစ်ရပ်မှန်ကို သစ်တော သုတေသနဌာန တောခေါင်းလူသစ်များ အား တောတွင်းလက်တွေ့သင်တန်းပေးရာတွင် ပြောဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၉၃ခု ဒီဇင်ဘာလအတွင်းက စာရေးသူမှာ ပျဉ်းမနားမြို့နယ် ငါးလိုက်ကြိုးဝိုင်းအကွက်အမှတ်(၂၄) ကြတ်မြောင်စခန်းတွင် စခန်းချကာ သစ်တောသုတေသနဌာန တောခေါင်းလူသစ်များအား တောတွင်းသစ်တော လုပ်ငန်းကျွမ်းကျင်ရန်အတွက် လက်တွေ့သင်တန်းပေးနေရပါသည်။ ကြတ်မြောင် စခန်းမှာ မိုးစွေရွာ သစ်တောသုတေသနဌာန သစ်တောရိပ်သာ၏ အနောက် ဘက် (၃)မိုင်ခန့်အကွာ ကြတ်မြောင်ချောင်းနံဘေးတွင်တည်ရှိပါသည်။

စာရေးသူမှာ တောအုပ်ကြီးဘဝမှ သက်ပြည့်အငြိမ်းစားယူခဲ့ပြီးဖြစ် သော်လည်း သစ်တောသုတေသနဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူး၏တာဝန်ပေးချက်အရ တောတွင်းသစ်တော လက်တွေ့သင်တန်းဆရာအဖြစ် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရ ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မိမိဝါသနာပါသော သစ်တောလုပ်ငန်းများကို သင်တန်းပေးရ သဖြင့် ကျေနပ်ရုဏ်ယူမိပါသည်။ သင်တန်းသားများအား သစ်တောလုပ်ငန်း ကျွမ်းကျင်စေလိုသောဆန္ဒ ပြင်ဦးလွင်သစ်တောကျောင်းသို့ တက်ရောက်ခွင့် ရစေလိုသောဆန္ဒ စသည်ဖြင့် စေတနာထားဆောင်ရွက်ရခြင်းဖြစ်ရာ ပင်ပန်း သည်ဟု သဘောမထားသည့်ပြင် မိမိအား သင်တန်းဆရာအဖြစ်တာဝန်ပေး သော သစ်တောသုတေသနဌာန ညွှန်ကြားရေးမှူးနှင့်တကွ သစ်တောအရာရှိ ကြီးများအားလုံးကိုပင် ကျေးဇူးတင်ဝမ်းမြောက်မိပါသည်။

သင်တန်းသားများအား တောတွင်းစခန်းချခြင်းကို သိရှိကျွမ်းကျင်ရန် ကျင့်သားရစေရန်အတွက် ကိုယ့်တဲစခန်းကို ကိုယ်တိုင်ဆောက်လုပ်နေထိုင်ကြ ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စာရေးသူမှာ ကျွန်းသင်းသတ်ခြင်းလုပ်ငန်းကို (၁၅)နှစ်ခန့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ဖူးသူဖြစ်ရာ ဤ သင်တန်းကိုအောင်မြင်စွာ

စာတွေ့ လက်တွေ့သင်တန်းပေးနိုင်ခဲ့ ပါသည်။

ကျွန်းသင်းသတ်ခြင်း (ရွေး ချယ်သင်းသတ်ခြင်း) ဆိုသည်မှာကျွန်း ရွေးချယ်ရေး အလုပ်တိုက်နယ်အတွင်း ရှိ ကျွန်းတောများမှ နှစ်အကန့်အ သတ်အလိုက် ထွက်ရှိလာသည့် အတိုး ကို ထုတ်ယူခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အရင်း သို့မဟုတ် အနာဂတ်တောထွက်ပင် များကို မထိခိုက်စေရပါ။ အိုမင်းရင့် ရော်သော ကျွန်းပင်အိုကြီးများကို သင်း မသတ်ပဲချန်ထားခြင်းအားဖြင့် အကျိုး မရှိသကဲ့သို့ နောင်အနာဂတ်တွင် တိုး တက်ကြီးထွားလာဦးမည့် ကျွန်းပင် ပျိုများကို သင်းသတ်ထုတ်ယူခြင်း အားဖြင့်လည်း အကျိုးယုတ်စေမည် ဖြစ်ပါသည်။

သင်တန်းတွင် ကျွန်းသင်း သတ်ခြင်းမစမီ ကြိုးဝိုင်းနယ်နိမိတ် အကွက်နယ်နိမိတ်စစ်ဆေးပြင်ဆင်ခြင်း၊ အကွက်ငယ်ခွဲခြင်း စသည်တို့ကို လည်း စာတွေ့လက်တွေ့သင်တန်းပေး ခဲ့ရပါသည်။ ကျွန်းသင်းသတ်ခြင်းနှင့် အတူ နောင်အနာဂတ်ချန်ပင်များ တိုင်းတာစာရင်းပြုစုခြင်း၊ သစ်တော ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် နွယ်ဖြတ်ခြင်း၊ ညောင်ပတ်ခုတ်လှဲခြင်း လိုအပ်ပါက အုပ်မိုးကာဆိုင်းခုတ်လှဲခြင်း၊ ပင်ကြပ် နုတ်ခြင်းတို့ကိုပါ တစ်ပါတည်း ဆောင် ရွက်ရကြောင်း စသည်တို့ကိုလည်း စာ တွေ့လက်တွေ့သင်တန်းပေးခဲ့ရပါ သည်။ သင်းသတ်ခြင်းပြီးစီးသည့်အခါ သင်းသတ်

အစီရင်ခံစာ ရေးသားခြင်းနှင့်အတူ သင်းသတ်မှတ်စု စာအုပ်၊ သင်းသတ်နောက်တံဆိပ်စာအုပ်များပြုလုပ်ပုံ၊ အစီရင်ခံစာနှင့်အတူ ပူးတွဲတင်ပြရမည့် သင်းသတ်စာရင်း ချုပ် Forest/(F-32)၊ သင်းသတ်ပင်တည်နေရာပြမြေပုံ၊ တော အမျိုးအစားခွဲခြားသော ပါဝင်ပင်မြေပုံ၊ သင်းသတ် တံဆိပ်တုံးပုံစံပြုလုပ်ပုံ စသည်တို့ကို စာတွေ့လက်တွေ့ သင်တန်းပေးခဲ့ရပါသည်။

သင်တန်းကာလ တစ်လခန့်ကြာသောအခါ သင်တန်းသားများက ညဉ့်သန်းခေါင်အချိန်ခန့်တွင် ကြတ်မြောင်ချောင်းအတွင်းမှ ကလေးငိုသံများ၊ သီချင်းဆို၊ ချောမောသံများ၊ အော်ဟစ်ငေါက်ငန်းသံများ ကြားရကြောင်း ပြောကြပါသည်။ အချို့ကလည်း ကြတ်မြောင်စခန်းမှာ ရှေးအခါက ကြတ်သရဲများ နေထိုင်သည့် ကြတ်ရွာ ကြတ်သရဲရွာဖြစ်ကြောင်း၊ ထို့ကြောင့်ကြတ်မြောင်ဟုခေါ်ကြောင်း စသည်ဖြင့် ပြောကြပါသည်။ တောတွင်းအတွေ့အကြုံ မရှိသေးသော သင်တန်းသားအချို့မှာ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့် စိုးရိမ်မကင်းဖြစ်နေကြပါသည်။ စာရေးသူအနေဖြင့် သင်တန်းသားများ ကြောက်ရွံ့ခြင်းမှာ ပြေပျောက်စေရန် ပရိတ်ရွတ်ခြင်း၊ ပရိတ်ရေပတ်ဖြန်းခြင်းစသည်တို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ရပါသည်။

အထက်ပါဖြစ်ရပ်များကြောင့် သင်တန်းသားများ အား မိမိကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ဖြစ်ရပ်မှန်ကို ပြောပြဖြစ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သရဲတစ္ဆေများ၊ နတ်မိစ္ဆာများကို ယုံကြည်စေ လို၍မဟုတ်ပါ။ တောတောင်အတွင်းကြုံတွေ့ရတတ်သည့် ဖြစ်ရပ်များကို ရင်ဆိုင်နိုင်ရေး၊ ကြုံကြုံခံနိုင်ရေးတို့အတွက် သာဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်းသင်းသတ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော သစ်တောပညာရပ်အချို့ကို သိရှိရန်နှင့် သင်းသတ်အရာရှိ တစ်ဦးတွင် ထားရှိရမည့်စိတ်ဓာတ်နှင့် ဇွဲလုံ့လများကို သိရှိရန်အတွက် ဤဖြစ်ရပ်မှန်ကို ပြောပြသင်တန်းပေး ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၁၉၆၇ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ စာရေးသူမှာ မင်းဘူး သစ်တောခရိုင်တွင် တောအုပ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင် နေစဉ်ကဖြစ်ပါသည်။ ခရိုင်သစ်တောဝန်ရုံးမှ ကျွန်းသင်း သတ်အမိန့်ထွက်လာပါပြီ။ စာရေးသူနှင့်အတူ မင်းဘူး သစ်တောခရိုင်မှ သင်းသတ်အဖွဲ့ဖွဲ့စည်းပြီး ယောသစ်တော ခရိုင်ဂန့်ဂေါတောင်ပိုင်းနယ်သို့ သွားရောက် ကျွန်းသင်း သတ်ခြင်းတာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ သစ်တော ကြိုးပိုင်းအတွင်း အနည်းဆုံး(၆)လခန့် တာဝန်ထမ်းဆောင် ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ မိုးနှောင်းရာသီနှင့် ဆောင်းရာသီ တို့ဒဏ်ကို ကြုံကြုံခံကြရပါဦးမည်။ သွားရောက်ရမည့် ဒေသမှာလည်း ငှက်ဖျားရောဂါ ထူပြောသောဒေသ၊ ယောနယ်ဆိုသည်မှာလည်း စုန်းကဝေ၊ တစ္ဆေများဖြင့် နာမည်ကြီးသောဒေသဖြစ်ပါသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဌာနတာဝန်ကျေပွန်ရပေမည်။ သမိုင်းပေးတာဝန်ကျေပွန်ရပေမည်။ မင်းဘူးမှ သင်းသတ် အဖွဲ့(၂)ဖွဲ့ဖွဲ့စည်း၍ ပါလာသည်။ တောခေါင်းများနှင့်အတူ ပခုက္ကူသို့ သင်္ဘောစီး၍ရေလမ်းခရီးထွက်ခဲ့ရပါသည်။ ပခုက္ကူ ခရိုင်သစ်တောဝန်ရုံးတွင် စားနပ်ရိက္ခာ၊ ဆေးဝါး၊ ရုံးသုံး ပစ္စည်း၊ စာရွက်စာတမ်းများပါ ထုတ်ယူပြီး ဂန့်ဂေါမြို့သို့ ကားဖြင့် ခရီးထွက်ခဲ့ရပါသည်။ လမ်းခရီးတွင် အမြင့်ပေ ၅၀၀၀ကျော် မြင့်သော ပုံတောင်ပုံညာတောင်တန်းကြီးများ ကို ကျော်ဖြတ်ခဲ့ရပါသည်။

ယောနယ်သို့ ရောက်ပါပြီကော။ အသံဝဲဝဲဖြင့် ယောသံ၊ ယောစကားပြောသံများကို ကြားရပါသည်။ ယောသူများ စကားပြောရာတွင် ရှင့် ရှင်တို့အစား ဪ ဪဟုပြောကြပါသည်။ နာမည်ကိုခေါ်လိုက်လျှင်လည်း ‘ဪ’ဟု ထူးပါသည်။ ကျွန်မအစား အကျွန်ဟုပြောကြ ပါသည်။ ငယ်ငယ်က စပ်ဆိုခဲ့သော ကဗျာလေးတစ်ပုဒ်ကို ရွတ်ဆိုမိပါသည်။

“ယောနယ်ကို လာခဲ့သြော--အကျွန်တော့ မျှော်နေမယ် မြို့ကညော်သည်--မောင်ကြီးနယ် ဟယ်--ပျော်ချာတယ်နော့-- လက်တွဲတူယဉ်လို့ စွယ်တော်ရင်စေတီဦးမှာ ဖူးလိုက်ချင်တော့ --”

ဂန့်ဂေါတောင်ပိုင်းနယ် တောတောင်ကြိုးပိုင်းအ တွင်းသို့ရောက်ရှိပြီး သစ်တောကြိုးပိုင်းအကွက်များအတွင်း တစ်ကွက်ပြီးတစ်ကွက် ကျွန်းသင်းသတ်ကြရာ စခန်းအ ကြိမ်ကြိမ်ပြောင်းခဲ့ကြရပါသည်။ ယောသစ်တောခရိုင်တွင် ကျွန်းသင်းသတ်ရန် သတ်မှတ်သောလုံးပတ်(ရင်စို့လုံး ပတ်)မှာ တောမြင့်တော(H)တွင် ၇'-၆"၊ တောနိမ့် (L)တွင် ၆'-၆" ဖြစ်ပါသည်။ မူမှန်တောထွက်(yield)ကို ၇'-၀ နှင့်အထက်ဟု သတ်မှတ်ပါသည်။ ယခုနှစ်သင်းသတ် ရမည့် အရေအတွက်မှာ မူမှန်တောထွက်(yield) ပင်ရေ (၁၁၀၀၀)ဖြစ်ပါသည်။ အကွက်အတွင်းဝင်၍ သင်းသတ် သောအခါ မှန်းချက်နှင့်နှိုင်းထွက်ကွာခြားခဲ့ပါပြီ။ ပင်ရေ (၁၀၀၀)ရမည်ဟု ခန့်မှန်းသောအကွက်မှ ပင်ရေ(၅၀၀)ခန့် သာရပါသည်။ သို့ဆိုပါက ပင်ရေ(၁၁၀၀၀)ပြည့်နိုင်ပါတော့ မလား၊ စိတ်ပူမိပါသည်။ ပင်ရေမပြည့်မချင်း သင်းသတ် ရမည်ဖြစ်ရာ တော်တော်နှင့်အိမ်ပြန်ရပါတော့မလား၊ နည်း လမ်းတစ်ခုတော့ရှိသည်။ ကျွန်ပင်လုံးပတ်တိုင်းရာတွင် ပေကြိုးကို လျော့လျော့ဆွဲခြင်းဖြင့် ၇'-၅"အပင်များ ၇'- ၆"ဖြစ်လာကာ သင်းသတ်ပင်ရေတိုးလာနိုင်ပါသည်။ လုံး ပတ် ၇'-၀ အပင်များကို အပြစ်အနာအဆာရှိကြောင်း အကြောင်းပြ၍ သင်းသတ်ခြင်း၊ တောမြင့်တော(H) အပင် များကို တောနိမ့်တော(L)အဖြစ် သတ်မှတ်သင်းသတ်ခြင်း တို့ဖြင့်လည်း ပင်ရေတိုးတက်လာနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အနာဂတ်တောထွက်ကို ထိ

ခိုက်စေနိုင်ပါသည်။ ယင်းကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ သစ်တောကျောင်းတက်စဉ် အခါက ဆရာများကအကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းသင်ပြ ပို့ချခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။

သင်းသတ်အရာရှိတစ်ဦး အနေဖြင့် အနာဂတ်တောထွက်ကို ထိန်းသိမ်းရမည့်တာဝန်မှာလည်း မိမိတာဝန်သာဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ တစ်နှစ်လုံးပင် သင်းသတ်ရစေတော့။ ထိုအမှားမျိုးကို မကျူးလွန်မိစေရန် ထိန်းသိမ်းရပါတော့မည်။

၁၉၆၈ခုနှစ် မတ်လကုန်ခါနီး ပါပြီ။ သစ်တောကြီးဝိုင်းအတွင်း သင်းသတ်ခြင်းမှာ(၅)လကျော်ပါပြီ။ နေမင်းအပူဒဏ်ကလည်း ပြင်းထန်လှပါတိ။ တောအတွင်း စမ်းရေများလည်း ရှားပါးလာပါပြီ။ လူသူမနီးတောကြီးမြိုင်လည်တွင် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်မြွေဆိုးများ၏ အန္တရာယ်တို့နှင့်လည်း မကြာမကြာ ကြုံတွေ့ရပါ၏။ ဥတုရာသီ၏ဒဏ်၊ ငှက်ဖျားရောဂါ၏ဒဏ်တို့ကိုလည်း ကြုံကြုံခံခဲ့ရပါပြီ။ ထိုခိုက်ရှုနာများဖြစ်ပါက သစ်တောကျောင်းတက်စဉ်က သင်ကြားခဲ့ရသော ရှေးဦးသူနာပြုစုနည်းဖြင့်ပြုစုကုသခဲ့ရပါသည်။ အကွက်(၅)ကွက်ကိုလည်း သင်းသတ်ပြီးစီးခဲ့ပါပြီ။

၁၉၆၈ခုနှစ် ဧပြီလဆန်းခွဲပါပြီ။ တောထွက် (yield)ပင် (၁၁၀၀၀)လည်းပြည့်လုနီးခဲ့ပါပြီ။ နောက်ဆုံးအကွက်တစ်ကွက်ဝင်ပြီးပါက သတ်မှတ်သောပင်ရေပြည့်ပါတော့မည်။ အချိန်တန်၍ အိမ်ပြန်ရပါတော့မည်။ တာဝန်ကျပြန်စွာဖြင့် အိမ်ပြန်ရောက်ပြီး မိမိသားစုများနှင့် ကျန်းမာစွာပြန်တွေ့ရပါကမည်မျှပျော်စရာကောင်းလိုက်မည်နည်း။ နောက်ဆုံးအကွက်ကို သင်းသတ်ဝင်ရန်အတွက် ဂန့်ဂေါတောင်ပိုင်းနယ်၊ နယ်စီးတောအုပ်ကြီးရုံးသို့ဝင်၍ ဆေးဝါးများ၊ စာရွက်စာတမ်းများ၊ မြေပုံများထုတ်ယူရပါသည်။

ညနေပိုင်း အချိန်အားရသဖြင့် ဂန့်ဂေါမြို့မြောက်ကုန်းရပ်၊ ရွှေပြည်

ဆိပ်ဦးဘုရားသို့ သွားရောက်ဖူးမျှော်ခဲ့ပါသည်။ မိမိတို့နောက်ဆုံးသင်းသတ်ရမည့်အကွက်ဖြစ်သော ဘုရား၏အရှေ့တောင်ဘက်သို့ လှမ်းမျှော်ကြည့်မိပါသည်။ ဂန့်ဂေါလယ်ပြင်ကြီးကို တစ်မျှော်တစ်ခေါ်ကြီးမြင်ရပါသည်။ ဆက်လက်မှန်းမျှော်ကြည့်လိုက်ရာ တင်းထိန်ကာတောင်ကြီး၊ တင်းထိန်ကာတောင်ကြီး၏ ဟိုမှာဘက်တွင်မူ မဲနတ်တောင်ကြီး၏ထိပ်ကို မှိုင်းမှိုင်းပြုမြင်တွေ့ရပါသည်။

ထိုတောင်ကြီးများတွင် နောက်ခံနတ်ရာဇဝင် နတ်သမိုင်းများရှိပါသည်။ ထိုနတ်ရာဇဝင် နတ်သမိုင်းများကို ယောနယ်သူယောနယ်သားများက ယနေ့ထက်တိုင် ယုံကြည်လျက်ရှိကြပါသည်။ နတ်ရာဇဝင်အကျဉ်းချုပ်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်။

မဲနယ်တောင်တွင် နတ်မောင်နှမရှိပါသည်။ အပျိုကြီး၊ လူပျိုကြီးများဖြစ်ကြပါသည်။ နှမတစ်သက် မောင်တစ်သက် ကြင်ဖက်မယူစတမ်း ဟုကတိထားကြပါသည်။ တစ်နေ့သော အခါ နှမဖြစ်သူက ချင်းတောင်ပေါ်မှ ချင်းလူမျိုးတစ်ဦးနှင့် ချစ်ကြီးသွယ်မိပါသည်။ ယင်းကိစ္စကိုမောင်ကြီးဖြစ်သူကမကျေနပ်ပါ။ ထို့ကြောင့် နတ်တောင်ကြီးကို ချင်းတောင်မှ မမြင်နိုင်ရန်အတွက် တင်းတိန်(စောင်)ကြီး ကာထားသကဲ့သို့ တောင်ကြီးတစ်လုံး ကာထားလိုက်သည်ဟု ယုံကြည်ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုတောင်ကြီးကို တင်းတိန်ကာတောင်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ တင်းတိန်ဆိုသည်မှာ ယောနယ်တွင် ယက်လုပ်သည့် ငါးစပ်စောင်ကြီးကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုတောင်အနီးတွင် ချင်းစကားမပြောရ၊ မောင်နှင့်နှမမကြားဝံ့၊ မနာသာသောစကားများမပြောရ ဟူ၍ ယုံကြည်သတ်မှတ်ထားကြပါသည်။

စာရေးသူနှင့် ပါလာသော တောအုပ် တောခေါင်းများမှာ မင်းဘူးနယ်သားများဖြစ်၍ ယောနယ်မှ နတ်

“

အိုမင်းရင့်ရော်သော ကျွန်းပင် အိုကြီးများကို သင်းမသတ်ပဲချန်ထားခြင်းအားဖြင့် အကျိုးမရှိသကဲ့သို့ နောင်အနာဂတ်တွင် တိုးတက်ကြီးထွားလာဦးမည့် ကျွန်းပင်ပျိုများကို သင်းသတ်ထုတ်ယူခြင်းအားဖြင့်လည်း အကျိုးယုတ်စေမည် ဖြစ်ပါသည်။

”

ရာဇဝင်များကို ယုံကြည်ကြပါမည်လား၊ ဒေသခံများ၏လေ့ထုံးစံများကို လက်ခံကြပါမည်လား သံသယဖြစ်မိပါသည်။ သို့ရာတွင် မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဒေသခံများနှင့် သဟဇာတဖြစ်အောင် စည်းရုံးဆောင်ရွက်သွားရမည်သာဖြစ်ပါသည်။

နောက်ဆုံးသင်းသတ်ရမည့် အကွက်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်စခန်းချကြရပါပြီ။ ထိုအကွက်မှာ မဲနတ်တောင်ကြီးပါဝင်ပါသည်။ မဲနတ်တောင်ခြေရင်းတွင် စခန်းချကြရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နက်ဖြန်ဆိုလျှင် အကွက်အတွင်းသို့ ဝင်၍ သင်းသတ်ကြရန် အလုပ်သမားများပါရောက်ရှိအဆင်သင့်ဖြစ်နေပါပြီ။

အိမ်ပြန်ရန်နီးပြီဖြစ်၍ သင်းသတ်အဖွဲ့ တောအုပ် တောခေါင်းများအားလုံးပျော်ရွှင်ကြပါသည်။ တောစခန်းလသာသာတွင် သီချင်းသီဆိုကခုန်ကြပါသည်။ အပျော်လွန်ကြသဖြင့် အပျော်အပျက်သီချင်းများ၊ ကြားမကောင်း နာမကောင်းသီချင်းများပါ သီဆိုကခုန်ကြပါသည်။ အလုပ်သမားခေါင်းဆောင်မဲနတ်ရွာသား ဦးရာအေးက ဤနေရာမှာ မဲနတ်တောင်အနီးတစ်ဝိုက်တွင်ဖြစ်၍ အပြောအဆို ဆင်ခြင်ကြရန် တားမြစ်ပါသည်။ ဤနယ်မြေမှ ကျေးရွာသူကျေးရွာသားများမှာ မဲနတ်တောင်ကို မျက်နှာမူ၍ အပေါ့အပါးသွားခြင်းကိုပင် ရှောင်ကြဉ်ကြကြောင်းပြောပြပါသည်။

နောက်တစ်နေ့တွင် မဲနတ်

တောင်ပေါ်သို့ သင်းသတ်ရန်တောတက်ရပါသည်။ ခရီးစထွက်သည်နှင့် တောခေါင်းတစ်ယောက်အပြင်းဖျားပါသည်။ ကျန်တောခေါင်းတစ်ယောက်နှင့်အတူ ဆက်လက်ထွက်ခွာရာ ထိုတောခေါင်းမှာလည်း လမ်းတစ်ဝက်တွင် ဗိုက်နာ၍ အလုပ်မဖြစ်ဘဲ စခန်းသို့ပြန်လာရပါသည်။ နောက်ရက်တွင်လည်း တောတွင်းသို့ဝင်လိုက်သည်နှင့် စာရေးသူကိုယ်တိုင်မျက်စိများပြာဝေပြီး မှတ်စုစာအုပ်တွင်ပင် စာရေးနိုင်တော့သဖြင့် ပြန်ခဲ့ရပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် အလုပ်ပျက်သည်မှာ လေးငါးရက်ကြာခဲ့ပါပြီ။ အလုပ်ပြီးခါနီးကျမှ အဆင်မပြေဖြစ်ရသဖြင့် စိတ်ပျက်အားငယ်မိပါသည်။

ခြောက်ရက်မြောက်သောနေ့တွင် စာရေးသူကိုယ်တိုင်ဦးဆောင်၍ ရှေ့ဆုံးမှတောင်ပေါ်သို့တက်သွားပါသည်။ တောခေါင်းနှစ်ယောက်နှင့် အလုပ်သမားများမှာ နောက်တော်တော်ဝေးဝေးတွင်ကျန်ရစ်ပါသည်။ ခင်ကြောအတိုင်း တက်လာရာ ချောက်ကမ်းပါးနံဘေးကျွန်းပင်တစ်ပင်တွင် နွယ်ကြီးသွယ်တန်းရစ်ပတ်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ နွယ်ပင်သည် သစ်တော၏ရန်သူဖြစ်ရာ သစ်တောဝန်ထမ်းတစ်ဦးအနေဖြင့် တွေ့ရာနေရာတွင်ဖြတ်တောက်ရမည်သာဖြစ်ပါသည်။ မိမိတွင်ပါလာသောသံချွန်တပ်တောင်ဝှေးကို ထောက်၍ နွယ်ပင်ရှိရာသို့ ဆင်းသွားပါသည်။ ပါလာသောခါးချပ်စားကိုထုတ်၍ ခုတ်လိုက်မည်အပြုတွင် နွယ်ပင်ကြီးကလှုပ်ခါသွားပါသည်။ သေချာစွာကြည့်လိုက်သောအခါ ဧရာမငန်းမြွေကြီးဖြစ်နေပါသည်။

ငန်းမြွေကြီးက ခေါင်းလှည့်၍ လိုက်သဖြင့် တောင်စောင်းအတိုင်းတက်ပြေးရပါတော့သည်။ သံချွန်တပ်တောင်ဝှေးနှင့် ခါးချပ်စားပါရှိသော်လည်း မြွေကြီးကို အံမတုလိုပါ။ ရှုံးမည်နိုင်မည်လည်းမသေချာပါ။ မြွေကြီးကလည်း မိမိပြေးရာနောက်သို့ ထပ်ကြပ်မကွာလိုက်ပါတော့သည်။ ကိုက်တစ်ရာခန့်ပြေးပြီးသောအခါ မြွေကြီးမှာ မျက်ခြည်ပြတ်ပြီးကျန်ရစ်ခဲ့ပါသည်။ စာရေးသူမှာလည်း တောင်ပူစာထိပ်သို့ရောက်ပါပြီ။ တောခေါင်းနှင့်အလုပ်သမားများလည်း စုရုံးရောက်ရှိလာကြပြီဖြစ်၍ တောင်ပူစာထိပ်တွင် အမောဖြေရင်း ဖြစ်ကြောင်းကုန်စင်ကို ပြောပြနေမိကြပါသည်။ ထိုစဉ် တောင်အောက်က မြွေကြီးပြန်တက်လာသည်ကိုတွေ့ရသဖြင့် အလုပ်သမားများကဝိုင်းဝန်းခြောက်လှန့်မောင်းထုတ်ကြရ၏။ ထိုနေ့တွင်လည်း အလုပ်သမားများစိတ်ဓာတ်ကျကြောက်ရွံ့နေကြသဖြင့် အလုပ်မဖြစ်ဘဲစခန်းသို့ပြန်ခဲ့ကြရပါသည်။ ယင်းကဲ့သို့ဖြင့် မြွေကြီးနှင့် နေ့စဉ်ရက်ဆက်တွေ့နေရပါသည်။

စာရေးသူမှာ မြွေကြီးနှင့် ယဉ်ပါးနေပြီဖြစ်၍ မကြောက်တော့ပါ။ မြွေကြီးမှာ မိမိပြေးလျှင်လိုက်၏။ မိမိလိုက်လျှင်ပြေး၏။ မိမိရပ်နေလျှင်ရပ်နေ၏။ အန္တရာယ်မပြုပါ။ သို့ရာတွင် ပါလာသည့်အလုပ်သမားများစိတ်ဓာတ်

ကျပြီး ကြောက်ရွံ့နေကြပါသည်။

မြွေကြီးမှာ နတ်မြွေကြီးဖြစ်ကြောင်း၊ ညှို့တက်ကြောင်း၊ ရှေးယခင်အခါကလည်း ဤမဲနယ်တောင်တွင် တောခေါင်းတစ်ယောက် နတ်ရာဇဝင်များကို မထေမဲ့မြင်ပြောကြားမိသဖြင့် အပြင်းဖျား၊ ယောင်ယမ်းထွက်သွားရာမှ မြွေမျိုခံရကြောင်းစသည်ဖြင့် ဒဏ္ဍာရီဆန်ဆန်ပုံပြင်များ ပြောကြားလာကြပါသည်။ အလုပ်သမားခေါင်းဆောင်ကလည်း ဤသင်းသတ်စခန်းတွင် မနေရဲတော့ကြောင်း အလုပ်မဆင်းလိုတော့ကြောင်းတင်ပြလာပါသည်။ လုပ်ငန်းပြီးခါနီးမှ အခက်အခဲတွေ့ရသဖြင့် လွန်စွာစိတ်မကောင်းဖြစ်မိပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ သင်းသတ်အရာရှိတစ်ဦးအနေဖြင့် မြွေကိစ္စ စိတ်သက်သာရာရ၍ ပြေလည်သွားစေရန် အလုပ်သမားများအား ဆိုင်ရာပိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်များကို သွားရောက်တောင်းပန်စေလိုက်ပါသည်။

ထို့နောက်တွင်ကား အလုပ်သမားများစိတ်ဓာတ်တက်ကြွလာပြီး ကြိုးကြိုးစားစားအလုပ်ဆင်းကြသဖြင့် သတ်မှတ်ပင်ရေပြည့်မီပြီး ယောသစ်တောခရိုင် ဂန့်ဂေါတောင်ပိုင်း နယ်လောင်တောင်ကြီးပိုင်းအတွင်း ကျွန်းသင်းသတ်ခြင်းအောင်မြင်စွာပြီးစီးခဲ့ပါတော့သည်။

အထက်ပါဖြစ်ရပ်မှန်ကို ကြတ်မြောင်စခန်းတွင် သစ်တောသုတေသနဌာန တောခေါင်းများအား တောတွင်းလက်တွေ့သင်တန်းပေးရာ၌ ပြောပြခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ သင်တန်းသားများအား လုပ်ငန်းကျွမ်းကျင်စေရန်၊ တောတွင်း၌တွေ့ကြုံရတတ်သော အခက်အခဲများကို ရင်ဆိုင်နိုင်ရန် စိတ်ဓာတ်ကြံ့ခိုင်စေရန်တို့အတွက်ဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် သစ်တောသုတေသနတောခေါင်းများ တောတွင်းလက်တွေ့သင်တန်းပြီးဆုံးခဲ့ပါပြီ။ သင်တန်းဆင်းပွဲကို ကြတ်မြောင်စခန်းတွင် ကျင်းပရာ ညွှန်ကြားရေးမှူးကိုယ်တိုင်တက်ရောက်အားပေးချီးမြှင့်ပါသည်။

ဤဆောင်းပါးဖြင့် သစ်တောသုတေသနမှ ဝန်ထမ်းများနှင့် သစ်တောဦးစီးဌာနမှ ဝန်ထမ်းအားလုံးအား ဂုဏ်ပြုအပ်ပါသည်။

သစ်တောရေးရာဂျာနယ် ၂၀၀၉ခုနှစ် ၊ စက်တင်ဘာလတွင် ဖော်ပြပါရှိခဲ့သည့် ကိုကို(သစ်တော)၏ ဆောင်းပါးအား မူရင်းအတိုင်းပြန်လည်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

National Forest Policy in the Context of REDD+

By

U Sein Thet, Director (Rtd)
Chairman, FREDA.

Myanmar is currently going through a major review and processing of land law. This review, along with the ongoing rapid economic growth and opening of the economy to investment and international markets, is expected to have significant implications for the Forestry Sector. The Republic of the Union of Myanmar has, furthermore, decided to initiate engagement with the major international forest sector initiatives: Reducing Emissions from Deforestation and forest Degradation (REDD+), as part of international climate change negotiations under the UN Framework Convention on Climate Change (UNFCCC). Within the Government of Myanmar (GoM) this initiative fall under the responsibility of the Ministry of Natural Resources and Environment Conservation (MONREC). To support efforts to become ready for participation in an international REDD+ mechanism under UNFCCC, in December 2011 Myanmar become a partner country of the UN-REDD Programme, a collaborative initiative of FAO, UNDP and UNEP, and developed a comprehensive REDD+ Readiness Roadmap in 2013. The Roadmap is being implemented by MOECF (Now MONREC) with technical and financial support from the UN-REDD programme. As part of this support, the three UN agencies provide assistance to the process of developing a rationale, vision and strategy for a potential national REDD+ programme in Myanmar, through multi-stakeholder consultation, consideration of the policy, legal and institutional context and analysis of the proximate and underlying drivers of change in land use and forest cover. All three partner agencies under the UN-REDD Programme contribute technical support to this process.

Countries such as Myanmar are Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) and this provides an opportunity to benefit from international support to REDD+. Parties to the UNFCCC have taken a number of decisions on how countries can benefit from international support to implement REDD+ and receive payments for results achieved. While policies can be formulated for national level, local governments and local communities usually play an important role in their implementation. But the activities can also be initiated at the local level, and benefit from local knowledge on the causes of deforestation and forest degradation and potential counter measures. The successful implementation of REDD+ involves all the sectors that influence deforestation and forest degradation whether it is agriculture, infrastructure or the mining sector. REDD+ readiness relates to the efforts a country undertakes to develop the capacities and operational systems needed to implement REDD+ in the context the UNFCCC. Support to REDD+ readiness is provided to countries through bilateral and multilateral initiatives, including the UN-REDD Programme. This includes both financial and technical support to help countries develop the four elements identified through UNFCCC negotiations;

- (1) a national REDD+ strategy,
- (2) a national forest reference emission level or forest reference level (FREL),
- (3) a national forest monitoring system, and
- (4) a system for providing information on safeguards.

Forest resources have been and are being degraded and depleted world-wide as a result of increasing human needs, agricultural expansion and environmentally harmful mismanagement. In the Indo-Malayan biogeographically realm, Myanmar is one of a few countries where nearly half of the total land area is covered with forest stands. Forest covers some 33.63 million hectares of land area of the country. The per capita forest area stood at 0.66 hectares in 2005/06. Although forest cover is high, the distributional pattern is uneven with the central dry zone almost bare of forests, while the northern region is clothed in rich pristine forests. The forests of Myanmar are diverse in character, and valuable in terms of revenue generation export

earnings and environmental conservation. During the period between 1990 and 2000 annual forest cover loss was estimated at 435,000 ha, between 2000 and 2005 was 309,000ha, and between 2005 and 2010 was 310,000 ha. According to FAO-FRA estimate during the period between 1990 and 2010 annual loss was 372,250 ha. The most serious deforestation occurred in Magwe Division, Kayah State, Kachin State, Bago Division, Sagaing Division, Ayeyarwaddy Division and Mandalay Division. According to Forest Department of Ministry of Environmental Conservation and Forestry; the main threats to forest resources in Myanmar are due to a combination of factors: -

- Encroachment by farmers;
- Shifting cultivation;
- over exploitation, Illegal logging and illegal trade;
- Forest Fires;
- Mining and Building of dams;
- Urbanization and infrastructure development and
- Lack of awareness of the importance of biodiversity.

According to Forest Resource Assessment 2010 conducted by Forest Department, The forest cover in 2000, 2005 and 2006 represent 52.13%, 52.45% and 48.79% of the total land area respectively. This assessment estimates the forest cover in 2010 to be 47.01%. and 42.9% in 2015 (Statically Year Book, 2015)

To promote sustainable forest management and development for attaining socio-economic benefits and environmental sustainability, a new forest policy was promulgated and adopted in 1995. The policy underlines sustainable forest management without impairing the production capacity, while meeting the social and community needs and conserving the biological diversity and environmental stability. As stipulated in the Myanmar Forest Policy, 1995, 30% of the total land area of the country will eventually be constituted as Reserved and Protected Public Forest. Up to end of March, 2015, the total area of Reserved and Protected Public Forest is 65319.3square miles (169,164 square kilometer) or 25% of the total land area. There are various constraints and problems encountered in forest management. Due to the increase in population and demands on forest products and for agriculture, unauthorized human interventions in the forms of shifting cultivation, agricultural expansion and illicit logging etc. result in forest depletion and degradation with declining production. Myanmar has a wide variety of natural ecosystems ranging from land and forest ecosystems to marine, coastal and mountain ecosystem. These various ecosystems provide rich biological resources to the country. The establishment of a network of Protected Area System (PAS) is crucial for biological diversity conservation which can contribute directly to sustainable development and poverty reduction. In Myanmar, the existing PAS covering 15021.66 square mile, 5.7% of the total land area of the country includes representative samples of the major ecosystems and landscapes of outstanding beauty. In line with policy stipulation to extend PAS up to 10% of the total land area of the country, nine proposed protected areas totaling 8819.64 square mile and representing 3.37% of the total land area are at the different stages of process for notification.

The ability of stakeholders (government and NGO) to access and use the results and outputs of the National Forest Inventory (NFI) and delivered through the National Forest Management Information System (NFMIS) for their decision making needs traditionally have been difficult to access for different reasons and which were not included in the first NFI of Myanmar in 1980s and early 1990s. For this purpose specific approaches building on the development of appropriate communication and technical means as well as collaboration with other organizations will be needed to the extent possible under the national conditions. So working in similar areas and therefore needs to collaborate and coordinate its activities with those projects, particularly to the UN-REDD programme (MRV, REDD+ strategy and development of policies and measures for emission reduction from land use and land use change), the Smithsonian project on Forest Type mapping, the Land Use Change mapping project of SERVIR-Mekong/ Himalaya, the ICMOD project on regional MEV approaches and the One Map initiative of Myanmar, among other.

The issue of climate change has evolved rapidly over the past decade or so. When the topic first attracted popular attention there was considerable scepticism. Of those who considered climate change a real threat, many believed the consequences would be felt some time in the distance future, rather than more immediately. Over time, as the science and understanding of climate change increased, it was seen as an environmental problem one that could be addressed in timely manner and relative isolation, by using technologies and other means to reduce the build up of greenhouse gases in the atmosphere, primarily by making the consumption of oil, coal and other fossil fuels less environmentally damaging. Today we find the issues of climate change to be both pervasive and urgent, it is already having major repercussions across economies, societies and natural ecosystems, and has the potential to destabilise economic growth, exacerbate food and water shortages and erode recent gains in poverty reduction. This hinders international progress towards the Millennium Development Goals. Thus climate change is now viewed as a development and security issue-one that requires urgent actions to reduce the rate of future changes in the climate as well as to alleviate the adverse impacts that are already occurring, and will do so for generations to come.

As a party to the UNFCCC, Myanmar has been voluntarily developing and promoting various policies and measures to alleviate global warming at all levels of the economy. Such endeavors also contribute to international collaborative efforts to reduce greenhouse gases. In accordance with the provisions of the Convention and the Kyoto Protocol, Myanmar, as a developing country, is no obligation to quantified reduction or limitation of greenhouse gas emission. However, over the past 20 years and more, in the spirit of being responsible for the global environment and meeting the need of promoting sustainable development strategy, Myanmar has made positive contributions to relieving the increase of greenhouse gas emission and protecting global climate by adjusting its economic structure, improving its energy efficiency, developing and using hydropower and other renewable energy and strongly implementing afforestation policies and measures.

Many cost-effective policies involve sending the appropriate economic and regulatory signals to national markets. Policies to reduce price distortions and subsidies can increase the efficiency of energy, transport, agricultural, and other markets. Consistent and appropriate signals will encourage research and give producers and consumers the information they need to adapt to future constraints on greenhouse gas emissions. For example, by adopting policies and measures early enough to allow enterprises to replace their capital stocks at the end of their natural economic lifetimes, the cost of adaptation and mitigation will be much lower than if companies are forced to prematurely retire their capital. Tradable emissions permits could also offer a cost-efficient and market-driven approach. This is how permits work: A government must determine how many tones of a particular gas may be emitted each year. It then divides this quantity up into a number of tradable emissions entitlements-measured, perhaps, in CO₂ equivalent tones and allocates or sells them to individual firms. This gives each firm a quota of greenhouse gases that it can emit. Then the market takes over. Those polluters that can reduce their emissions relatively cheaply may find it profitable to do so and then sell their permits to other firms. Those that find it attractive to buy extra permits. Tradable emissions permits are already used in some countries for greenhouse-gas. A regime of international permits trading could also be set up among governments, although deciding on the original allocation of permits and ensuring that emissions do not exceed the permitted amount would be a challenge.

REDD+ is based on core idea of performance based payment as well as rewarding mechanism for those who could reduce greenhouse gas emissions from forests. Within this context, the ultimate objective of REDD+ should not be limited only for carbon credit, should integrate to achieve co-benefits such as biodiversity, water regulation, soil conservation, reducing poverty and sustainable development. Of course, capacity building, institutional strengthening and improving forest management practices for sustainable management of forests should also be essential part of REDD+. All relevant stakeholders including government body, NGOs, CSOs, private sector and local communities have to work together, for community forestry, agro-forestry, social forestry, community based forest management practices in forestry sector.

နောက်ကျောပိုးမှအဆက်

ငန်းနှင့်တူသည့် မောက်တင်ဘဲတို့သည် ခန္ဓာကိုယ်အရွယ်ကြီးမားပြီး၊ အထီး၏ အမည်းရောင်နှုတ်သီးထိပ်တွင် မီးခိုးရောင်ရင့်ရင့် အသားအမောက်(ဘု)ပါခြင်းကြောင့် အမည်ပေးထားခြင်းဖြစ်သည်။ မိတ်လိုက်သားပေါက် ရာသီတွင် အဆိုပါအမောက်သည် သိသိသာသာကြီးထွားလာသည်။ အထီးတွင်ကိုယ်ထည်အပေါ်ပိုင်း၊ အမြီးနှင့် တောင်ပံသည် တောက်ပြောင်သည့် နက်ပြာရောင်သို့မဟုတ် အစိမ်းနက်ရောင်ဖြစ်ပြီး၊ ကိုယ်ထည်အောက်ပိုင်းသည် အဖြူရောင်နှင့် ကိုယ်ထည်ဘေးပိုင်းသည် မီးခိုးဖျော့ သို့မဟုတ် အနက်ရောင်ဖြစ်သည်။ ဦးခေါင်းထိပ်နှင့် လည်တိုင်နောက်ပိုင်းသည် အနက်ရောင်နှင့် ကျန်ဦးခေါင်းပိုင်းသည် အဖြူရောင်တွင်အနက်ရောင် အစက်အပြောက်များပါရှိသည်။ လည်တိုင်ဘေးအပိုင်းသည် မိတ်လိုက်သားပေါက်ရာသီတွင် အဝါရောင်သမ်းသည်။ ရင်ဘတ်အပေါ်ဘက်ဘေးပိုင်းတွင် အနက်ရောင်အစင်းပြားပါရှိသည်။ အမသည် အထီးထက်အရွယ်ငယ်သည်။ တောက်ပသည့် အမွေးအတောင်ရှိသည်။ ရင်ဘတ်ပိုင်းတွင် အမည်းရောင်အစင်းပြား ထင်ထင်ရှားရှား မပါရှိပေ။ ဦးခေါင်းတွင် အစက်အပြောက်ပိုများသည်။ အဝါရောင်သမ်းခြင်း မရှိပေ။ တစ်ခါတစ်ရံ အညိုရောင်အစက်များ ကိုယ်ထည်အပေါ်ပိုင်းတွင် ပါရှိသည်။ အမတို့သည် ပိုဖြူသည်။ အထီးများကဲ့သို့ နှုတ်သီးတွင် ဘုမပါပေ။ မောက်တင်တို့သည် မျိုးစိတ်ခွဲ(Subspecies) (၂)မျိုးရှိသည်။ ကမ္ဘာတောင် မောက်တင်(Old World comb duck *Sarkidiornis melanotos melanotos*)နှင့် တောင်အမေရိက မောက်တင်ဘဲ (South American comb

duck *Sarkidiornis melanotos sylvicola*)တို့ဖြစ်သည်။

(Comb duck)သို့မဟုတ် (American comb duck)သို့မဟုတ် (*Sarkidiornis sylvicola*)သည် အမေရိကတောင်ပိုင်း(တောင်)မှ ပါရာကွေးအရှေ့ပိုင်းဒေသ၊ ပါရာကွေးမြစ်၊ ဘရာဇီးအရှေ့တောင်ပိုင်းနှင့် အာဂျင်တီးနားအရှေ့မြောက်ဖက်စွန်း အပူပိုင်းရေတိမ်ဒေသများတွင် နေထိုင်ကျက်စားသည်။ (Comb duck)သို့မဟုတ် (American comb duck)သည် ယေဘုယျအားဖြင့် (Knob-billed duck)(ခ)(AfricanComb duck)ထက်အရွယ်ငယ်သည်။ ကိုယ်ထည်ဘေးပိုင်းသည် အရောင်ပိုရင့်သည်။ အထီးသည် အနက်ရောင်ဖြစ်ပြီး၊ အမသည် မီးခိုးမရင့်တရင့်အရောင် ဖြစ်သည်။

Knob-billed duck (*Sarkidiornis melanotos*) သို့မဟုတ် အာဖရိကမောက်တင်(African comb duck)သည် အာဖရိကဆာဟာရ အပူပိုင်းရေတိမ်ဒေသ၊ မဒတ်ကတ်စကားနှင့် တောင်အာရှ (ပါကစ္စတန်မှ

လာအို နှင့် တရုတ်တောင်ပိုင်းစွန်းထိ) တွင်ကျက်စားသည်။ သတ္တဗေဒမျိုးခွဲ ပညာရှင်တို့သည် Comb Duck သည် တခြားမျိုးကွဲဖြစ်ကြောင်း၊ မောရီရှပ်မောက်တင် (Maur-itian comb duck)သည် မျိုးသုဉ်းသွားပြီဖြစ်ကြောင်းဆိုသည်။

မောက်တင်ဘဲ တို့သည် မိတ်လိုက်သားပေါက် ရာသီကာလတွင် အထီးအမစုံတွဲလိုက် သို့မဟုတ် အကောင်ဦးရေနည်းနည်းဖြင့်

အုပ်စုဖွဲ့နေတတ်သည်။ အခြားရာသီကာလတွင်အကောင်ဦးရေ ၃၀-၄၀ ထိတွေ့ရတတ်သည်။ မောက်တင်ဘဲတို့သည် အရွက်စားသတ္တဝါဖြစ်သည်။ ငါးငယ်များ၊ ကျောရိုးမဲ့သတ္တဝါများနှင့် အစေ့များလည်းစားသည်။ ကုန်းပေါ်တွင် အပင်များကို ရှာဖွေစားတတ်ပြီး၊ ရေတွင် ခြေနှစ်ချောင်း လှုပ်ရှားကူးခတ်သွားလာကာ အစာရှာဖွေစားတတ်သည်။ များသောအားဖြင့် ရေနံနီးသည့်နေရာတွင် အသိုက်လုပ်တတ်သည်။ ကြီးမားသည့်သစ်ပင်ခေါင်းကြီး၊ တစ်သီးတစ်ခြားရှိသည့် အဆောက်အဦ နံရံအခေါင်းများ၊ တခြားငှက်များစွန့်ခွာသွားသည့်အသိုက်များ၊ တစ်ခါတစ်ရံ မြေပြင်ပေါ်တွင်လည်း အသိုက်လုပ်တတ်သည်။ အသိုက်ကို သစ်ခက်များနှင့်မြက်၊ ကိုင်းပင်များ၊ သစ်ရွက်များ၊ ငှက်မွေးများဖြင့် ဆောက်လုပ်ကြသည်။ မိတ်လိုက်သားပေါက် ရာသီအမျိုးမျိုးဖြစ်သော်လည်း အများအားဖြင့် မိုးရာသီကာလဖြစ်သည်။ တစ်ကြိမ် အုလျှင် ၃(၃-၁၅)လုံးထိအုသည်။ ဥဖေါက်ကာလသည် (၂၈-၃၀)ရက်ဖြစ်

သည်။ ဥမှထွက်လာသည့် အကောင်ပေါက်တို့သည် (၁-၂)ရက် သားအရွယ်တွင် အသိုက်မှခုန်ထွက်ကုန်သည်။ အသိုက်သည် မြေပြင်အထက် (၁၂)မီတာအမြင့်ထိတွင် ပြုလုပ်တတ်သည်။ သားပေါက်တို့သည် (၁၀)ပတ်သား အရွယ်တွင် အမွေးအတောင်စုံသည်။

နိုင်ငံတကာ သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးအဖွဲ့ (International Union for Conservation of Nature-IUCN) ၏ အနီရောင်စာရင်း(Red list)အရ မျိုးသုဉ်းမှုအန္တရာယ် ရှိ (Endangered-EN)မျိုးစိတ်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မျိုးသုဉ်းမည့်အန္တရာယ်မှ ကာကွယ်ရမည့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်အနေဖြင့် လုံးဝကာကွယ်ထားသည့် (Completely protected) ငှက်မျိုးစိတ်စာရင်းတွင် ထည့်သွင်းသတ်မှတ်ကာ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ထားသည်။

မောက်တင်ဘဲသည် ကိုယ်ခန္ဓာကြီးသဖြင့် အမဲလိုက်ခံရခြင်း၊ သဘာဝစားကျက်ဒေသ ပျက်စီးခြင်းပျောက်ကွယ်ခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးဓါတုဆေး အဆိပ်မိခြင်းတို့ကြောင့် အကောင်ဦးရေကျဆင်းကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပလိပ်အင်းရေတိမ်ဒေသတွင် ဆောင်းခိုရေငှက်များနှင့်အတူ အင်းအတွင်း အထီးအမအတူယှဉ်တွဲကာ နေထိုင်ကျက်စားကြသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အကောင်ဦးရေ(၃-၄)ကောင် အုပ်စုဖွဲ့နေထိုင်ကျက်စားကြသည်။ စာရေးသူအနေဖြင့် ပလိပ်အင်းအတွင်း အကောင်ဦးရေ(၃၀)ထိ အင်းအတွင်း မြက်ရှည်ကိုင်းတောများအတွင်း ပုန်းအောင်းကျက်စားသည်ကို မြင်တွေ့ဖူးသည်။ အင်းအတွင်းစက်လှေဖြင့် လေ့လာစဉ် မောက်တင်ဘဲတစ်ကောင်သည် ရေထဲမှထမပျံနိုင်သဖြင့် လှေဖြင့်အနီးကပ်လေ့လာရာ၊ ရေထဲ၌ လျှိုးကာပုန်းနေသဖြင့် ရုတ်တရက်ရှာမတွေ့တော့ပေ။ ကျွမ်းကျင်သည့်လေ့သမားကာလော်တက်ဖြင့် ရေအောက်ငုပ်နေသည့် မောက်တင်ဘဲကိုကော်ပြီး၊ လက်ဖြင့်ဖမ်းယူလိုက်သည်။ မောက်တင်သည် အမွေးများချထားခြင်းကြောင့် အမွေးအတောင်များမရှိ၍ မပျံသန်းနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ မောက်တင်ဘဲကို ပလိပ်အင်းမှ မိတ်ဆွေထံအပ်နှံပြီး၊ အစာကျွေးစောင့်ရှောက်ရန် အကူအညီတောင်းပြီး၊ တစ်ပတ်အကြာ အမွေးအတောင်စုံသည့်အခါ ပြန်လွှတ်ပေးလိုက်ဖူးသည်။ မောက်တင်ဘဲတို့သည် ရေကျွန်းကျွန်းကျင်သလို၊ ရေငုပ်လည်း ကျွမ်းကျင်သည်။ ထို့ပြင် ရေကျွန်းရာတွင် အင်နှင့်အားနှင့် ကူးခတ်သွားလာကာ ပျံသန်းနိုင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ မောက်တင်ဘဲသည် အကောင်ဦးရေနည်းလာပြီဖြစ်သဖြင့် ထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်နေပြီဖြစ်ပါကြောင်း ရေးသားလိုက်ပါသည်။

ကာတွန်းကဏ္ဍ

သဘာဝကို ချစ်တတ်သူဟာ ဘယ်တော့မှ အထီးကျန် မဖြစ်ဘူး။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အသိတရားတွေ ကျွန်တော်တို့သိဖို့ လိုနေပြီ။

ကျန်းမာတဲ့မြေဆီလွှာက ကျန်းမာတဲ့အပင်တွေနဲ့ ကျန်းမာတဲ့လူသားတွေကို ဖန်တီးပေးတယ်။

အော်ပီကျယ်

ချွန်ထော်နှင့် ဒီရေထော -၂

ကျော်မျိုးလွင်(ကောလင်း)

International Master Student

Vietnam National University of Forestry (VNUF)

ရေပြင်ကျယ်တွင် တစ်ရပ်ရပ်တက်နေသော ရေငွေ့များနှင့် မြူမှုန်များ ပေါင်းစပ်လိုက်ကာ သဘာဝတရားသည် ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုလုံးကို အမှောင် ကန့်လန့်ကာချရန် ကြိုးပမ်းနေသည်။

နံဖြူ
(*Bruguiera cylindrica*)

ပဲ့ထောင်လည်း ရေငွေ့များကြားထဲ သို့ တိုးဝှေ့ဖြိုခွင်းကာ အမှောင်ကမ္ဘာမှ ရုန်း ထွက်ရန်ကြိုးစားအားထုတ်နေ၏။ အိပ်တန်းမှ ဆင်းလာကြပြီး နံနက်စာအတွက် ငါးရှာနေ ကြသော ဇင်ယော်အုပ်နှင့်ဗျိုင်းအုပ်ကလည်း ရေပြင်ကိုလျှပ်၍ ပဲ့ထောင်တစ်ဖက်တစ်ချက် စီတွင်ဝဲပျံနေ၏။ စည်းချက်မှန်လှသော ပဲ့ ထောင်၏စက်သံကလည်း စောစောထကျင့် မရှိသေးသည့် ကျွန်ုပ်အား ချော့သိပ်နေရောသ လား အောက်မေ့မိသည်။ မြင်မြင်သမျှသော အရာအားလုံးသည်လည်း ကျွန်ုပ်၏ မျက်စိထဲ တွင် ဝိုးတဝါးဖြစ်နေကာ ပျင်းပျင်းရိရိနှင့်ပင် ပဲ့ထောင်ပေါ်တွင် ငိုက်မျဉ်းနေမိ၏။ မကြာပါ။ ကျွန်ုပ်၏ပျင်းရိအိပ်မောကျနေသောစိတ်ကို လွင့်စင်ကွယ်ပျောက်သွားစေသော အကြောင်းအ ရာတစ်ခုကို ကြုံတွေ့လိုက်ရ၏။ ထိုအရာကား အခြားမဟုတ်။ ဆရာဦးဝင်းမောင်၏အသံပင်။

ဆရာ။ “စကီး(ပဲ့ထောင်မောင်းသမား)ရေ ပဲ့ထောင်ကို ဟိုဘက်ကမ်းနား ခဏကပ်လိုက် စမ်းဟေ့”

စကီး။ “ဟုတ်ကဲ့ပါ ဆရာ”

ပဲ့ထောင်မောင်းသမားလည်း ဆရာ ညွှန်ပြထားသော ကမ်းဘက်သို့ ချက်ချင်းချိုး ကွေ့ခုတ်မောင်းလေ၏။ ကျွန်ုပ်စိတ်ထဲတွင် ကား-“ဆရာ အခုလိုရေပြင်အလယ်ခေါင်က နေ ရုတ်တရက် ကမ်းကပ်ခိုင်းလိုက်တာဟာ ဘာကြောင့်ပါလိမ့်”ဟူသော အတွေးသည် ပဲ့ ထောင်ကမ်းနှင့် နီးကပ်လာလေလေသိချင်စိတ် ပိုပြင်းပြလာလေလေဖြစ်စေ၏။ ကမ်းသို့ ဆိုက် ကပ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ပဲ့ထောင်ပေါ်မှ ဆရာ အရင်ဆုံး ဆင်းသွားကာ ကျွန်ုပ်တို့အား ရှင်းပြရန်စောင့်ဆိုင်းနေ၏။ ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး လည်း ဆရာ့အား ဝိုင်းအုံ့ပြီးသောအခါ-

ပြူးအုပ်ဆောင်း
(*Bruguiera gymnorhiza*)

ဆရာ။ “မင်းတို့အားလုံးကို ဆရာပြောမယ်။ ဆရာတို့ သစ်တောသမားတွေရဲ့အသက်တာ Observation ပဲကွ၊ မှတ်ထား။ ဆရာမှာ Master ဘွဲ့လည်းမရှိဘူး၊ Ph D ဘွဲ့လည်း မရှိဘူး၊ English စာလည်းမကောင်းဘူး။ ဆရာ သစ်တောဘဝမှာ Observation ကောင်းလို့ပဲအောင်မြင်လာတာ။ ဒီပညာတွေတတ်လာတဲ့အခါမှာ ပတ်ဝန်းကျင်က ကိုယ့်ကို အလိုလိုအသိအမှတ်ပြုလာတာပဲ။ ကိုယ်ကပတ်ဝန်းကျင်ကို အမှုဲ့အမှတ်မဲ့မနေရဘူး။ ခုပဲကြည့်၊ ပဲ့ထောင်စီးတယ်၊ သွားတယ်၊ လာတယ်၊ ပတ်ဝန်းကျင်ကို သတိမထားမိရင်အလကားပဲ။ အချိန်ကုန်သွားတာပဲ အဖတ်တင်တယ်။ ဒါကြောင့် မင်းတို့ကို ဆရာပြောတာ၊ အလုပ်ချိန်တွေမှာ Game မဆော့နဲ့၊ Facebook မသုံးကြနဲ့ဆိုတာလေကွာ။ ကိုယ်က ဖုန်းပွတ်နေရင် ပတ်ဝန်းကျင်မှာ ဘာပင်တွေပေါက်နေလဲ၊ တောအခြေအနေက ဘယ်လိုရှိလဲ၊ ဘယ်သိတော့မလဲကွ။ ဆရာအခုပဲ့ထောင်ပေါ်လိုက်လာတယ်၊ အလကားမနေဘူး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ကိုလေ့လာနေတယ်။ အဲ့အပင်ကတော့ ဘာပင်၊ သူတို့ရဲ့ Botanical Names ကဘာ၊ အဝေးက လှမ်းကြည့်လိုက်ရင် Tree Form က ဘယ်လို ပုံစံရှိတယ် စသဖြင့်ပေါ့ကွာ၊ ခေါင်းကအလုပ်လုပ်နေရတယ်ကွ။ အပင်တွေကို မြင်ဖန်များလာပြီး Scientific Names တွေကို အကြိမ်ကြိမ်တွဲရွတ်တဲ့အခါ ခေါင်းထဲစွဲပြီပေါ့ကွာ၊ ဆရာလပွတ္တာဘက်မှာဒီရေတောစလုပ်တုန်းကဆိုရင် မောင်းနေတဲ့ ပဲ့ထောင်ပေါ်ကနေကြည့်လိုက်လို့ အပင်ကို မခွဲနိုင်တော့ဘူးဆိုရင် ပဲ့ထောင်သမားကို အဲ့အပင်နား ချက်ချင်းလှည့်ကပ်ခိုင်းတာ၊ အပင်က ကိုယ်မသိသေးတဲ့ Species ဆိုပါစို့၊ ဒေသခံပါရင် ချက်ချင်းမေးရတယ်၊ မပါရင် အကိုင်း၊ အသီး၊ အပွင့်၊ အခေါက်တွေကို ချိုးယူ၊ ခွာယူခဲ့ရတယ်။ ပြန်ရောက်ရင် ဒေသခံ

“ CO₂ ဂျော့ချရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်း ဖြစ်တဲ့ သစ်တော (ဒီရေတော)များ စိုက်ပျိုးပြုစု ထိန်းသိမ်းဖို့တော့ လိုအပ်နေပြီ ”

အသက်ကြီးပိုင်းကလူတွေပေါ့ကွာ၊ သူတို့ကိုပြန်မေးရတယ်။ ခုခေတ်ကတော့ လွယ်ပါတယ်၊ ဖုန်း ဒါမှမဟုတ်ရင် Camera နဲ့ ရိုက်ယူခဲ့ပေါ့ကွာ။ Botanical Names တွေလည်း ဒီအတိုင်းပဲ၊ ဆရာအားလုံးမမှတ်မိသေးတဲ့အချိန်ကဆိုရင် ဆရာအိတ်ထဲမှာ Scientific Names တွေနဲ့ အပင်တွေ နာမည်တွေစုရေးထားတဲ့ စာရွက်ကို အမြဲဆောင်ထားတာကွ။ မေ့သွားရင် ချက်ချင်းထုတ်ကြည့်လိုက်တာပဲ။ ဆရာအခုပဲ့ထောင်ကို ဒီကမ်းကို ခဏကပ်ခိုင်းလိုက်ရတဲ့ အကြောင်းကတော့ အခြားကြောင့်မဟုတ်ဘူးကွ။ မင်းတို့ကို ဒီအပင်လေးပြဖို့ပဲ”

ဆရာပြသောအပင်ကို ကျွန်ုပ်ကြည့်လိုက်သောအခါ ယခင်နေ့က မြင်ဖူးထားသော ပြူးဖို၊ ပြူးမပင်တော့ မဟုတ်ချေ၊ လုံးလုံးကွဲပြားနေ၏။ ခဲတံချောင်းခန့်လုံးပတ်ရှိပြီး အရှည်(၆) လက်မခန့်ရှိသော အသီးတောင့်များလည်း ပင်စည်တွင် ပြတ်ခဲနေ၏။ အရွက်သေးသေးဖြင့် အပင်အမြင့်မှာ (၇)ပေခန့်သာရှိသေးသည်။

ဆရာ။ “ဒီအပင်ကတော့ ပြူးဖို၊ ပြူးမပင်နဲ့ Rhizophoraceae Family ချင်းတော့တူတယ်။ ဒါပေမဲ့ Bruguiera အုပ်စုထဲပါတာ။ ဒီ Bruguiera အုပ်စုထဲမှာ အပင်(၅)မျိုးရှိတယ်။ လက်ရှိအပင်ကတော့ (၅)မျိုးထဲက တစ်မျိုးပဲ။ *Bruguiera cylindrica* “နံဖြူ”လို့ခေါ်တယ်။ တနင်္သာရီဘက်ကဆိုရင် ဒီအပင်ကို “ပြူးပုတ်”လို့ပဲသိကြတာ။ မြေအနည်းငယ်မြင့်တဲ့နေရာမှာ ပေါက်တဲ့ အပင်လို့ပြောလို့ရတယ်။ ပေါက်ရောက်တဲ့မြေအမျိုးအစားက သဲမှုန့်

နုန်းမြေ(Silty Loam)မှ ပေါက်တာကွ။ ဆရာတို့ အခုရောက်နေတဲ့ ရောဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသမှာဆိုရင် ဒီအပင်တွေက ရှားလာပြီ။ အသီးကတော့ မင်းတို့မြင်တဲ့အတိုင်း ခပ်သေးသေးပဲ။ Calyx လေးတွေကို သေချာကြည့်ကြ။ နောက်ကို ခပ်လန်လန်လေးဖြစ်နေတယ်။ ရင့်လာပြီဆိုရင်တော့ အသီးတောင့်လေးက ညိုမည်းလာတာပဲ။ အသီးရဲ့ထိပ်အုပ်ဆောင်း(Cap)လေးကို အလွယ်တကူ ချွတ်နိုင်ပြီဆိုလျှင် ဒီအသီးဟာ ရင့်မှည့်ပြီလို့ မှတ်ယူနိုင်ပြီ။ အသီးပေါတာက ဇန်နဝါရီလနဲ့ မတ်လကြားပဲ။ ဒီအပင်မျိုးက ဒီဒေသမှာ ခပ်ရှားရှားဆိုတော့ ဒါကြောင့်လည်း မင်းတို့ကို တမင်ခေါ်ပြရတာ။ နောက်ထပ်ရှာရင်တော့ အခြားနေရာတွေမှာ ရှိနိုင်သေးတာပေါ့ကွာ”

ကျွန်ုပ်လည်း စူးစမ်းလိုစိတ်ရှိသည်နှင့် ဘေးနားရှိ အပင်တစ်ပင်မှ အကိုင်းတစ်ခက်ကို ချိုးလိုက်ကာ အရွက်များကို ဆုတ်နယ်နေမိသည်။ ဆရာလည်း ကျွန်ုပ်အပြုအမူကို ကြည့်နေသည်ထင်ပါရဲ့-

ဆရာ။ “မင်း အဲ့အကိုင်းကိုချိုးပြီး နယ်ချေပစ်လိုက်တာ ဘာထူးခြားတာတွေလဲကွ”

ကျွန်ုပ်။ “တောင်ပေါ်တောက အရွက်တွေနဲ့ မတူတာတော့ သတိထားမိတယ် ဆရာ၊ ဘာလို့လဲဆိုတော့ အရွက်တွေက ကြွပ်ဆပ်နေတယ်၊ နေရောင်နဲ့ ဆိုတော့ အရောင်လက်လက် မြင်ရတယ်။ ဘာကြောင့် ဒီလိုတွေဖြစ်နေတာလဲဆိုတာတော့ မသိပါဘူးဆရာ”

ဆရာ။ “ဆရာ မင်းတို့ကိုအရွက်တွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ထူးခြားချက်လေးတွေကို ရှင်းပြမယ်။ ဒီရေတောအပင်တွေရဲ့ အရွက်တွေကိုကြည့်လိုက်၊ နေရောင်ကို အလင်းပြန်နေတာဟာ အရွက်တွေမှာ Cuticle လို့ခေါ်တဲ့ ဖယောင်းလွှာပါနေလို့ပဲ။ အဲ့ဒါကြောင့် အရွက်တွေက ကြွပ်ဆပ်နေတာ၊ဘာကြောင့်ဖယောင်းလွှာပါရသလဲဆိုရင် ဒီအပင်တွေက

ပင်လယ်ရေငန်ထဲမှာ ရှင်သန်နေရတာလေကွာ၊ အဲ့တော့ ပင်စည်ထဲသိုလှောင်ထားတဲ့ ရေချိုဆုံးရှုံးမှုလျော့ကျအောင်၊ တစ်နည်းအားဖြင့်တော့ Transpiration Rate နည်းနိုင်သမျှ နည်းသွားအောင် ဖယောင်းလွှာနဲ့ကာထားလိုက်တဲ့ သဘောပါပဲ။ ဒါကတော့ ဒီရေတောပင်တွေကို ပင်လယ်ရေ ထဲရှင်သန်နေနိုင်အောင် သဘာဝတရားက ချီးမြှင့်ထားတဲ့ ဆုလာဘ်ဆိုပါတော့ကွာ”

ထို့နောက် နံဖြူပင်ဘေးရှိ အပင်အနီးသို့ သွား ရပ်လိုက်ပြီး-

ဆရာ။ ဒီအပင်ကတော့ *Bruguiera gymnorhiza* “ဗြူးအုပ်ဆောင်း” ပင်ပဲကွ။ ဒီဒေသမှာတော့ တော်တော် ပေါတယ်။ တနင်္သာရီဘက်မှာခေါ်တာကတော့ “ဆောင်း ကြီး”၊ ရခိုင်ဘက်ကတော့ “တုတ်”တဲ့။ အပင်ကတော့ အတူတူပဲ။ ခေါ်တာတွေကတော့ အမျိုးမျိုးပေါ့ကွာ။ အပွင့် က အနီရောင်ပွင့်တာကွ။ ဇန်နဝါရီလနဲ့ ဇူလိုင်လကြား ဆိုရင် အသီးစုရတာလွယ်တယ်။ ဗြူးအုပ်ဆောင်းသီးတွေ ဟာ နုတဲ့အချိန်မှာတော့ အစိမ်းနုရောင်လေးရှိတယ်။ ရင့်လာပြီဆိုရင်တော့ အစိမ်းရောင်ကနေ သံချေးရောင်ကို ပြောင်းသွားတော့တာပဲ။ ဗြူးပင်က အသီးတွေလိုတော့ Collar တွေမထွက်ဘူး။ အသီးစုတဲ့အခါ ရေကျချိန်ဆိုရင် အပင်ရင်းကိုကြည့်ရတယ်။ ရင့်ပြီးကြွေကျနေတဲ့ အသီး တွေက Mangrove Soil နဲ့ ရောနေတတ်တယ်။ ရေပြည့် လာပြီဆိုရင်တော့ အသီးတွေက ရေနဲ့အတူမျှောသွားတော့ တာပဲ။ ရေပြည့်ချိန် သစ်စေ့သွားစုရင်တော့ မျှောနေတဲ့ အသီးလိုက်ဆယ်ရတာပေါ့ကွာ။ မင်းတို့အဖြစ်တွေကိုပါ တစ်ခါတည်းကြည့်လိုက်ကြ။ လူရဲ့ဒူးခေါင်းလေးထောင်ပြီး မြှုပ်ထားတာနဲ့တူမနေဘူးလား။ အဲ့တာကြောင့် “ဒူးခေါင်း ပုံလေရှူမြစ်”လို့ခေါ်တယ်။ *Bruguiera* အုပ်စုတွေဟာ ဒူးခေါင်းပုံလေရှူမြစ်ပဲထွက်တယ်။ ဆားစွန့်ရင်လည်း အရွက်ကပဲချွေတယ်။ ပင်ထက်မျိုးပေါက်တဲ့ သဘာဝ Viviparous ဂုဏ်သတ္တိလည်းရှိတယ်။ အပင်တွေခွဲကြတဲ့အခါ အမြစ်ကိုကြည့်လိုက်လို့ ဒူးခေါင်းပုံဖြစ်နေရင် ဒါ *Bruguiera* အုပ်စုဆိုတာ တန်းသိနိုင်တယ်။ အခု မင်းတို့ကိုပြပြီးတာ “ဗြူးအုပ်ဆောင်း”နဲ့ “နံဖြူ”ပဲရှိသေးတယ်။ *Bruguiera parviflora* (ဝါးကြိတ်လိမ်)၊ (ဗြူးကြက်တတ်/ ဗြူး ရွှေဝါ)ပင်တွေကတော့ ထောင်ကြီးတန်းဘက်မှာတော့ ပေါ တယ်။ ဒီဘက်မှာတော့ ရှားတယ်ကွ။ *Bruguiera hainessii* လို့ခေါ်တဲ့ ဆောင်းဖို/ မြိုင်ကြီးပင်ကတော့ (၂) ပင်တွေ့ထားတာရှိတယ်။ အဲ့အပင်တွေကိုတော့ နောက် နေ့မှသွားကြည့်ကြတာပေါ့ကွာ”

ကျွန်ုပ် အအေးဓာတ်တစ်ခုကို ခံစားနေရသည်။ ဆရာ၏ Lecture များထဲသို့ ဈာန်ဝင်နေသော ကျွန်ုပ်၏စိတ် ကို ကိုယ်နှင့်ကပ်လိုက်တော့မှသာ ပတ်ဝန်းကျင်အဖြစ်အ

ပျက်မှန်ကို သိရတော့၏။ ပင်လယ်ရေများ ကျွန်ုပ်၏ ခြေ ချင်းဝတ်ထိရောက်နေပေပြီ။ ချက်ချင်းပင် ရေနင့်ဝေးရာ ကမ်းအထက်သို့ ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး ရွှေ့လျှောက်လိုက်၏။ “ငါအမြင်တော့ မမှားနိုင်ဘူး။ ပဲ့ထောင်ပေါ်ကနေ ဆင်းခဲ့ တုန်းကဆိုလျှင် ရေတွေနဲ့ဆရာပြောနေတဲ့နေရာဟာ အ တော်အလှမ်းဝေးသေးတယ်။ “ဒီရေတွေ ဘယ်ကနေ ရောက်လာတာပါလိမ့်” ဟူသောအတွေးသည် ဒီရေတော အပေါ် ကျွန်ုပ်၏စိတ်ဝင်စားမှုကို အရှိန်မြှင့်ပေးလိုက်သကဲ့ သို့ဖြစ်စေ၏။ ဒီရေတက်လာသည်မှာ အတော်ပင်မြန်၏။ ခဏကြာလျှင် ကမ်းတစ်ခုလုံး ရေအောက်ရောက်တော့ မည်ကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့မွဲမွဲနေမိ၏။

ဆရာ။ “ ဒီနေ့ဟာ လဆန်း(၃)ရက်နေ့ဆိုတော့ ခေါင်ရေ ပဲကွ။ ဒီကမ်းက နောက်(၅)မိနစ်လောက်ဆိုရင် မြုပ်မှာ။ ကဲ အားလုံးပဲ့ထောင်ပေါ်တက်ကြတော့။ ရုံးကနေ အစီ အစဉ်ဆွဲခဲ့တာကတော့ ၂၀၁၇တုန်းက ဆရာနဲ့မင်းတို့ရဲ့ Senior တွေစိုက်ခဲ့တဲ့ စိုက်ကွက်ကိုသွားကြည့်မလို့ပဲ။ အဲ့မှာ စိုက်ခင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး ရှင်းပြစရာလေးတွေရှိတယ်။ အခု တော့ ဒီရေလည်းတက်လာပြီဆိုတော့ ပြန်လိုက်ကြတာ ပေါ့ကွာ။ ဒီရေအတက်အကျအကြောင်းကတော့ ရုံးရောက် မှပဲ ဆရာ အသေးစိတ်ရှင်းပြတော့မယ်”

ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး ပဲ့ထောင်ပေါ်ရောက်၍ စတင် ထွက်ခွာလာသောအခါ အပင်အချို့နှင့်ဗြူးဖို၊ ဗြူးမပင်တို့၏ အမြစ်များအား မမြင်ရတော့ပေ။ ပင်လယ်ရေအောက် လုံးလုံးရောက်သွားကြပေပြီ။ ကျွန်ုပ်မျက်စိရှေ့မှောက်တွင် ဒီရေအောက်မြုပ်သွားကြသော အပင်တို့ကိုကြည့်ရင်း ကျွန်ုပ်ခေါင်းထဲ အတွေးတစ်ခုဝင်လာ၏။ ထိုအတွေးကား- “ယခုဆိုလျှင် နိုင်ငံအသီးသီးမှ လေထုထဲကို Carbon Dioxide တွေ အလွန်အကျွံထုတ်လွှတ်နေကြတာ။ ဒါ ကြောင့်မို့ CO₂လျှော့ချရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်တဲ့ သစ်တော(ဒီရေတော)များ စိုက်ပျိုးပြုစုထိန်းသိမ်းဖို့တော့ လိုအပ်နေပြီ။ အကယ်၍ ကမ္ဘာကြီးအဆမတန် ပူနွေးလာ လျှင် ဝင်ရိုးစွန်းဒေသရှိ ရေခဲပြင်များအရည်ပျော်ကျကာ ပင်လယ်ရေပြင်မြင့်တက်လာတော့မှာပဲ။ ပင်လယ်ရေမြင့် တက်လာလျှင် အပင်လေးတွေမြုပ်သွားသလိုပဲ ရေအောက် ရောက်မည့်နေ့ကို စောင့်မျှော်နေကြရတဲ့ လူသားတွေ အတွက်တော့ ကျွန်ုပ်ဝန်လေးလှတယ်” ဟူသော သံဝေဂ အတွေးပင်ဖြစ်တော့သည်။

မောက်တင်

ဒေါက်တာသိန်းအောင်၊ ဥက္ကဋ္ဌ၊ မြန်မာ့ငှက်နှင့် သဘာဝထိန်းသိမ်းရေးအသင်း

မောက်တင်ဘဲသည် အပူပိုင်း (Tropical) ကုန်းတွင်းရေတိမ်ဒေသများ (Inland Wetlands) တွင် နေထိုင်ကျက်စားသည်။ မောက်တင်ဘဲ၊ ဟင်္သာ၊ ဟင်္သာကျားတို့သည် မျိုးရင်း (Family) (Anatidae) အုပ်စုဝင် ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် ဘဲမျိုးစိတ်များ ဖြစ်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှတွင် မျိုးစိတ် (၃) မျိုး ကျက်စားပြီး၊ မောက်တင်ဘဲ၊ ဟင်္သာကျား နှင့် ဟင်္သာတို့ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် (၃) မျိုးလုံး နေထိုင် ကျက်စားသည်။ မောက်တင်ဘဲသည် ဌာနေရေငှက်မျိုးစိတ် (Resident waterbird) ဖြစ်ပြီး ကျန် (၂)မျိုးမှာ ဆောင်းခိုရေငှက် (Migratory waterbird) မျိုးစိတ်များ ဖြစ်သည်။ မောက်တင်ဘဲသည် မြင်သူများအဖို့ မှားနိုင်စရာမရှိသည့် ဘဲမျိုး ဖြစ်သည်။ ဘဲမျိုးတွင် ခန္ဓာကိုယ်အကြီးဆုံး ဘဲမျိုး ဖြစ်သည်။ ကိုယ်အရွယ်သည် (၅၆-၇၆) စင်တီမီတာ ဖြစ်ပြီး၊ ကိုယ်အလေးချိန်သည် (၁.၀၃-၂.၉) ကီလိုဂရမ် (၂.၃ - ၆.၄ ပေါင်) လေးသည်။

မောက်တင်ဘဲသည် ရေချိုကန်များနှင့် ရွှံ့ညွန့် ရေတိမ်ဒေသများ၊ မြေနိမ့်ပိုင်းဒေသတွင် နေထိုင်ကျက်စားသည်။ ကုန်းမြေပေါ်နှင့် ရေတွင် ကျက်စားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အနောက်တောင် နှင့် အရှေ့ပိုင်းဒေသများတွင် ကျက်စားကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံ အနောက်မြောက်၊ အရှေ့မြောက်နှင့် အလယ်ပိုင်းဒေသ၊ ကိုချင်ချိုင်းနားသို့ ဆောင်းခိုငှက်အဖြစ် ရှားပါးစွာ ကျက်စားသည်။

